

MACWORLD EXPO: APPLE INTRODUCEERT MACOS 8.1

MacWorld

HET MACINTOSH MAGAZINE VOOR NEDERLAND & BELGIË ► NEGENDE JAARGANG ► NUMMER 2 ► FEBRUARI 1998 ► PRIJS f 9,95 ► BFR 200

SOFTWARE *of toch een* AGENDA?

Hoe organized
zijn organizers...

SERIE

**Road to
Rhapsody
deel 1**

WEBSPECIAL

- **XML WEBBROWSERS**

De standaard
van de toekomst?

- **WORKSHOP
DREAMWEAVER**

Macromedia's
nieuwe
wysiwyg-
webeditor

- **ART
DELIVERY
SYSTEM**

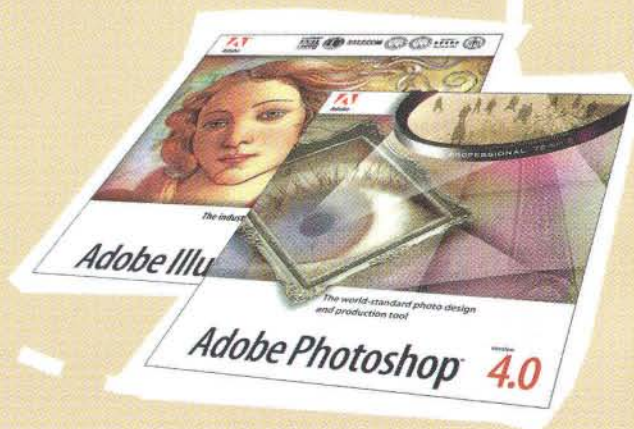
Integratie van point-to-
point ISDN en Internet

- **DYNAMISCH HTML?**
Werken met lagen in
websites

Tel uit

INGRAM
MICRO
LEADING THE WAY IN WORLDWIDE DISTRIBUTION

97874 / © Ingram Micro B.V. Vermelde namen, merken en afgebeelde logo's c.q. vignettes zijn wettelijk geregistreerd en beschermd. Prijzen zijn enduserprijzen, in NLG en exclusief BTW. Wijzigingen voorbehouden. Actie-aanbiedingen gelden zolang de voorraad strekt.

je winst

Pak uw rekenmachine er inderdaad maar eens bij, want onderstaande Apple en Adobe actie-bundels zijn zo scherp geprijsd dat het bijna te mooi lijkt om waar te zijn! Toch is het zo, reken gerust op duizenden guldens voordeel.

Bestel snel en profiteer!

Vul de onderstaande antwoordcoupon volledig in en fax of stuur deze naar Ingram Micro. De actie-prijzen gelden tot en met 31 maart 1998 of zolang de voorraad strekt. Geef op deze coupon duidelijk aan via welke reseller u de bundel geleverd wilt hebben. Ingram Micro zorgt ervoor dat uw bestelling daar binnen 'no time' is en u met deze giga-voordeel-bundel aan de slag kunt!

De bundels bestaan uit:

- Power Macintosh 8600/250 32/4Gb/24xCD/Zip/1Mb L2AIC
- Apple Vision 750 of 850 kleurenmonitor
- Adobe Graphics Collection NL (bestaande uit Illustrator 7.0 en Photoshop 4.0).

Bundel 1	Normale prijs	Bundel 2	Normale prijs
<ul style="list-style-type: none"> • Power Macintosh 8600/250 32/4Gb/24xCD/Zip/1Mb L2AIC • Apple Vision 750 kleurenmonitor • Adobe Graphics Collection NL	<ul style="list-style-type: none"> 7.199,- 1.699,- 2.875,-	<ul style="list-style-type: none"> • Power Macintosh 8600/250 32/4Gb/24xCD/Zip/1MB L2AIC • Apple Vision 850 kleurenmonitor • Adobe Graphics Collection NL	<ul style="list-style-type: none"> 7.199,- 3.699,- 2.875,-
	11.773,-		13.773,-
	Actie bundel-prijs		Actie bundel-prijs
	9.999,-		11.499,-
	Uw voordeel: 1.774,-		Uw voordeel: 2.274,-

Antwoordcoupon

Ja, ik bestel de volgende bundels:

- ☐ bundel 1: PM8600/250 + 750 + Graphics Collection NL 9.999,- ..... st.
- ☐ bundel 2: PM8600/250 + 850 + Graphics Collection NL 11.499,- ..... st.

De bundels dienen geleverd te worden via:

Reseller: .....

Contactpersoon: .....

Tel.: .....

Uw gegevens:

(Bedrijfs)naam: .....

Contactpersoon: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Tel.: .....

Datum: .....

Plaats: .....

Fax: .....

Handtekening: .....

Deze aanbiedingen gelden tot en met 31 maart 1998 of zolang de voorraad strekt. Stuur snel de volledig ingevulde coupon in een open envelop naar: Ingram Micro, Mac-D, Antwoordnummer 336, 3500 VP Utrecht. Maar faxen gaat natuurlijk sneller! Het faxnummer is: 030-262 21 32.

**INGRAM
MICRO**
LEADING THE WAY IN WORLDWIDE DISTRIBUTION

BBOC-BZBN NSSI

MacWorld Magazine

Bereikbaarheid

Schipholweg 1, 2034 LS Haarlem
Postbus 5446, 2000 GK Haarlem
Telefoon 023-5461102, fax 023-5461177 (redactie)
Telefoon 023-5461111, fax 023-5461155 (algemeen)
Spider BBS: 015-158300
Internet: macworld@idg.nl

Redactie

Gert-Jan Oelderik (hoofdredacteur)
Pauline Nieuwhof (eindredacteur)
Michelle van 't Hof (redactiesecretaresse)

Medewerkers

Peter van Ammelrooy, Ruud Boer, Yvette Cramer,
Peter Dierkens, Johan Elzenga, Hans Frederiks,
Peter Kentie, Sander Kessels, Albert Kiefer,
Karin Schaap, Rob Kouwenberg, Dennis Kuit,
Toni van Leeuwen, David Lemeris, Jan Libbenga,
Peter Mertens, Robert Peters, Jeroen Pietersma,
Jozef Schildermans, Maarten Schuyjes, Mendel Stecher,
Louis Stiller, Robert van der Veldt, Bob Timroff,
Eric Vlietinck, Anouk Westra

Vormgeving en illustraties

Bert Hendriks, Tabea Piske, Bert van Zutphen,
Hans Hendriks (fotografie), Alain Cohen

Advertentie-exploitatie

Fred Driessen (verkoopleider)
Marcel Schaper
Telefoon 023-5461100, fax 023-5461166
Url: http://www.idg.nl/media
Angélique Sánchez (Media-orderadministratie)

Marketing

Tallina de Boer, Sijmen Philips, Mieke Erkelens,
Martine Verheij, Hans Zahn

Bladmanager

Vincent Hall

Directie

Paul Molenaar, Algemeen Directeur
Raimon Gort, Commercieel Directeur

Abonnementen

abo@idg.nl

Gabriëlla van Beek-Meijncens, Johan Egging,
Telefoon 023-5461133 (tussen 8.00 en 16.00 uur)
Abonnementsprijs f 89,50/Bfr 1790 per jaar (11 nrs),
f 150,-/Bfr 3000 per twee jaar (22 nummers).
Groepsabonnementen en -tarieven op aanvraag.
Opzeggingen uitsluitend schriftelijk en uiterlijk
6 weken voor het verstrijken van de abonnementsperiode.

Prepress

Verwey Prepress, Mijndrecht

Druk

Brouwer, Delft

Distributie

Betapress, Gilze

MacWorld
is een uitgave van

© IDG Communications Nederland
Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden
overgenomen zonder uitdrukkelijke schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit
tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enige vorm
elektronisch beschikbaar stellen.

BACK IN BLACK!

HET KOMT ALLEMAAL IETS EERDER DAN VERWACHT: APPLE IS UIT DE RODE CIJFERS. IN DE RUBRIEK DEADLINE KUNT U LEZEN HOE ZWART – IN DE GUNSTIGE ZIN DES WOORDS – APPLES KWARTAALCIJFERS ZIJN. VORIGE MAAND ZIJN WE BEGONNEN MET DE RUBRIEK CROSSWORLD. WE VROEGEN U TOEN OM INPUT VOOR DE RUBRIEK. EN DAT HEBBEN WE GEWETEN. WE HEBBEN ZOVEEL ONDERWERPEN DAT WE ER TOT VER IN DE VOLGENDE EEUW MEE DOOR KUNNEN... LEZERS VAN MACWORLD BLIJKEN DUS LANG NIET ZO AFWACHTEND TEGENOVER CROSS-PLATFORMONTWIKKELINGEN TE STAAN ALS WIJ DACHTEN.

DE MACINTOSH GAAT ZICH, ZO DENKEN WIJ, IN 1998 VERDER ONTWIKKELEN ALS EEN ONMISBARE MACHINE IN MET NAME CREATIEVE PROCESSEN ALS DTP, VIDEO, FOTOGRAFIE, MULTIMEDIA EN WEBDESIGN. HIJ WORDT ECHTER NIET MEER ALLEEN OMRINGD DOOR ANDERE MACS, MAAR OOK DOOR SGI'S, WINDOWS-PC'S EN UNIX-BAKKEN. OVER HARD- EN SOFTWARE VOOR AL DIE PLATFORMS KUNT U DIT JAAR HANDS-ON-INFORMATIE VERWACHTEN IN MACWORLD.

Gert Jan Oelderik

Deadline

MacWorld's actuele pagina **7**

Magazine

Feiten, nieuws en achtergronden **8**

Drupsteen

Column **19**

XML of de teloorgang van de klassieke webbrowser

Internet-standaard van de toekomst? **20**

Artwork Delivery System

Huwelijk tussen Cumulus, Netscape en ISDN-Manager **24**

The road to Rhapsody

Besturingssystemen voor de Macintosh **28**

Dynamisch Duoh!

Ontwikkeling van een DHTML-website **32**

The Next Generation

Digitale camera's zijn volwassen geworden **36**

Hoe organized is een organizer?

Drie PIM's: wat kunnen ze, wat niet **40**

CrossWorld

FileMaker Pro 4.0 ..... **42**

Review

Carmageddon, Luminous Color Central 3.0, Imperialism, ClarisWorks Office 5.0,
National Geographic – The '80s & '90s, ShareWay IP Personal Edition, Private File **46**

Boeken

Uitgelezen en gerecenseerd **57**

DTPPraktijk

Nieuwe tips en trucs voor de ontwerper en DTP'er **60**

Workshop

Dreamweaver **64**

Second Hand Mac

Te koop, gevraagd en ruilen **69**

Servicepagina

Nabestellingen en extra's **70**

PowerPool

Tips en trucs **71**

100% Mac

Tips, goodies, trucs, easter eggs, shortcuts en meer **74**

MacWorld is a publication of International Data Group, the world's largest publisher of computer-related information and the leading global provider of information services on information technology. International Data Group publishes over 275 computer publications in over 75 countries. Ninety million people read one or more International Data Group publications each month. International Data Group's publications include: Argentina: Buyer's Guide, Computeworld Argentina, PC World Argentina; Australia: Australian Macworld, Australian PC World, Australian Reseller News, Computeworld, IT Casebook, Network World, Publish, Webmaster; Austria: Computeworld Österreich, Networks Austria, PC Tip Austria; Bangladesh: PC World Bangladesh; Belarus: PC World Belarus; Belgium: Data News; Brazil: Anuário de Informática, Computeworld, Connections, Macworld, PC Player, PC World, Publish, Reseller News, Supergamepower; Bulgaria: Computeworld Bulgaria, Network World Bulgaria, PC & MacWorld Bulgaria; Canada: CIO Canada, Client/Server World, Computeworld Canada, InfoWorld Canada, NetworkWorld Canada, WebWorld; Chile: Computeworld Chile, PC World Chile; Colombia: Computeworld Colombia, PC World Colombia; Costa Rica: PC World Costa Rica; The Czech and Slovak Republics: Computeworld Czechoslovakia, Macworld Czech Republic, PC World Czechoslovakia, Denmark: Communications World Denmark, Computeworld Denmark, Macworld Denmark, Techworld Denmark; Dominican Republic: PC World República Dominicana; Ecuador: PC World Ecuador; Egypt: Computeworld Middle East, PC World Middle East; El Salvador: PC World Centro America; Finland: MikroPC, Tietewerks, Telemikko; France: Distributique, Hebdo, Info PC, Le Monde Informatique, Macworld, Reseaux & Telecoms, WebMaster France; Germany: Computer Partner, Computewatch, Computewatch Extra, Computewatch FOCUS, Global Online, Macwelt, PC Welt; Greece: Amiga Computing, GamePro Greece; Guatemala: PC World Centro America; Honduras: PC World Centro America; Hong Kong: Computeworld Hong Kong, PC World Hong Kong, Publish in Asia; Hungary: ABCD CD-ROM, Computeworld Számítástechnika, Interneto online Magazine, PC World Hungary, PC-X Magazin Hungary; Iceland: Tölvaheimur PC World Iceland; India: Information Communications World, Information Systems Computerworld, PC World India, Publish in Asia; Indonesia: InfoKomputer PC World, Komputek Computeworld, Publish in Asia; Ireland: ComputerScope, PC Live; Israel: Macworld Israel, People & Computers/Computeworld; Italy: Computeworld Italia, Macworld Italia, Networking Italia, PC World Italia, Macworld Japan, Nikkei Personal Computing, OS/2 World Japan, SunWorld Japan, Windows NT World, Windows World Japan; Kenya: PC World East Africa; Korea: Hi-Tech Information, Macworld Korea, PC World Korea; Macedonia: PC World Macedonia; Malaysia: Computeworld Malaysia, PC World Malaysia, Publish in Asia; Malta: PC World Malta; Mexico: Computeworld Mexico, PC World Mexico; Myanmar: PC World Myanmar; Netherlands: Computer Totaal, LAN Internetworking Magazine, LAN World Buyers Guide, Macworld Netherlands, Net, website WebWorld, Info World, New Zealand: Absolute Beginners Guide and Plain & Simple Series, Computer Buyer, Computer Industry Directory, Computeworld New Zealand, MTB, Network World, PC World New Zealand, Nicaragua: PC World Centro America; Norway: Computeworld Norge, CW Rapport, Datamagazine, Financial Rapport, Kursguide Norge, Macworld Norge, Multimediamagazine World Norway, PC World Ekspres Norge, PC World Network, PC World Norge, PC World ProduktGuide Norge; Pakistan: Computeworld Pakistan, PC World Pakistan; Panama: PC World Panama; Peoples Republic of China: China Computer Users, China Computeworld, China InfoWorld, China Telecom World Weekly, Computer & Communication, Electronic Design China, Electronics Today, Electronics Weekly, Electronics Weekly, Game Software, PC World China, Popular Computer Week, Software Weekly, Software World, Telecom World, PC World Professional; Peru: PC World Surfo Peru; Poland: Computeworld Poland, Computeworld Special Report Poland, Cyber, Macworld Poland, Network Poland, PC World Komputer, Philippines: Click!, Computeworld Philippines, PC World Philippines, Publish in Asia; Portugal: ComNet/PC World, Computeworld/Correio Informático, Dealer World Portugal, Mac/PC'n Portugal, Multimedia World, Puerto Rico: PC World Puerto Rico; Romania: Computeworld Romania, PC World Romania, Telecom Romania; Russia: Computeworld Russia, Mir PK, Publish, Sell; Singapore: Computeworld Singapore, PC World Singapore, Publish in Asia; Slovenia: Monitor; South Africa: Computing SA, Network World SA, Software World SA; Spain: Comunicaciones World España, Computeworld España, Dealer World España, Macworld España, PC World España; Sri Lanka: InfoLink PC World; Sweden: CAPDesign, Computer Sweden, Corporate Computing Sweden, Internetwork Sweden, iJensenen, Macworld Sweden, MacData Sweden, MikroData, Näverik & Kommunikation, PC World Sweden, PCkit, Windows World Sweden; Switzerland: Computeworld Schweiz, Macworld Schweiz, PCip; Taiwan: Computeworld Taiwan, Macworld Taiwan, NEW VISION/Publish, PC World Taiwan, Windows World Taiwan; Thailand: Publish in Asia, Thai Computeworld, Turkey: Computeworld Turkey, Macworld Turkey, Network World Turkey, PC World Turkey; Ukraine: Computeworld Kiev, Multimedia World Ukraine, PC World Ukraine; United Kingdom: Acorn User UK, Amiga Action UK, Amiga Computing UK, Apple Talk UK, Computing, Macworld, Parents and Computers UK, PC Advisor, PC Home, PSK Pro, The Web; United States: Cable in the Classroom, CD Magazine, Computeworld, DOS World, Federal Computer Week, GamePro Magazine, InfoWorld, iWay, Macworld, Network World, PC Games, PC World, Publish, Video Event, The Web Magazine, and WebMaster; online websites JavaWorld, Netscape World, and SunWorld Online; Uruguay: InfoWorld Uruguay; Venezuela: Computeworld Venezuela, PC World Venezuela; and Vietnam: PC World Vietnam.

N

H

O

U

D

OF DE TELOORGANG VAN DE KLASSIEKE WEBBROWSER

Binnen enkele jaren surfen we allemaal met een XML-browser. Die ziet er wellicht net zo uit als uw huidige browser. De vooruitgang zit onder de motorkap: XML is meer SGML dan HTML, en dat is een enorme stap vooruit. MacWorld zocht uit wat dit allemaal betekent.

20

RUBRIEKEN

CROSSWORLD

FileMaker Pro is al een tijdje zowel voor Macintosh als Windows leverbaar, en het verschijnen van versie 4.0 is dus een goede gelegenheid om eens te kijken hoe het is gesteld met die geroemde multiplatform-functionaliteit.

42

REVIEW

- ▶ Carmageddon
- ▶ Luminous Color Central 3.0
- ▶ Imperialism
- ▶ ClarisWorks Office 5.0
- ▶ National Geographic The '80s & '90s
- ▶ ShareWay IP Personal Edition
- ▶ Private File

46

DTPRAKTIJK

In aflevering 60 van DTPraktijk wordt aandacht besteedt aan de nieuwe typografische mogelijkheden van XPress 4.0. Daarnaast wordt voor Photoshop 3.0 en 4.0 het selecteren van specifieke beeldelementen in gelaagde tekeningen behandeld. Verder PhotoTools-trucs, Animation Maker-tips en nog veel meer!

60

WORKSHOP

De leidende positie in de markt van de wysiwyg-webeditors wordt steeds harder bevochten, en de keuze voor de eindgebruiker wordt daardoor moeilijker. Ook de ontwikkelingen op HTML-gebied gaan gestaag verder, en het was dan ook wachten op de eerste visuele webeditor die niet alleen Dynamic HTML ondersteunt maar ook het programmeren van de noodzakelijke JavaScripts en Cascading Style Sheets automatiseert. De eer gaat naar Macromedia Dreamweaver. In deze workshop wordt dit programma uitgebreid aan de tand gevoeld.

64

ARTWORK DELIVERY SYSTEM

De PTT is bij u langs geweest, en na de nodige moeite hebt u eindelijk de beschikking over een heuse ISDN-lijn. En dan rijst de vraag: kan ik er nog meer mee dan digitale bestanden verzenden? MacWorld bekeek een oplossing die in Nederland (nog) uniek is.

24

to RHAPSODY

Macintoshes draaien MacOS. Dit lijkt vanzelfsprekend, en dat is het voor een groot deel ook. De generatie Macintoshes voor de introductie van de Power Mac draaiden eigenlijk alleen maar MacOS.

28

DYNAMISCH DUOH!

Het World Wide Web is bijna even dynamisch als de echte wereld. Het is inmiddels zelfs zo dynamisch geworden dat het aloude HTML bijna niet meer voldoet. DHTML, dat is de toekomst. Veerle Peeters vertelt u er alles van.

32

THE NEXT GENERATION

Nu vrijwel iedere fabrikant een digitale 'Internet-camera' met een resolutie van 480 x 640 pixels aanbiedt, begint de volgende generatie z'n opwachting te maken. Met resoluties van een miljoen pixels of meer zijn deze camera's tot heel wat meer in staat dan alleen maar leuke beeldschermplaatjes.

36

HOE ORGANIZED IS EEN ORGANIZER?

Menig thuiswerker heeft wel een rolodex of een agenda op zijn bureau liggen. Daarvan bestaan tegenwoordig tal van elektronische varianten. Men spreekt ook wel over Personal Information Managers, kortweg PIM's. MacWorld bekijkt Now Contact 5 up-to-date 3.6.5, Claris Organizer 2.0 en InfoGenie 2.0.

40

**Iedereen heeft recht op kwaliteit.
De nummer één in Amerika
komt wereldwijd als beste uit de test!**

SCAN!

UMAX

The N°1 Choice!

Volgens testen overal ter wereld kunt u met scanners van Umax rekenen op de beste resultaten. Met de gebruikersvriendelijke software realiseert u die snel en eenvoudig. De kwaliteit van de hardware staat borg voor jarenlang plezier. Of u nu familiefoto's per E-mail wilt versturen, briefpapier met logo wilt verzorgen of een eigen Web-pagina wilt ontwerpen. En er kan nog zoveel meer!

Teksten inlezen en bewerken, de scanner als kopiëerapparaat gebruiken en foto's of tekeningen direkt doorfaxen. Met de bijgeleverde software wordt het allemaal kinderlijk eenvoudig. Uiteraard kunt u ook vertrouwen op de klantvriendelijke ondersteuning van de Umax Help-Desk. Op het Internet (www.umax.com) kunt u uitgebreide informatie vinden. Voor een goed advies staat uw dealer voor u klaar!

AEON
AEON TECHNOLOGY BV

Importeur:

Aeon Technology BV Jan van Nassastraat 84 2596 BW Den Haag
Tel: 070-314 19 19 Fax: 070-314 19 20 Email: umax@aeon.nl

APPLE UIT DE RODE CIJFERS

In het decembernummer van MacWorld blikten we vooruit naar 1998. Wij spraken de verwachting uit dat Apple dit jaar goede vooruitzichten had op winstherstel, maar dat dat al in het eerste kwartaal van het fiscale jaar '97-'98 zou komen was voor ons en voor bijna iedereen een verassing.

Tijdens de MacWorld Expo in San Francisco maakte Steve Jobs in zijn keynote speech het nieuws bekend: in Q1 dat liep van oktober 1997 tot en met december 1997 maakte Apple een winst van ongeveer 90 miljoen gulden bij een omzet van 1,5 miljard gulden. Deze cijfers staan in schril contrast met die van hetzelfde kwartaal van vorig jaar, toen nog een verlies werd geleden van 240 miljoen gulden.

Volgens Jobs was de winst met name te danken aan de goede verkopen van de nieuwe G3 Power Macs. Apple verwachtte in het eerste kwartaal 80.000 G3-machines te verkopen, het werden er ruim 130.000. Naast de verkopen van de G3's leverde ook de verkoop van MacOS 8.0 de nodige winst op. De MacOS 8 cd stond geruime tijd in de top tien van best verkopende computer-cd's in de VS.

Is het dan allemaal goud dat er blinkt voor Apple? Nee natuurlijk niet. Apple moet nog steeds voorzichtig zijn, want er staan momenteel veel 8600 en 9600 Power Macs op voorraad, die als gevolg van het succes van de G3's niet goed meer aan de man te brengen zijn. Dat kan wel eens een kostbare afschrijving worden. En de omzet van Q1 in dit jaar was ruim een half miljard gulden lager dan Q1 van vorig boekjaar. Ook dat is niet zo'n heel goed resultaat. Maar laten we het op zich prima resultaat niet van al te veel kanttekeningen voorzien. Apple is op de terugweg, dat lijkt nu wel duidelijk!

NIEUW ELAN

Dat die terugweg met hernieuwd elan is ingeslagen bleek ook tijdens de keynote speech. Jobs presenteerde een nieuwe QuickTime-strategie en benadrukte de nieuwe samenwerkingsverbanden met Microsoft, Oracle en Macromedia.

Op de nieuwe QuickTime-strategie was door velen al geanticipeerd. QT is een van Apples succesvolste producten, daar moest – terecht – maar eens geld mee worden verdiend: de nieuwe versie 3.0 van QuickTime komt er in twee uitvoeringen, één gratis voorzien van alle basisfuncties, en één voor ongeveer zeventig gulden waarin authoring tools zijn verwerkt.

De langverwachte aankondiging van samenwerking tussen

Apple en Oracle werd door Jobs bevestigd. Oracle gaat veertig bedrijfsapplicaties – waaronder financiële, human resources, productie- en salaris-administratiesoftware – geschikt maken voor de Macintosh. De eerste van deze applicaties zijn er rond maart.

Ook Microsoft kreeg natuurlijk de nodige aandacht. Met name de demonstratie van Microsoft Office voor de Mac was interessant. Dit kantoorpakket bevat Word, PowerPoint en Excel en draait als een volwaardige Mac-applicatie en niet als een gepoort

Windows-pakket. Bovendien bevat Office98 voor Mac een aantal functies die alleen op het Mac-platform beschikbaar zijn.

Van de bedrijven die creatieve software maken was dit keer Macromedia van de partij. Het bedrijf demonstreerde de nieuwe wysiwyg-webeditor Dreamweaver (zie Workshop). Grote afwezigheid tijdens de keynote was Rhapsody. Jobs sprak er niet of nauwelijks over. De reden is voor de hand liggend. Apple focust de aandacht van de media en de Mac-gebruikers momenteel het liefst op producten die op dit moment verkrijgbaar zijn, er moet immers geld in het laatje komen. Maar goed, Rhapsody is natuurlijk buitengewoon interessant, dus wij doen er wel iets aan: Road to Rhapsody, pagina 28.

MANAGEMENT FORUM VOOR DE GRAFISCHE INDUSTRIE

Dat Macs in de grafische industrie niet weg te denken zijn is voor iedereen wel duidelijk. Toch heerst er bij managers en het IT-publiek nogal eens de indruk dat Macs duur zijn en niet zijn in te passen in workflows, en dat zijn dan nog maar een paar van de (voor)oordelen. Of dat werkelijk vooroordelen zijn of toch weloverwogen meningen kunt u zelf horen op het Management Forum voor de Grafische Industrie, dat wordt georganiseerd door het Koninklijk Verbond van Grafische Ondernemers (KVG), IDG Communications Nederland (uitgever van MacWorld, InfoWorld, LAN Magazine, Net, Computer!Totaal en WebWereld) en Apple Computer Benelux. Internationale deskundigen zullen lezingen geven, gevolgd door een forumdiscussie. Het evenement vindt plaats op 30 januari in 't Spant in Bussum. De toegangsprijs bedraagt f 195,-, abonnees van MacWorld betalen f 145,-. Abonnees van MacWorld krijgen een mailing, losse kopers kunnen voor inlichtingen bellen met MacWorld, 023-5461111.

MACOS

Op de
MacWorld Expo

Met de release van MacOS 8.0 heeft Apple vorig jaar eindelijk eens fors geld verdiend op het operating system. De MacOS 8.0-cd stond in de Verenigde Staten hoog in de cd top 10, en ook in Nederland heeft de cd goed verkocht. Het is dan ook niet verbaasd dat Apple het MacOS in zijn huidige vorm nog lang niet heeft afgeschreven, sterker nog, koestert.

Systeem Update 8.1, dat op de MacWorld Expo werd gepresenteerd, is dan ook een logische stap. MacOS 8.1 biedt belangrijke revisies, bugfixes en jawel, nieuwe systeemonderdelen.

MacOS

Extended Format

Een van de belangrijkste nieuwigheden is het bestandsformaat HFS+. In de rubriek Deadline van een eerdere MacWorld hebben we daarover al geschreven. HFS+ heet nu officieel MacOS Extended Format en maakt het mogelijk om volumes tot een grootte van 2 terabytes met een maximum van 2 miljard files aan te sturen. De

maximale lengte van bestandsnamen wordt 255 tekens.

Gebruikers kunnen via het nieuwe OS 8.1 kiezen of ze hun volumes in het oude HFS-formaat willen formatteren of juist het nieuwe HFS+ willen gebruiken. De installatieprocedure van MacOS 8.1 doet dat niet uit zichzelf. Update 8.1 wordt geleverd met de nodige utilities en lees-mijdocumenten om gebruikers met het nieuwe HFS+ vertrouwd te maken. Het nieuwe FileSystem biedt bijvoorbeeld enige beperkingen voor gebruikers van 680x0-Macs. Zij kunnen HFS+ volumes niet gebruiken als startschijf of voor virtual geheugen.

MultiHoming

Gloednieuw is ook versie 1.3 van Open Transport. Deze nieuwe versie van OT maakt het mogelijk om 'single-link multihoming' toe te passen. Dat houdt in dat netwerkbeheerders meerdere IP-adressen kunnen toekennen aan één netwerkinterface. Open Transport 1.3 is bovendien geop-

timaliseerd voor datatransfers tussen clients en servers.

Voor wat betreft (Inter)netwerken is de update veranderd in een zin die Mac-gebruikers misschien niet zullen appreciëren. De standaard Internet-browser die wordt geïnstalleerd is namelijk Microsofts Internet Explorer. Dit is het gevolg van de overeenkomst die Apple en Microsoft in augustus vorig jaar hebben gesloten. Als u uw oude Systeem 8.0 opwaardert naar 8.1 laat de installatieprocedure echter uw voorkeursbrowser – als dat een andere is dan Explorer – ongemoeid.

Geheugen en printers

Belangrijke maar onzichtbare veranderingen in 8.1 zijn de verbeterde manier waarop het virtueel geheugen informatie cacht, de verbeterde diskcache en de geoptimaliseerde math-libraries. Een en ander resulteert in een sneller systeem.

Andere onderdelen die zijn verbeterd zijn de LaserWriter-driver, PC Exchange, de AppleShare

Client, de Location Manager en de Runtime for Java (MRJ 2.0).

Prijzen?

De update MacOS 8.1 is vanaf februari gratis te downloaden via www.apple.com. Deze versie is echter niet voorzien van Microsofts Internet Explorer (MIE). De complete versie MacOS 8.1 inclusief MIE is verkrijgbaar op cd-rom en kost ongeveer f 175,-/Bfr 3205. Of de Nederlandse versie al in februari beschikbaar is was medio januari nog niet bekend. Informatie: Apple Computer Benelux, Bunnik, 030-6593900.

Meer Exponieuws

Gelukkig is Apple niet de enige die op de MacWorld Expo nieuwe producten op de markt brengt. Ook andere hard- en softwarefabrikanten pakken in het nog zo prille jaar goed uit. Op ieder vlak waarin Macs worden gebruikt is wel iets nieuws te vinden.

De Derde Dimensie

In MacWorld januari besprak Albert Kiefer een aantal 3D-pakketten. **StrataStudio Pro** was daar één van. Strata heeft inmiddels alweer iets nieuws aan het pakket toegevoegd. Het gaat om een plug-inmodule voor het animeren van letters. De animatieplug-in ondersteunt gestures, expressions en lip-syncing. (Informatie: Esselte, Woerden, 0348-415084)

Mactell presenteerde de Vision 3D Pro grafische versnellerkaart die is gebaseerd op de Imagine 3 chipset. De kaart is bijna twee keer zo snel als de huidige Vision-serie en ondersteunt 40 MB RAM voor texture mapping. Informatie: www.mactell.com.

Productiviteit kent geen tijd...

Voor diegenen voor wie tijd geld is en alles sneller en eenvoudiger moet, was er ook weer een aantal productiviteitsverhogende zaken te zien in San Francisco. Zo hield **Caere Corporation** versie 8.0 van zijn populaire Optical Character Recognition (OCR)-pakket Omni-

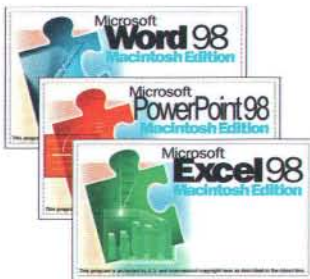

Page ten doop. De lite-versie van OmniPage wordt veel geleverd bij diverse merken scanners. Hoewel OCR nog steeds te wensen over laat en lang niet altijd accuraat alle teksten omzet, is het nu ruim voldoende betrouw-

baar voor professioneel gebruik. En omdat versie 8.0 nu ook nog snel is geworden is het pakket zeker de moeite waard (recognition engine).

Databases zijn ook 'in' en **Canto Software Inc.** manifesteerde zich dan ook met Cumulus 4.0, voor, jawel echt waar: Rhapsody! En wat zo aardig is: ook Windows-adepten (als die bestaan) kunnen Cumulus gebruiken met client-software voor Mac en ook Windows natuurlijk. Informatie: Axio Systems, Soest, 035-6099333.

Microsoft toonde op zijn stand Office 98 voor de Mac. En het moet worden gezegd, het is een heel compleet pakket met een

zeer prettige interface. Het lijkt in (bijna) niets op de toch wat suffige Windows-versie ervan... Dit laat toch zien dat Microsofts nog steeds groeiende Macintosh-divisie bestaat uit programmeurs die méér doen dan het simpelweg poorten van Windows-applicaties naar de Mac. Informatie: Microsoft, Hoofddorp, 023-5613181.

Grijpgrage grafici

Natuurlijk was er ook voor de traditionele grafische gebruiker voldoende te zien. **Macromedia** bijvoorbeeld gaf sneakreviews van de nieuwe versie van FreeHand en Extensis toonde zijn nieuwste Photoshop plug-in PhotoFrame 1.0. Deze utility, die ongeveer f 300,-/Bfr 5495 kost, maakt het mogelijk om bordereffecten los te laten op beelden. Het pakketje biedt realtime previews en hon-

derdvijftig standaardframes.

Op de stand van scannerspecialist **Linotype** zag een nieuwe grootformaat-hoge-resolutie-flatbed-scanner het licht. De LinoColor Circon, die ongeveer f 32.000,-/Bfr 586.081 moet gaan kosten, is naar verwachting verkrijgbaar vanaf april. De scanner gebruikt Linotypes TripleLens-systeem en

scant op 800, 1200 of 2400 dpi. Informatie: Esselte, Woerden, 0348-415084.

Ook **Microtek** komt met twee grootformaat-scanners. Vanaf eind februari moeten de ScanMaker 9600XL van ongeveer f 3500,-/Bfr 64.103 en de ScanMaker 6400XL van ongeveer f 2600,-/Bfr 47.619 te koop zijn. Beide scan-

EEN GOEDE PLOT IS HET HALVE WERK

Deze kreet geldt niet alleen voor de schrijvers van misdaadromans, maar ook voor de fabrikanten van grootformaat-printers en -plotters. CalComp heeft met zijn nieuwe CrystalJet-serie de standaard weer wat verder opgekrikt. Het bedrijf heeft een min of meer nieuwe techniek geïntroduceerd in de

grootformaat-printermarkt. Het gaat om de piezo-inkjettechniek die al langer wordt gebruikt in de kleinere inkjets. Het grote verschil tussen de standaard Thermal-inkjet en de piezo-techniek is dat er nauwkeuriger plots kunnen worden gemaakt, zonder de minuscule spetters die er bij de thermische techniek soms ontstaan. Verder is een groter aantal inkten beschikbaar voor de piezo-techniek, kan bovendien de plotgrootte worden gevarieerd en zijn de printkoppen minder gevoelig voor corrosie.

Toch heeft ook de piezo-techniek zijn nadelen. Er ontstaat nogal eens interferentie tussen de verschillende printkoppen, bepaalde inkten kunnen de koppen laten verstopen en sommige inkten kunnen onvoldoende worden gecontroleerd. CalComp meent al deze problemen in de CrystalJets te hebben opgelost en garandeert dan ook geen beperkingen aan de inktsoorten. De Crystal-serie

bestaat momenteel uit twee printers, een 42 inch en een 54 inch model. Ze printen één vierkante meter fullcolor beeld in minder dan vijf minuten. De maximale resolutie van de CrystalJets bedraagt maar liefst 720 dpi. De exacte prijsinformatie was bij het ter perse gaan van dit nummer nog niet bekend.

Informatie: CalComp Benelux, Amstelveen, 020-5030 600.

nen op 32 bits en hebben een scanformaat van ruim A3. Informatie: Microtek Rotterdam, 010-2425654.

Digitale camera's zijn er ook volop. De nieuwe Kodak en Olympus camera's (zie elders in deze MacWorld) waren er, en de allernieuwste was van Fuji, dat zijn FujifilmDX-9 zoomcamera aankondigde. Deze camera is voorzien van een 'motor-drive'-achtige functie, een 3x zoomlens. De camera gaat ongeveer f 1500,-/Bfr 27.473 kosten. Ricoh toonde de RDC-4300.

Deze camera kan plaatjes schieten met resoluties van maar liefst 1.280 bij 960 pixels. Prijsinformatie was nog niet bekend.

Belangrijk nieuws kwam van **Equilibrium** dat versie 3.0 van de DeBabelizer bestandsconversieutility aankondigde. Nieuw in versie drie zijn onder andere HTML-parsing, CMYK-conversie en drag & drop batchverwerking. Een forse verbetering is dat er heel veel meer bestandsformaten kunnen worden verwerkt: Quick-

Time 3.0, Windows 16 en 24 bit BMP, Scitex CT, Kodak DCS, Sony Playstation TIM, animated GIF, progressive JPEG, en Adobe Photoshop paletbestanden zijn nu een koud kunstje voor DeBabelizer.

Professioneel papier voor thuis

Xerox brengt sinds kort in de Benelux het hele gamma professionele papieren op de markt in SOHO-verpakking. Onder de naam SystemX wordt bijna het complete assortiment gecommmercialiseerd dat bestaat uit diverse kwaliteiten inkjet- en laserprinterpapier, gaande van gewoon 100 grams kopieerpapier tot 'premium', fotopapier en verder nog geveergeerd correspondentiepapier, enveloppen, labels en transparanten.

Het bijzondere aan het Xerox-papier is wel dat het uiterst printervriendelijk is. Het papier genereert een absoluut minimum aan stof. Xerox heeft op dat vlak een reputatie hoog te houden. Verder biedt het hele gamma messcherpe weergaven met weinig uitvloeien van inkt. SystemX zult u binnenkort kunnen terugvinden in de kantoorvakhandel, computerwinkels, warenhuizen en superstores en in Xerox Document Houses.

Daar heb je Flipper

Kensington is dit jaar begonnen met het uitbrengen van opslagmedia. Dat resulteert nog maar onlangs in de Media Flipper en de CD Stretch. De twee producten zijn gemaakt uit slagvast grijs plastic. Wat al meteen opvalt is dat je in Media Flipper en CD Stretch meer dan één formaat digitale media kwijt kunt.

In de CD Stretch vinden 25 cd's een plaatsje, maar ook 82 3.5 inch

diskettes, of 24 Zip-schijven, of een combinatie. De Media Flipper biedt plaats aan 15 cd's of 28 3.5 inch diskettes, of een combinatie van beide. Beide producten komen zonder deksel. Media Flipper is voorzien van sleden op maat van cd's en diskettes. Door een eenvoudige maar vernuftige bouw kun je de cd's en de schijfjes voorover buigen zodat elk labeltje goed te zien blijft.

CD Stretch is nog leuker. Deze multi-formaathouder is een plateau dat uitschuifbaar is, waardoor uw collectie kan groeien zonder dat u telkens nieuwe opslagcapaciteit moet aanschaffen. Twee leuke en praktische opslagmedia dus voor uw... opslagmedia. De Media Flipper kost rond de f 15,-/Bfr 260, CD Stretch kost rond de f 25,-/Bfr 450. De Kensington-producten zijn te koop bij computerwarenhuizen en pc-postorderbedrijven.

Platter

Nieuws van het beeldschermfront. Nokia brengt nu ook een superdun beeldscherm op de markt, de Nokia 300Xa. Dit 13,3 inch scherm biedt een volledig trillingvrij beeld met een grote kijkhoek: namelijk 140 graden. U hoeft dus niet meer recht voor het scherm te zitten om het beeld goed te kunnen zien. Dankzij de

superwide-TFT-technologie heeft het beeld een 100:1 contrastverhouding. Deze technologie zorgt

MacWorld Expo

► Cross-platform samenwerken kan met **DAVE** van Thursby Software Systems Inc. Op de Expo presenteerde het bedrijf versie 2.0 van Dave. Met Dave kunnen Mac-gebruikers Mac-printers en -bestanden gebruiken van Windows NT- en Windows 95-machines. Versie 2.0 geeft Windows-gebruikers toegang tot Mac-printers en -bestanden.

► AG Group lanceerde versie 3.5 van **EtherPeek**, een utility waarmee Ethernet-netwerken kunnen worden geanalyseerd. De nieuwe versie ondersteunt Apples Power Mac G3-machines.

► Farallon introduceerde zijn **AirDock Printer Adapter**, waarmee vanaf een PowerBook printopdrachten kunnen worden verzonden naar een printer op ongeveer twee

meter afstand. De AirDock Printer Adapter kost om en nabij f 150,-/Bfr 2747. Informatie: Axio, Soest, 035-6099333.

► Newer Technology Inc. komt met een hele lijn **nieuwe G3-kaarten**, waaronder de MAXpowr G3-lijn voor de Power Macs 6100, 7100 en 8100. Inlichtingen: Stebis, Tiel, 0344-640400.

► Orange Micro, bekend van de DOS-kaarten, heeft ook een nieuwe kaart: de **OrangePC 550 Windows compatibilitycard**. Deze kaart is toe te passen in verschillende typen Macs. Informatie: Apple Benelux, 030-6593900.

► Avid presenteerde **Avid Xpress Version 2.0**, een nonlinear digital video editing systeem. Het pakket is beschikbaar vanaf maart en biedt realtime ongecomprimeerde titels en graphics en realtime mixing van acht audiotracks. Informatie: Avid Nederland, 020-4004453.

► Adobe kwam met vier **nieuwe plug-inmodules voor After Effects** die Cineon-, JPEG- en SGI-formaten ondersteunen, en één plug-in die automatisch QuickTime-movies bewaart in Mac- en Windows-formaat. Da's handig! Informatie: Adobe Benelux, Amsterdam, 020-6511200.

KORT KORT KORT KORT KORT

OP SLAG

Vandaag de dag moet een computer toch minimaal een harde schijf hebben met een opslag van een paar gigabyte. Om aan de behoefte van steeds meer opslagruimte te voldoen brengt

Harbour Systems een tweetal harde schijven van Hitachi op de markt: een van 9.1 GB en een van 18.2 GB. De twee drives presteren goed. De gemiddelde zoektijd van de drive is 7.5 Ms en de EPRML-technologie zorgt voor een datatransport van 21.8 MB per seconde. (RvE)

Informatie: Harbour Systems Nederland BV, 076-5205010.

er ook voor dat het zogenaamde dubbelbeeld verdwijnt. Zowel het scherpe contrast als de 16 miljoen kleuren blijven onveranderd, vanuit welke hoek u het scherm ook bekijkt. Het beeldscherm is verder voorzien van stereo speakers en een microfoon, zodat u het ook kunt gebruiken voor multimediatoepassingen. De installatie van het beeldscherm is plug & play. Het nieuwe Nokia-scherm kost f 6650,-/Bfr 121.880. (RvE)

Informatie: Nokia, België, +32-3-2372324.

Niet bestand tegen GIF-bestand?

Voor een simpele ingreep in een GIF-illustratie kan uw software worden beschadigd. Een groep technici aan de Universiteit in Hannover heeft dit ontdekt. Het gaat om geanimeerde GIF-bestanden. Als u het eerste animatiebeeldje kleiner maakt dan de daarop volgende beelden wordt de software die de animated GIF-bestanden leest verward. Het programma is niet voorbereid op de grotere volgende plaat-

jes, en zo kan het voorkomen dat het programma crasht. Bij Macintosh-computers kan het zelfs voorkomen dat niet alleen de GIF-viewer in de war raakt, maar het hele OS in de soep loopt. Geen kinderspel dus.

Het probleem doet zich bijvoorbeeld voor bij de browser Netscape. Concurrent Internet Explorer kwam wel door de test die in de universiteit werd gehouden. Het is nog niet duidelijk hoe ernstig de GIF-error is en of er oplossingen voor in de maak zijn. (Richard Roling)

Projectie

en nog groter beeld bieden twee LCD-projectoren van Philips. De twee modellen, Impact en Endurance, zijn beiden voorzien van een speciaal door Philips ontwikkelde Ultra High Performance (UH)-lamp.

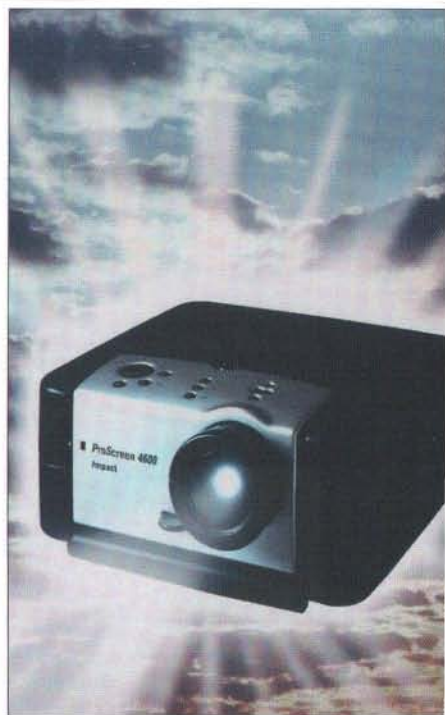
Tussen de twee lampen zit wel een aantal grote verschillen. Bij de Impact is de lichtopbrengst sterk verbeterd (650 ansilumen), maar daar tegenover staat dat de levensduur van de lamp maar tweeduizend uur is. Dat is zesduizend uur minder dan bij de andere projector, de Endurance. Om de lamp van deze projector langer mee te laten gaan heeft Philips wel wat moet inleveren bij de lichtopbrengst van de lamp. De Endurance heeft een lichtopbrengst van 500 ansilumen.

De twee nieuwe modellen zijn bovendien voorzien van de chip-

set met de LIMESCO (Line Memory Scan Converter) technologie. Deze chipset detecteert automatisch het resolutietype van hetingangssignaal (VGA, SVGA, XGA of video). Dit signaal wordt vervolgens via fullscreen bitmapping weergegeven in een uitgangssignaal met hoge resolutie. Prijzen:

Endurance: f 12.490,-/Bfr 228.755;
Impact: f 13.990,-/Bfr 256.227. (RvE)

Informatie: Philips Consumentenlijn: 0900-8406.

Philips' nieuwe beamer wijkt qua uiterlijk niet veel af van de vorige versie. Binnenin is echter veel veranderd.

NOG MEER BEELDSCHERMEN

De 17 en 21 inch monitoren zijn eigenlijk de industriestandaard. Toch denkt Eizo daar anders over. De fabrikant komt namelijk met een tussenmaatje op de markt: de 19 inch monitor. De FlexScan F67 realiseert een beeld dat bij eenzelfde resolutie twaalf procent groter is dan een beeld op een 17 inch monitor. De maximaal haalbare resolutie is 1600 x 1200, met een herhalingsfrequentie van 76 Hz. De monitor is voorzien van de laatste digitale technieken: Digital Signal Processing (DSP) voorkomt

beeldvervorming, convergentie en focusafwijkingen. Met deze digitale aansturing is het mogelijk correcties te maken die bij analoge aansturing niet mogelijk zijn. Een ander gemakkelijk extraatje is de Universal Serial Bus, een bustype met een eigen voeding. Het systeem bevat vier van deze USB-connectors, waarvan een aan de voorzijde. Deze biedt de mogelijkheid allerlei desktoptoepassingen op de monitor aan te sluiten. Dit beeldscherm kost f 2895,-/Bfr 53.022. (RvE)
Informatie: Rein Elektronik, Eindhoven, 040-2659325.

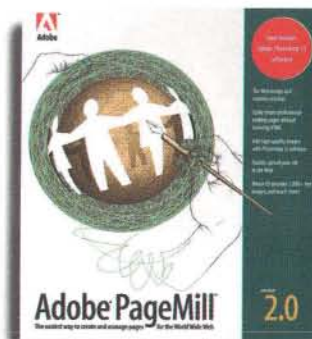

Onze zaak is niet anders dan andere. Altijd op zoek naar nieuwe wegen om ons bereik te vergroten, en natuurlijk onze verkopen. We wisten dat het Web een echte kans was, maar wisten niet hoe die te benutten. Laat staan een Website te maken. Toen vertelde een vriend me over Adobe PageMill 2.0.

Twee weken geleden, hoorde ik over *Adobe PageMill*. Vandaag, heeft *de hele wereld* gehoord van ons.

Met Adobe® PageMill™, kan het opbouwen van je zaken online niet eenvoudiger. Gewoon teksten en beelden slepen en plaatsen, en zie de Web pagina's voor je ogen vorm krijgen. Je hoeft geen HTML te kennen om het professioneel te laten ogen. En voor een beperkte periode gaat Adobe PageMill vergezeld van Adobe Photoshop® LE (de internet versie van het toonaangevende beeldbewerkingspakket), én bonus Web onderdelen: meer dan 1.000 kant-en-klare beelden, geluiden, animaties en meer. En dat alles voor een verrassend lage prijs.

Om je zaken het snelst en gemakkelijkst op het Web te krijgen, neem je Adobe PageMill 2.0.

Verkrijgbaar op Windows® en Macintosh

Bestel nu: 0800-0229057, of ga vandaag nog naar je dealer.
Je kunt ook onze Website raadplegen voor een gratis demo-versie.

www.adobe.nl

If you can dream it, you can do it.™ Adobe

*Verkrijgbaar voor Windows 95 en Windows NT 4.0.
 ©Adobe, het Adobe logo en Photoshop zijn handelsmerken van Adobe Systems Incorporated en zijn in verschillende Europese landen geregistreerd. Deze merken zijn daarom voorbehouden van Adobe Systems Incorporated. Macintosh is een geregistreerd handelsmerk van Apple Computer Incorporated. Microsoft Windows en Windows NT zijn handelsmerken of geregistreerde handelsmerken van Microsoft Corporation. ©1997 Adobe Systems Incorporated. Alle rechten voorbehouden.

Tapes, schijven en MO's

Harbour Systems komt niet alleen met grote harde schijven op de markt. De importeur introduceert ook drie nieuwe MO-Drives van Fujitsu: de DynaMO 230 Parallel, de DynaMO 640 Plus en de 640 Universal. De 230 Parallel is speciaal geschikt voor draagbare computers. Deze drive heeft een opslagcapaciteit van 230 MB. Door zijn snel verwisselbare parallelunit is de drive een goede oplossing voor snelle data-uitwisseling, backup, archivering en

software-installaties tussen verschillende computers.

De twee andere drives van Fujitsu hebben beiden een opslagcapaciteit van 640 MB. De drives werken met Direct Overwrite-techniek, waardoor ze een stuk sneller zijn dan hun voorgangers. Ze hebben een interne dataoverdrachtssnelheid van 3.9 MB per seconde. De DynaMO 640 Plus is uitgerust met een SCSI-interface-aansluiting waardoor hij zeer eenvoudig op een Mac of pc kan worden aangesloten. Meer opslag dan deze drives biedt de nieuwe Maxell DDS-3 data cartridge, die maar liefst 12 MB kan opslaan. (RvE)

Informatie Fujitsu-drives: Harbour Systems
Nederland BV, 076-5205010. Informatie
Maxell cartridge: Maxell, 020-6460346.

De MO-drives van Fujitsu zijn met datatransferrates van 3.9 MB/sec veel sneller dan hun voorgangers.

I N T E R N E T

BOB TIMROFF

His u zelf webpagina's ontwerpt zult u geregeld te maken hebben met het transparant maken van een bepaalde kleur in een GIF-afbeelding. Het GIF89a-filter dat u in Photoshop kunt gebruiken leent zich hier goed voor maar is nog verre van perfect te noemen. Probeert u voor de verandering het shareware programma featherGIF eens. Bovenstaande handeling is hier prima mee uit te voeren, plus een aantal zeer interessante extra's als verlopende transparantie en ondersteuning van de transparantiemaskers van Photoshop. U kunt deze plug-in downloaden op <http://ccn.cs.dal.ca/~aa731/feathergif19.cpt.hqx>.

Hebt u meer afbeeldingen dan u naar tevredenheid kunt beheren? Of hebt u behoefte aan een simpele en flexibele manier om een (thumbnail)index aan te maken van afbeeldingen voor gebruik op uw webpagina's? Quicknailer is dan wellicht een handige utility die het vervaardigen van een contactafdruk combineert met de mogelijkheid om uw afbeeldingen te catalogiseren en geheel webklaar te maken,

compleet met bijbehorende hyperlinks naar de betreffende HTML-pagina's. Het programma ondersteunt in versie 1.4.1 een indrukwekkend groot aantal veelvuldig gebruikte grafische bestandsformaten. Het programma werkt geheel met drag & drop; een map met plaatjes catalogiseren is dan ook slechts een kwestie van de betreffende map op het programma-icoon loslaten en achterover leunend wachten tot het geheel is verwerkt in een index met thumbnails. Waarom moeilijk doen als het gemakkelijk kan? (<http://www.amug.org/~sbaber/software/quicknailer-141.hqx>)

Hen beetje zitten knoeien en hacken in de programma-code om geluiden van een pro-

gramma aan te passen naar eigen wens is in theorie heel goed mogelijk maar vraagt behoorlijk wat kennis van zaken eer u dit met een gerust hart zou kunnen doen. Tot nu toe dan. Want met het programma Agent Audio (Pro) is de kloof tussen hacken en modifieren wel heel klein geworden. U bent met dit programma in staat om geluiden die in een programma worden gebruikt te vervangen door eigen geluiden of geluiden die u meer bevallen. Zonder ook maar iets van programmeren af te hoeven weten. U selecteert het gewenste programma dat u qua geluiden wilt aanpassen, bekijkt de geluiden die worden gebruikt, kiest hierna de geluiden die u voortaan wilt horen, klikt de 'move'-knop en Agent Audio doet de

rest. Wilt u dat anderen ook plezier hebben van uw gemodificeerde versie, dan kunt u de zogenaamde Replacer Agents gebruiken die uw zelf gekozen geluiden en instellingen bewaren.

(<http://www.clixsounds.com/products/agentaudio/download.html>)

Homs wordt het u te gortig; al die verstokte aanhangers van pc's en Windows 95 of NT die u proberen de les te lezen en u proberen aan het verstand te brengen dat Macintosh op sterven na dood zou zijn. Spaar in het vervolg uw adem en geef deze mensen de URL van Why Macintosh? op <http://www2.apple.com/whymac/default.html>. Daar vindt u zowel een online versie als een PDF-versie van The 75 Mac Advantages, ofwel waarom u uiteindelijk toch de beste keuze hebt gemaakt bij het uitkiezen van uw computerplatform... duh!!!!

Beleef nu een nieuwe dimensie in fotokwaliteit.
De EPSON Stylus Color 600 met een
 resolutie tot 1440 dpi!

EPSON Stylus. COLOR 600

De EPSON Stylus Color 600 print voor u afbeelden in een resolutie die u misschien tot nu toe nog niet eerder heeft gezien. Hij zet tot 1440 dpi op papier en zorgt daarmee voor een uitzonderlijke fotokwaliteit.

Ongeacht of u foto's, grafieken of tekst afdruckt, met de EPSON Stylus Color 600 schittert u overal. Uiteraard is de fotokwaliteit bij de Epson Stylus Color 600 standaard en hoeft u zich niet te ergeren aan extra, optionele uitgaven, langzame verwerkingssnelheden en hoge verbruikskosten. U kunt zich met recht verheugen op een nieuwe dimensie in fotokwaliteit.

PC & MAC

IMPORTEUR: EBIC-MDI BV
 Antwoordnummer 10244
 2700 VB Zoetermeer
www.ebicmdi.com

EENS KOOP JE DE BESTE!

EPSON

5900 lettertypen

Hagfa en Monotype hebben samen 5900 lettertypen en meer dan 11.000 symbolen en illustraties op een cd-rom gezet. Deze Creative Alliance CD is meer dan een samenvoeging van bestaande letterbibliotheken. Er staan ongeveer achttienhonderd nieuw ontworpen lettertypen op.

Het Agfa-Monotype-product bevat een van de grootste op de markt verkrijgbare speciale Latijnse en niet-Latijnse letterverzamelingen, waaronder fonts voor vreemde talen zoals Grieks, Turks en Cyrillisch.

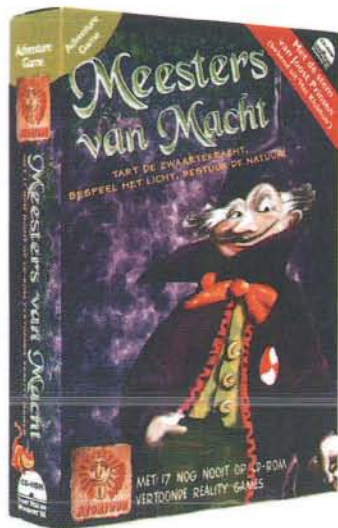
De Creative Alliance CD is zowel geschikt voor Macintosh als voor de Windows-computer. Bij de cd wordt een 460 pagina's tellende lettertypencatalogus geleverd. Maar het product heeft ook een eenvoudige interface die het mogelijk maakt direct een lettertype of illustratie te zoeken en meteen te gebruiken. De cd kost f 54,-/Bfr 1000. (RvE)

Informatie: FontShop, Zwijnaarde (B), telefoon: +32-9-2202620.

BEWEGENDE FOTO'S

Pro Media heeft een pakket op de markt gebracht, Picture Works Spin PhotoObject, waarmee gewone foto's kunnen worden bewerkt tot animaties. De software draait op de Mac en op de pc onder Windows 95/NT. De foto's kunnen tot leven worden gewekt in kleine filmpjes die door hun beperkte omvang geschikt zijn voor gebruik op het Internet of in e-mail. Daarnaast levert Pro Media ook PictureWorks SpinPanorama, waarmee op Virtual Reality gebaseerde panoramafilmpjes kunnen worden gemaakt. De beide pakketten kosten elk £ 99 (ongeveer f 325,-/Bfr 5952). (RvE)

Informatie: ProMedia, Groot Brittannië, +44-1883-652530.

Spelen met Bombilla

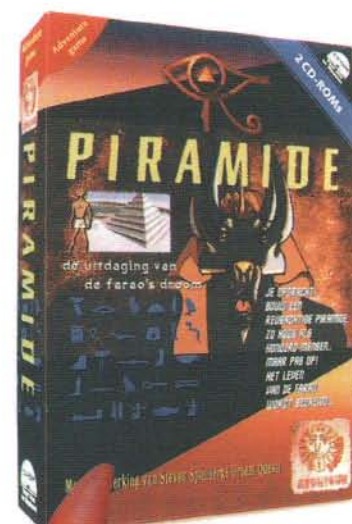
MEESTERS VAN MACHT

Altijd al met het licht en elektriciteit willen spelen, maar ook met de tijd, de zwaartekracht en warmte? Meesters van Macht biedt u die mogelijkheid. Dit speurspel laat u kennismaken met de Meesters die in een bijzonder kasteel wonen, waar ieder zijn eigen magische kamer heeft. Op een gegeven moment verdwijnt de kat van de Meester van Toeval, waardoor hij helemaal uit zijn doen raakt. Het is uw taak het mysterie van de verdwenen kat op te lossen.

Meesters van Macht is het begin van een nieuwe generatie cd-roms, waarbij de nieuwste interactieve technieken worden gebruikt. U hoeft niet meer na het klikken te wachten tot de animatie is afgelopen. In Meesters van Macht reageren programma en speler namelijk echt, direct en continu op elkaar. U bent zo dus op drie niveaus bezig in het programma: u speelt, u kijkt wat er gebeurt en tegelijkertijd bent u bezig met het oplossen van de vraagstukken waarmee u de verbanden legt om het mysterie op te lossen.

Dit spel is behalve ontspannend ook nog eens leerzaam. Tijdens het spel wordt u voortdurend blootgesteld aan de invloed van de natuurwetten. Aan de hand van onder andere behen-

digheids-, vaardigheids-, reactie- en geluksspellen leert u van alles over zwaartekracht, warmte, tijd, elektriciteit, licht en toeval. U test bijvoorbeeld de zwaartekracht met behulp van een wipwap en een vliegtuig; op een ander moment loopt u door een elektrisch doolhof of jongleert u met een bezemsteel. Meesters van Macht is hierdoor een eigentijdse combinatie van klassieke sprookjes en kennis van moderne technieken. Het spel kost f 89,95/Bfr 1759 en wordt uitgegeven door Bombilla.

PIRAMIDE

Een ander spel dat door de makers van Meesters van Macht op de markt wordt gebracht is Piramide, eveneens een leerzaam spel. Deze keer moet u in het oude Egypte een piramide bouwen. Dat lijkt simpeler dan het is.

1907: voor u bevindt zich de ingang van een tot nu toe onbekende piramide. Voorzichtig sluipt u naar binnen, maar dan slaat het noodlot toe. De goden werpen u vierduizend jaar terug in de tijd. Om terug te kunnen naar uw eigen tijd moet u een opdracht vervullen: realiseer de droom van een jonge farao. Bouw een piramide zo hoog als honderd mensen met de technische hulpmiddelen van die tijd.

Met Piramide ontdekt u de wereld langs de Nijl zoals die eruit zag in de tijd van de oude farao's. U kraakt 'wetenschappelijke' raadsels en problemen op bijvoorbeeld het gebied van techniek en wiskunde.

Dit spel kost evenals Meesters van Macht f 89,95/Bfr 1759 en wordt uitgebracht door Bombilla. (RvE)

Voor meer informatie over deze twee spellen: www.kindertainment.com/bombilla.

Lokaal hulp inwinnen

Surfers bij Demon Internet kunnen vanaf nu tegen lokaal tarief telefonisch hulp inwinnen. Door heel Nederland.

Demon Internet is hiermee de eerste provider waarbij u lokaal kunt inbellen maar ook tegen lokaal telefoontarief hulp kunt krijgen. De van oorsprong Engelse Internet-provider probeert hiermee de kosten voor de gebruiker zo laag mogelijk te houden. (RvE)

Informatie:
Demon Internet, 020-5304204 of
www.demon.nl

MacWorld

ZIP-drive organizer voor nieuwe abonnees!

LEZERSVOORDEEL

Ook als abonnee kunt u deze ZIP-drive Organizer bestellen.

Maak daarvoor f 14,95/Bfr 295 (abonnee) of f 15,95/Bfr 340 (niet-abonnee) + f 5,-/Bfr 100 verzendkosten over op de (post)bankrekening zoals deze op de servicepagina (pagina 70) is vermeld.

De slimste **Tips & Trucs**

Up-to-date **reviews** & tests

Media-authoring & **webdesign**

Workshops voor professionals

Handig: maandelijkse **koopgids**

Uit de **praktijk**: de beste cases

**NU EEN JAARABONNEMENT MACWORLD
(11 NUMMERS) VOOR f 89,50/BFR 1790
PLUS DE MACWORLD ZIP-DRIVE
ORGANIZER CADEAU.**

Hoe neem ik een abonnement?

- Bel met de MacWorld-hotline: **023-5461133**
- Bezoek **<http://www.idg.nl/webwinkel>** en abonneer u online.
- Fax de abonneerkaart naar **023-5461155** of stuur de kaart/uitknip-bon naar het gratis antwoordnummer.

Abonnement MacWorld

Ja, ik neem tot wederopzegging een abonnement op MacWorld. Ik kies voor:

- ☐ een jaarabonnement van 11 nummers voor f 89,50/Bfr 1790 met gratis praktische ZIP-drive Organizer.
- ☐ een jaarabonnement van 11 nummers voor f 79,50/Bfr 1590 met f 10,- /Bfr 200 korting.

Naam & voorletter(s) .....

Bedrijf (indien gewenst) ..... *Btw-nr* .....

Postbus: ..... *Postcode:* ..... *Plaats:* .....

Straat+nummer: .....

Postcode: ..... *Plaats:* .....

Postbank/Bankrekeningnr: .....

Telefoon: .....

Handtekening .....

- ☐ Ik betaal via automatische incasso en machtig IDG Communications Nederland om het abonnementsgeld van mijn rekening af te schrijven (A.U.B. rekeningnummer invullen).
- ☐ Ik betaal via een toegestuurde acceptgiro.

Ik ben wel/niet geïnteresseerd in overige voor mij relevante (vak)informatie. Deze aanbieding is geldig tot twee maanden na bladdatering en zolang de voorraad strekt. Prijswijzigingen voorbehouden. Stuur deze bon in een open envelop naar: MacWorld, Abonnementenafdeling, Antwoordnummer 1000, 2000 VB Haarlem.

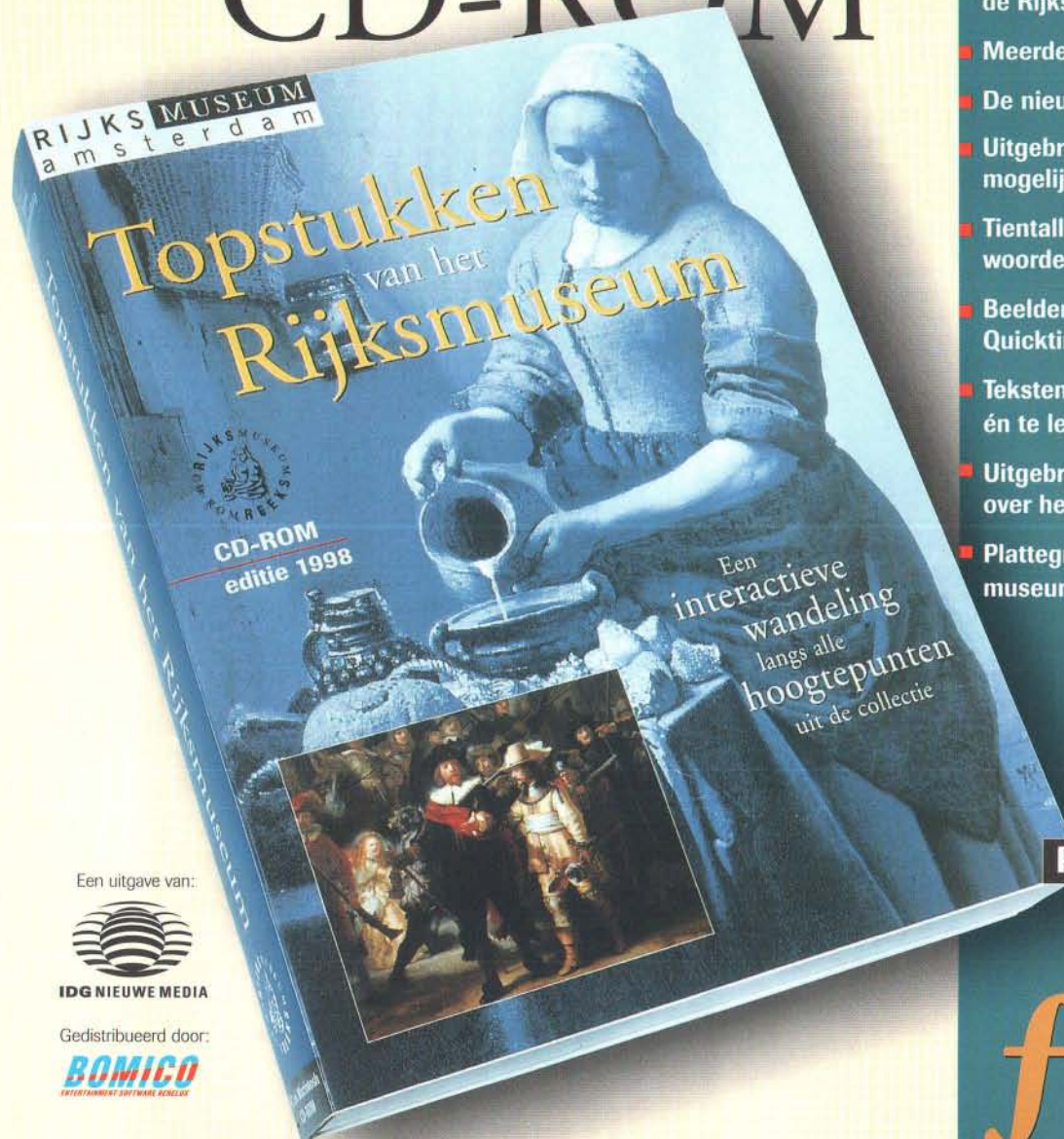

Schatten

Nederlandse

op
CD-ROM

Extra!
Nachtwacht screensaver
en Rijksmuseum agenda
voor Windows

- Uitgebreide informatie over meer dan 250 van de belangrijkste schilderijen, sculpturen en gebruiksvoorwerpen uit de Rijksmuseum collectie
- Meerdere details van elk object
- De nieuwste aanwinsten
- Uitgebreide zoek- en selectie mogelijkheden
- Tientallen kunsthistorische woorden verklaard
- Beelden van alle zalen in Quicktime VR
- Teksten om te beluisteren én te lezen
- Uitgebreide informatie over het museum
- Plattegronden van het museum

PC en Mac cd-rom

Slechts
f 59,95

Een uitgave van:

IDG NIEUWE MEDIA

Gedistribueerd door:

BOMICO
ENTERTAINMENT SOFTWARE GENEEL

"Topstukken van het Rijksmuseum" is verkrijgbaar bij:

bruna
DAAR WIL JE NIET LEREN EN ONTHOUDEN

turning point

de Bijenkorf

Dixons
je koopt ogen en oren bekoort.

Dunnet
DUNNET

DEUTSCH

DYNABYTE
ONE STOP COMPUTING

Meest
meest

CD-ROM-LAND

VOBIS
HET NIEUWE

ONGELOÓFLIJK

Ooit was er een tijd dat er maar één nieuw medium was: televisie. Door een toeval kwam ik daar te werken, bij de NTS als aankomend grafisch ontwerper C. Het was 1966. De grafische afdeling was gevestigd op de zolder van een Hilversumse villa. We werkten er met een man of vijftien. Twee vrouwen. Geen elektronica. Handwerk. Papier, verf, knippen, plakken. De titels en titelrollen werden gemaakt met hot-presses, een handpreessysteem. Je legde eerst een eind zwarte titelrol aan, sneed een reepje witte folie van een rol en legde dat tegen een metalen regel. Daarop schoof je met koperen letterstempeltjes uit een bakje, letter voor letter, de namen van de beroemdheden van destijds bij elkaar. Het zetsel ging met slede en al onder de pers en met een stang trok je het tegen de hete plaat. Niet te hard, niet te zacht, niet te lang, niet te kort, anders drukte de folie geen scherpe lettervormen of brandden de letters dwars door het papier. Die stempeltjes kon je de eerste vijf minuten niet aanraken, anders brandde je je vingers. Je schoof ze met een interlinieregel opzij en pakte letters uit een inmiddels bekoeld hoopje.

Leestekens bestonden niet. Dat kon niet, omdat de stempeltjes niet bleven staan op een punt of een komma. Een 'i' en een 'l' moest je al omzichtig plaatsen, anders mieterden ze om. Punten, komma's en accenten schilderde je er naderhand met witte deksverf bij.

Dagelijks werden wij door regisseurs en assistentes bezocht die titels of illustraties bestelden voor hun programma's. Soms kwam er een lange man binnen die uitriep: "Het is toch ongelooflijk. Wat is er toch veel veranderd. Tsjongejonge, het is hier alwéér gegroeid. En die apparatuur..." We hadden namelijk ook episcopen. En iemand werkte met een airbrush. Ik begreep die opwinding niet helemaal. We zaten toch gewoon ons werk te doen? Mijn chef legde uit: "Dat is Erik de Vries, de televisiepionier." Later zag ik een foto van hem, staande achter een soort kinderwagen met daarop een grote doos op pootjes waaruit aan de voorzijde een eind pijp stak. Hij tuurde ernstig in de achterkant van de doos. Het was de eerste Nederlandse televisiecamera. Niemand geloofde destijds dat die rare hobby van hem en een paar andere bevlogenenen, de televisie, ooit zo'n vlucht zou nemen. Als je dat eenmaal wist kon je wel iets begrijpen van zijn niet aflatende verbazing. Een paar jaar later kwam er kleurentelevisie. En er kwamen videorecorders. Zo groot als bergmeubels. Voorop twee gigantische kilo's-zware spoelen met zo'n 7 cm brede tape. Een grote hoeveelheid knoppen, lichtjes en beeldschermen. Onderin twee deuren. Als die open gingen – dat moest regelmatig; de bedieners oefenden de hele dag kniebuigingen – zag je nog meer knoppen en lichtjes. Niks bijzonders nu, maar toen keek ik mijn ogen uit. Er stond een hele straat van die dingen en ik vond dat feest. Er werd ook wel eens gemonteerd. Ge-edit, zeggen we nu. Dat ging ongeveer zo: bij iedere machine stond een man. Meestal niet naast elkaar – de planning had alleen machine 9 en 12 nog beschikbaar – maar nog net op schreeuwafstand. De regisseur bepaalde op welk punt hij de las wilde hebben. Dat moest on the fly, want als de band stopte viel het beeld meteen weg. Als het besliste moment langskwam riep hij ja, of cut – een woord dat men in ons vak gewoon kon roepen zonder dat het kwaad kon – of hij knipte hard met z'n vingers dichtbij het hoofd van de operator. Die machines maakten namelijk

een gierende herrie. Dan zetten beide heren hun band scherp op dertig seconden vóór het punt van de las en gingen in starthouding staan, hand aan de knop. De ene telde af met hevige handgebaren en schreeuwde: vijf, vier, drie, twee, een, start! Na een halve minuut kwam de las voorbij. Die zat natuurlijk nooit meteen goed. Op de lopende machine moest worden ingeschat hoeveel beelden de las naar voren of naar achteren moest schuiven. Nog een keer proberen.

Een paar jaar later, ongeveer 1974, kwam er een soort lessenaar met knoppen en elektronenbuisjes met cijfers. Daarop konden de laspunten via timecode worden ingetikt, de machines spoelden zelf dertig seconden terug en maakten meestal een las op het bedoelde punt. Als het niet was gelukt deed-ie het uit zichzelf nog een keer. Wonderbaarlijk.

Men denkt dat één zo'n ding wel genoeg is. Lassen werden alleen gemaakt als er fouten gerepareerd moesten worden. Normale lassen maakte men in de studio, door tussen verschillende camera's te schakelen. In korte tijd was dat nieuwe ding echter volgeboekt en moest er een tweede komen.

Videocamera's werden handzamer en werden ingezet op locatie, zodat video

steeds vaker werd gemonteerd als film. Binnen tien jaar stonden er tientallen editsuites over het hele land verspreid. Grote orgels met rijen knoppen en lampjes waarmee je niet alleen snel en precies je programma in elkaar kon snijden, maar bovendien nooit eerder vertoonde videografische wonderen kon maken. Voor 700 tot 1800 gulden per uur kon je zo'n paradijs huren. Soms was er een opdrachtgever die in staat was je daar een paar dagen in te laten spelen. Zeer resultaatgericht natuurlijk, dat wel.

Sinds een jaar of vier, vijf zijn een paar programma's en insteekkaarten in je Mac, een paar snelle harddisks en een goede videorecorder voldoende om alles en nog veel meer te kunnen dan toen denkbaar was. Ingewikkelde trucages vergen weliswaar nog steeds veel rekentijd, maar je hoeft er tenminste geen miljoenen voor te investeren. En dan die digitale camera's met die minuscule bandjes en die ongekende beeldkwaliteit en die

digitale geluidsmixen en die digitale effecten. Ik zal toch niet de enige zijn die zich bijna verslikt in deze hoorn des overvloeds. En niet alleen televisie hoor; onlangs maakte ik een 35 millimeter filmleader geheel met mijn eigen systeem. Voor het International Documentary Filmfestival Amsterdam. 1850 x 1000 pixels full motion, dertig seconden. Het eindresultaat bracht ik tenslotte gecomprimeerd op één DAT-bandje naar het bedrijf dat er echte film van zou maken. Onwennig. Iets waar je zo zwaar aan tilde weegt niets meer. Vroeger was dat duidelijker. Dan lag m'n auto vol koffers en banden. Onderweg bedenkt ik het herhaaldelijk: in m'n binnenzak zit dertig seconden super-quality wide-screen film en ik kan niet eens voelen of het bandje er nog wel zit. Regelmatig tast mijn hand naar de nauwelijks aanwezige bobbel. Dan krijg je weer zo'n gedachte waar je geen kant mee op kunt: "Tsjongejonge..."

Een week later in Tuschinsky zie ik de leader, knetterscherp in al z'n nuances, full-stereo, zaalbreed geprojecteerd. Dat komt dus gewoon allemaal uit m'n Mac. Nou ja, een Genesis MP die in een aangepaste klerenkast staat. Ik moet dan onherroepelijk aan Erik de Vries denken. Ik durf nog altijd niet goed wat hij gewoon deed. Meteen hardop roepen: "Maar dit is toch ongeloóflijk...!"

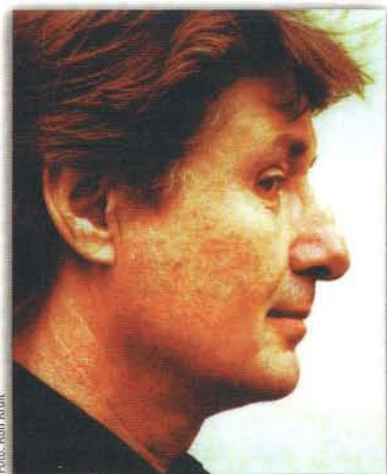

Foto: Ben Kuut

Drupsteen

Jaap Drupsteen

INTERNET-STANDAARD VAN DE TOEKOMST?

XML

OF DE TELOORGANG VAN DE KLASSIEKE WEBBROWSER

Binnen enkele jaren surfen we allemaal met een XML-browser. Die ziet er wellicht net zo uit als uw huidige Navigator, Explorer of wat er verder nog aan browsers is te vinden. De vooruitgang zit onder de motorkap: XML is meer SGML dan HTML, en dat is een enorme stap vooruit. MacWorld zocht uit wat dit allemaal betekent.

E Standard Generalized Markup Language; het is de basis voor het u welbekende HTML, waarmee elke webdesigner moet werken. Het is ook de basis voor een nieuwe meta-taal met de naam XML of Extended Markup Language, en het ligt aan de basis van het document als database of, zo u wilt, de database die bestaat uit ogenschijnlijk onge-structureerde velden.

Mocht ik een Amerikaan zijn, dan zou me wellicht de onbedwingbare drang bekruipen om uit te roepen: "SGML is here to stay!" En voor één keer zou dat geen hype zijn. SGML wordt steeds belangrijker, omdat steeds meer documenten platform- en machine-onafhankelijk worden uitgewisseld en gebruikt.

Daarmee is niet gezegd dat SGML een eenvoudige zaak is. Even gauw een SGML-documentje in elkaar ste-ken is er niet bij. Dat kan ook niet, want officieel heet SGML een internationale standaard – jawel, ISO – voor het definiëren van machine-onafhankelijke methoden om teksten in elektronische vorm voor te stellen.

SGML is een metataal om elektronische markup te be-schrijven – codes die in de tekst worden geplaatst, niet zichtbaar zijn voor de uiteindelijke lezer, en dienen om de tekst op een bepaalde manier voor te stellen of er een structuur aan te geven. Markup is hierbij het soort teken-tjes dat de gebruiker van de tekst instrueert hoe de tekst in elkaar steekt. Mag er bijvoorbeeld een header onder een hoofdstuk komen, of moet dat een sectie zijn? Waarmee begin ik mijn document? Met een aantal codes die het gemakkelijk maken om het document te classifi-ceren en er gegevens uit te halen. SGML geeft aan welke interpretatie u aan de tekst kunt geven.

De metataal heeft daarbij vooral de hergebruiker voor ogen; de schrijver die de tekst van een ander moet aan-vullen met zijn eigen werk. SGML zorgt dan voor een con-sistente opbouw – of het nu gaat om een rapportje van vier velletjes of om een beschrijving van het fabricage-proces van microprocessoren die uit meerdere boekdelen bestaat.

Erik Vlietinck

BESCHRIJVEN

Er zijn drie eigenschappen waardoor SGML zich onderscheidt van andere markup-talen. Ten eerste is SGML een beschrijvende taal die zich weinig gelegen laat liggen aan procedures. Op de tweede plaats werkt deze metataal met het concept van een documenttype. Tenslotte is de metataal volkomen onafhankelijk van welk systeem dan ook om het script weer te geven waarin een tekst is geschreven.

Het mooie aan de beschrijvende eigenschap van SGML is dat het ruimte laat voor de structuur van een document, terwijl het formatteren kan worden overgelaten aan externe programma's of procedures. Overigens kent iedereen die ooit een webpagina heeft geschreven het soort beschrijvende markup dat in SGML wordt gebruikt. Tags als `<para>` en `</para>` geven beschrijvend weer waar een stuk tekst begint en eindigt. Hoe dat stuk tekst eruit moet zien interesseert de SGML-schrijver aanvankelijk niet.

Het onderscheiden van documenten in types biedt het voordeel dat een document gemakkelijk kan worden verwerkt door computers, op een vooraf bepaalde manier. Als de computer bijvoorbeeld een tekst krijgt voorgeschied met een titel, een of meer secties en paragraafheader, 'weet' hij dat het om een rapport gaat. Bijkomend voordeel van documenttypes is dat de schrijver geen onderdelen kan vergeten 'in te vullen'. Als het documenttype voorschrijft dat na de titel een sectieheader moet komen en daarna een paragraafheader, staat de SGML-tekstverwerker hem in principe niet toe het net even anders te doen.

Hierdoor ontstaat er een consistentie in de opbouw van documenten die anders niet mogelijk is. Dat is ook meteen de reden waarom verscheidene industrieën, waaronder de software-ontwikkelaars en bouwers van microprocessoren, hun eigen zeer uitgebreide documenttypedefinities hebben gebouwd.

Het laatste grote voordeel van SGML is de totale uitwisselbaarheid tussen alle mogelijke platformen. Meteen begrijpt u ook waarom de formattering van teksten voor SGML-schrijvers van ondergeschikt belang is: formatteringsprocedures zijn meer onderhevig aan platformgebondenheid dan tekststructuren. Op het Mac-platform bijvoorbeeld hebben we PostScript en ColorSync, terwijl ColorSync op het Windows-platform niet eens bestaat, en de lettertypes het liefst van het TrueType-soort moeten zijn.

Een erg zichtbaar voorbeeld van hoe verschillend platform-onafhankelijke formatteringscodes kunnen worden geïnterpreteerd merkt u op het web, waar iedere HTML-browser uw mooi opgebouwde HTML-formattering anders weergeeft, terwijl de structuur van uw document toch over op alle platformen en browsers op dezelfde wijze wordt weergegeven.

DE BASIS

De documenttypedefinitie (DTD) is de basis waarop elk SGML-document steunt voor de opbouw van een tekst. Ook HTML-teksten hebben een DTD, zij het een implicie-

te en een wel erg simpele, waarvan de inhoud en opbouw is vastgelegd door de SGML WorkGroup. De DTD bepaalt welke elementen op elkaar moeten volgen. Neemt u de DocBook DTD, dan zult u merken dat er nogal wat moet en dat er weinig mag. De schrijver of ontwerper van deze DTD – die wordt gebruikt om handleidingen te schrijven voor software – heeft ervoor gezorgd dat de regels waaraan een tekst moet voldoen erg formeel en strak zijn vastgelegd. Dat is dan ook de reden dat u in handleidingen van verschillende fabrikanten vaak dezelfde opbouw terugvindt.

Een DTD hoeft echter niet zo strak en formeel te zijn vastgelegd. Dat ligt geheel in de handen van degene die hem programmeert, het doel waarvoor hij zal worden gebruikt en of hij industrie-omvattend moet zijn. In elk geval dient een DTD ertoe om de schrijver van de gestructureerde tekst slechts een beperkte keuze te laten; wat een vaste structuur en eenvormigheid van de documentopbouw bevordert.

Een DTD zelf is opgebouwd uit elementen. Het eigenaardige van SGML is wel dat de elementen – de bouwstenen van de tekststructuur – bijna onuitputtelijk kunnen zijn. De DTD-schrijver kan zelf namen geven aan zoveel elementen als hij maar wenst. Elementen bestaan in SGML trouwens alleen in relatie tot de andere elementen die in hetzelfde document worden gebruikt. Zo is het enige dat u bijvoorbeeld over een element `<blob>` kunt zeggen, dat het mag voorkomen binnen het element `<blurb>` en dat het zelf mag optreden als container van `<blokje>`-elementen. Het is aan de DTD-ontwerper om intuïtieve of gemakkelijk te onthouden namen te verzinnen. Bij sommige DTD's valt dat geweldig tegen. Kijkt u maar eens naar de DTD van de Amerikaanse Associatie van Krantenuitgevers. Die DTD bevat voor het merendeel elementen die tweeletteracroniemen als naam hebben. Het wordt verschrikkelijk moeilijk als u die DTD dus voor eigen gebruik wilt aanpassen, omdat geen enkel acroniem ook maar enige verwijzing bevat naar termen die buiten de Associatie bekend zijn.

ELKE BROWSER ZIJN HTML

De mogelijkheid om regels te definiëren die aangeven welke elementen in andere kunnen worden genesteld is een van de belangrijkste eigenschappen van SGML. Het laat een verregaande verwerking door de computer toe. Een indexeringsprogramma kan bijvoorbeeld de relevante elementen terugzoeken door enkel elementen op te zoeken die in het derde geneste niveau voorkomen. Een

HET GROTE
VOORDEEL VAN
SGML IS DE
TOTALE
UITWISSEL-
BAARHEID
TUSSEN ALLE
MOGELIJKE
PLATFORMEN

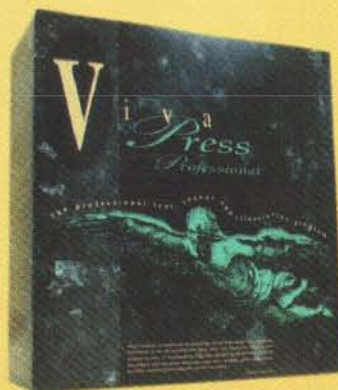
Hoe lang blijft u nog teveel betalen voor updates en service?

Stap nu over voor f 666*

U heeft reeds een DTP pakket en bent het nu echt zat? Geen probleem, wij bieden u nu de kans tot overstap :

Voor slechts **666 gulden** (excl. BTW) ontvangt u de gloednieuwe 2.5 versie van **VivaPress Professional** inclusief woordenboek voor Nederlands, Engels en Frans. Dit bij overlegging van een tenaamgestelde aankoopfactuur van een DTP programma.

Uiteraard inclusief de gratis runtime versie voor service-bureau's. En de volgende update? Updates kosten bij Viva nooit meer dan 10% van de standaard adviesprijs, gegarandeerd!

Vellum Benelux BV
Kaap Hoordreef 62f • 3563 AV Utrecht
Tel: (030) 263 10 55* Fax: (030) 263 10 59
<http://www.viva.de>

* Geldig tot 31 maart 1998.

eenvoudig formatteringsprogramma kan aan bepaalde elementen bepaalde formatteringen toekennen, lege regels tussen bepaalde elementen inlassen, enz.

Daarmee is SGML veel krachtiger, maar ook veel complexer dan HTML. Bovendien kunt u met SGML zoveel verschillende functies oproepen en aansturen, dat het voor iets eenvoudigs als het weergeven van wat gehyperlinkte tekst veel te zwaar zou zijn. Vandaar de HTML-subset – die overigens in onze tijd van Java-applets en aanverwanten al lang niet meer is aangepast aan wat ervan wordt verwacht.

Vandaar dat u nu verschillende smaken HTML krijgt voorgeschoteld: eentje met een Navigator-smaakje en eentje met een Explorer-kleurtje, en dan nog verscheidene andere die minder bekend zijn (maar daarom niet minder belangrijk). Dat is een slechte zaak, want zo gaat het grootste voordeel van HTML, de platform- en machine-onafhankelijkheid, verloren. Als de huidige wildgroei doorgaat verzanden we opnieuw in een wereld waarin iedereen zijn eigen HTML-browser heeft, en waarin de HTML-schrijver vier of vijf versies van zijn document moet schrijven opdat iedereen het kan lezen.

HTML ging oorspronkelijk uit van de gedachte dat de formattering van de tekst moest worden overgelaten aan de browser, omdat die de voorkeuren van de gebruiker 'kent'. Alleen de structuur moest door de HTML-schrijver worden ingevuld.

COMPLEX

Omdat geen enkele browserbakker zich nog aan de oorspronkelijke regels houdt, heeft de SGML WorkGroup een tijd geleden beslist om een nieuwe metataal te bouwen die voldoet aan de eisen van de moderne HTML-schrijver. Het is de Extended Markup Language (XML) geworden. En omdat die taal is gebaseerd op SGML, laat ze u toe om zelf uw markup-systeem samen te stellen. Dat gebeurt onder XML in een DTD die specifiek kan worden toegerust voor alles wat er tussen een hele industriële sector en één privé-website zit. Een voordeel van XML is dat u geen DTD nodig hebt.

Omdat voor veel mensen het schrijven van een DTD toch altijd wel een te grote uitdaging zal blijven, en het web niet is voorbehouden aan de technici, besliste de SGML WorkGroup dat het mogelijk moest zijn om met tags in de aard van HTML te werken. Door slim om te gaan met de codering van die tags en onder de absolute voorwaarde dat de HTML-schrijver de tags absoluut correct uitwerkt – wat ze in XML-jargon een 'goed gevormd' document noemen – kan een XML-browser uw document toch exact weergeven zoals u het had bedoeld zonder dat daar een DTD bij komt kijken. Het spreekt voor zich dat de aanwezigheid van een DTD een betere werking garandeert van de manier waarop uw teksten en beelden zullen worden weergegeven, maar strikt noodzakelijk is het dus niet.

XML gaat nog een stap verder, en maakt ook links mogelijk naar bestanden die niets met metataal te maken hebben. Vandaar de relatieve eenvoud om vanuit een XML-pagina een applet te starten. Er zijn geen scripts of

andere tovertrucs meer nodig. Hetzelfde geldt trouwens voor het publiceren van databases – iets wat de meeste ondernemingen die e-commerce willen bedrijven nu in strikt programmatische context moeten verwezenlijken. Omdat XML sterk lijkt op SGML – veel sterker dan HTML dat deed – kan het document in zekere zin de database zelf zijn.

Eén probleem lost XML nog steeds niet op: de weergave van formattering op het scherm. Nu is dat een van de grootste problemen waar een HTML-schrijver mee wordt geconfronteerd. SGML biedt daarvoor wel een oplossing – u herinnert u misschien dat u dit bij SGML apart kon programmeren – in de vorm van een DSSSL-stylesheet (Document Style Semantics and Specification Language). DSSSL is echter een ontzettend ingewikkelde programmeertaal die is gebaseerd op SCHEME, een LISP-variant. U voelt het al aankomen: niet voor mensen met een zwak hart. De SGML WorkGroup besliste daarom dat een vereenvoudigde versie van DSSSL het formatteringswerk zal moeten doen voor een mooie weergave van uw documenten op het scherm.

Zo op het eerste gezicht dreigt het schrijven van zelfs simpele webpagina's een ingewikkelde zaak te worden, maar daar staat wel iets tegenover. XML lijkt namelijk zo sterk op SGML dat het dezelfde eigenschappen heeft op het niveau van structurering. Daarmee wordt het opdelen van documenten in voor de computer terugzoekbare brokken ook veel eenvoudiger, en dat leidt weer tot veel efficiëntere zoekrobots. Er bestaan nu al SGML-zoektaalen (query languages) die even krachtig zijn als SQL, en de evolutie op dat terrein is nog niet ten einde. Met XML kunt u in de nabije toekomst dus wellicht uiterst gericht zoeken naar een term en zeer exacte matches terugkrijgen van AltaVista, Infoseek, of elke andere zoekauto-maat.

EN PDF?

Als we over documenten en platform-onafhankelijke weergaven spreken, mogen we natuurlijk Acrobat niet vergeten. Adobes Acrobat Portable Document Format is echter geen metataal om structuren mee te beschrijven; het is een technologie die een accurate distributie van documenten toelaat zonder dat de gebruiker zich om platformen hoeft te bekommeren. Je zou kunnen stellen dat SGML zich geen ene moer aantrekt van hoe een document eruit ziet, terwijl het Acrobat daar nou net wel om te doen is.

PDF gebruikt u dan ook om documenten in hun definitieve vorm mee te verdelen, ongeacht het platform waarop ze zijn aangemaakt of het programma waarin dat is gebeurd. Eenmaal geconverteerd naar PDF kunt u het document niet meer wijzigen, tenzij in details. Voor het hergebruik van documenten en het uitwisselen ervan is Acrobat dus niet geschikt, en ook nooit bedoeld. Ook voor indexeringsdoeleinden is PDF vrij licht. Er is natuurlijk wel de bookmarkfunctie, en u krijgt ook de Catalog-applicatie, maar in vergelijking tot wat er met SGML kan is dat aan de lichte kant. PDF is overigens nog niet ISO, maar wel DIN.

**ZO OP HET
EERSTE
GEZICHT DREIGT
HET SCHRIJVEN
VAN ZELFS
SIMPELE
WEBPAGINA'S
EEN
INGEWIKKELDE
ZAAK TE
WORDEN, MAAR
DAAR STAAT
WEL IETS
TEGENOVER**

ARTWORK DEL

Ja, en dan is het zover... De PTT is bij u langs geweest, en na de nodige moeite hebt u eindelijk de beschikking over een heuse ISDN-lijn. En dan rijst de vraag: kan ik er nog meer

HUWELIJK TUSSEN CUMULUS, NETSCAPE EN ISDN-MANAGER

mee dan digitale bestanden verzenden?

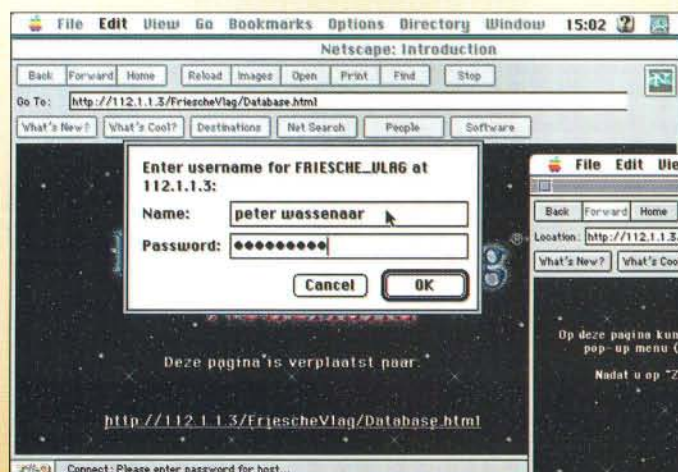
MacWorld bekeek een oplossing die in Nederland (nog) uniek is, namelijk de directe koppeling van een Cumulus-database met ISDN-Manager en een Internet-browser. De casus speelt in Leeuwarden, bij Miltenburg & Schuurmans Lithografen.

Gert Jan Oelderik

Zoals ieder bedrijf dat ISDN-lijnen tot zijn beschikking heeft stelde ook M & S Lithografen zich de vraag hoe er zo effectief mogelijk met de nieuwe bandbreedte kon worden omgegaan. Het verzenden van bestanden naar drukkerijen levert natuurlijk een kostenbesparing op, maar daar wordt lang niet alle bandbreedte – continu – voor gebruikt. Er was ruimte voor méér verkeer over de lijnen. Dus moest er een probleem worden gevonden dat met behulp van de ISDN-bandbreedte kon worden opgelost.

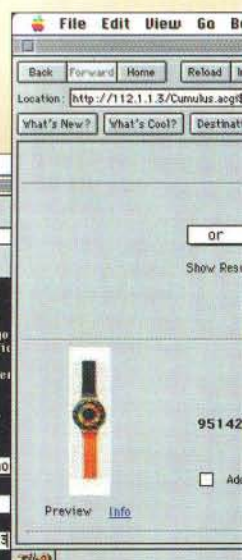
TOEGANKELIJKE BEELDBANKEN

En gelukkig, er werd zo'n probleem gevonden! Een van MSL's grootste klanten, Friesland Dairy Foods (FDF) – u weet wel, van de Friesche Vlag-koffiemelk en zo – kampte al een tijdje met het probleem dat ze wel erg veel ver-

Allereerst moet er een wachtwoord worden ingevoerd. Pas dan krijgen gebruikers toegang tot het zoekstelsel.

Er kunnen talrijke zoekcriteria worden gedefinieerd. Friesche Vlag koos voor drie criteria.

EVERY SYSTEM

schillend beeldmateriaal in huis hadden voor allerlei reclamecampagnes, acties en verpakkingen. Het bestand aan foto's, tekeningen en logo's was zo omvangrijk dat het voor de Friesche Vlag-productmanagers, reclamebureaus en ook MSL zelf lastig was om op het juiste moment het juiste beeld te pakken te krijgen. Dit resulteerde in extra kosten – er werden opnieuw afbeeldingen gemaakt die elders al aanwezig waren, koeriers moesten beelden heen en weer brengen en productmanagers moesten vanuit Leeuwarden naar Amsterdam om de plaatjes op reclamecampagnes te beoordelen. Kortom, dat moest beter kunnen.

DE DAAD EN HET WOORD

Zoals het diepvriezen betaamt werd deze koe direct bij de horens gevat en werd er een oplossing voor het probleem gevonden in de vorm van ADS (Artwork Delivery System). Het aardige van die oplossing is de volmaakte eenvoud.

Al het beeldmateriaal van Friesche Vlag – van logo tot foto, van verpakking tot displaymateriaal – werd in digitaal formaat opgeslagen in een Canto Cumulus-database. Vervolgens werd de database via een webserver (WebSTAR) opengesteld voor gebruikers van welke browser dan ook. Om de database heen is een complete Friesche Vlag-website gebouwd waarin de gebruikers op verschillende manieren een keuze kunnen maken uit het beeldaanbod van Friesche Vlag.

KIEZEN

Natuurlijk is het niet zo dat zomaar iedereen kan inloggen op deze site van Friesche Vlag. Er is wel een openbare site (<http://www.fdf.nl>), maar daar kunt u alleen informatie over Friesche Vlag en het moederbedrijf FDF vinden. De beeldbanksite draait dus niet daar, en ook niet op het echte Internet, maar lokaal bij Miltenburg & Schuurmans. Gebruikers kunnen met een traditioneel modem via MacPPP, FreePPP of OT/PPP inbellen bij M & S en vervolgens Netscape of Internet Explorer starten. Ze vullen de gewenste pagina in het browservenster in en voila, daar is de welkomspagina. Vanaf daar wijst de site de weg vanzelf. Gebruikers kunnen afbeeldingen zoeken op basis van allerlei categorieën en alle bestanden 'verzamen' in hun 'boodschappenmandje'. Kortom, het is net Apples webstore...

WAT KIEZEN?

We hebben nog niet nauwkeurig omschreven wat de gebruikers nu in feite kiezen. Welnu, ze maken een keuze uit de low-resbestanden. Deze kunnen op verschillende manieren worden gebruikt. Een productmanager kan voor een PowerPoint- of Impact-presentatie beelden downloaden die in de presentatie kunnen worden verwerkt. Een reclamebureau kan de low-resbeelden downloaden die in een bepaalde reclamecampagne worden gebruikt. Later, tijdens de lithografie, vervangt M&S de low-resbeelden door de benodigde high-resbeelden.

ISDN-MANAGER

The screenshot displays a web browser window (Netscape) showing a search results page for '951424 01 Choq horloge.LR'. The page includes a search bar, a list of search results, and a file transfer progress window on the right.

Search Results:

Type	File Size	Resolution	Color Mode	Color
EPSF	422 KB	72 dpi	Color	Color
Created	02-04-1997	Height	24.9 cm	
Modified	09-04-1997	Width	7.0 cm	

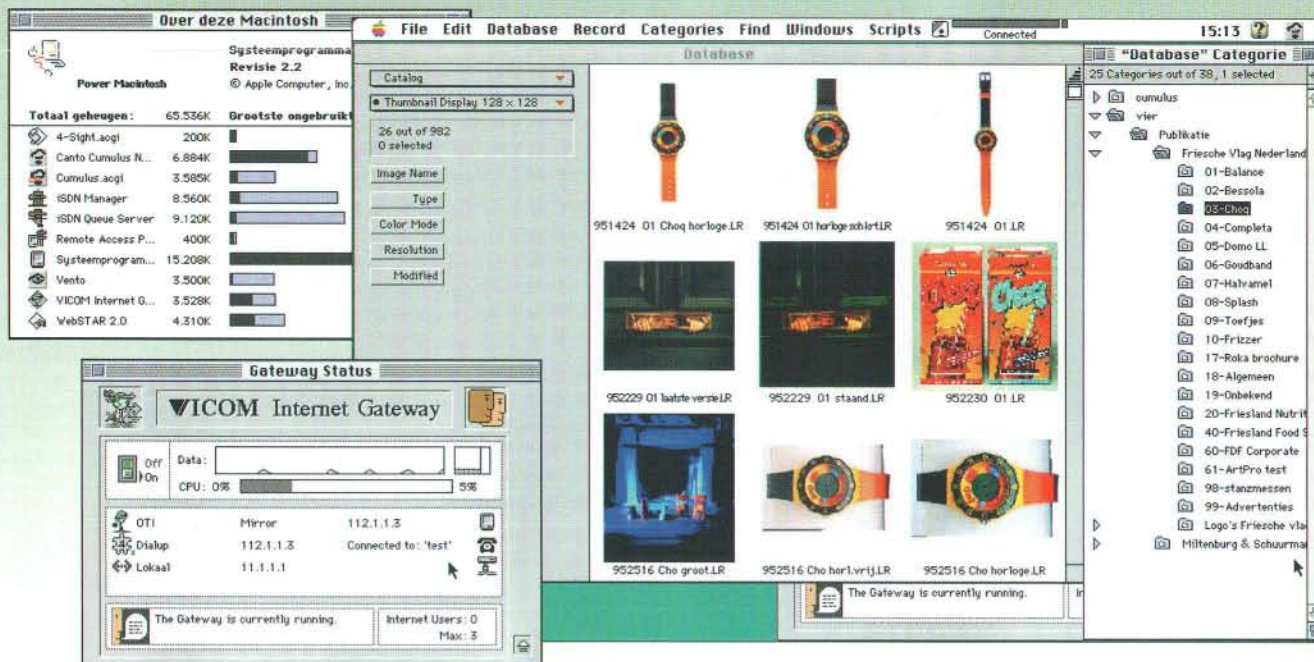
File Transfer Progress:

File Name	Progress
951424 01 Choq horloge.LR	0% 50% 100%
952230 01.LR	0% 50% 100%

File List:

Naam	Grootte	Type	Label	Laatste bewerking	Opmerkingen
951424 01 Choq horloge.LR	495K	Adobe Photoshop® 4...		don, 27 nov 1997, 15:12	
952230 01.LR	50K	Adobe Photoshop® 4...		vroe, 9 apr 1997, 08:30	

Aan de serverkant is zichtbaar waarnaar in de Cumulus-database wordt gezocht.

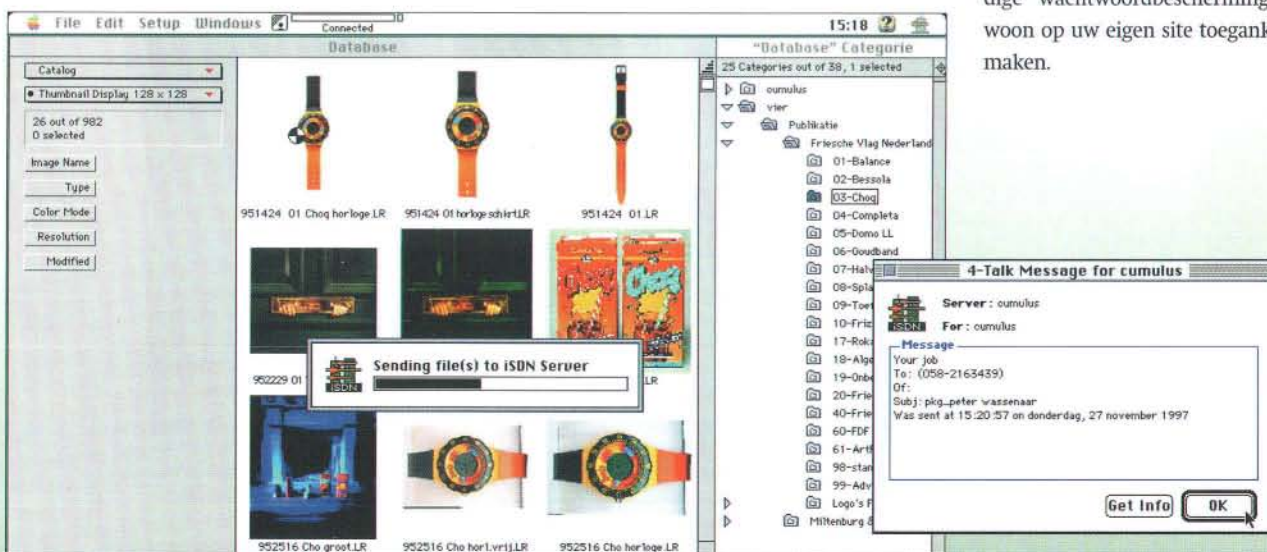
De beelden worden via de ISDN Server naar de cliënt verzonden. De cliënt kan precies zien wat voor beelden er wanneer zijn binnengekomen.

Tot zover was alles simpel en helder. U kiest wat u wilt hebben. Maar wat dan? Als u alle low-resbeelden die u hebt gekozen bij elkaar optelt, komt u toch uit op een behoorlijke hoeveelheid MB's. Als u die allemaal via uw 28.8 modem (waarmee u immers hebt ingebeld) wilt downloaden bent u een hele tijd bezig. De oplossing daarvoor is ISDN-Manager. Als u uw boodschappenlijstje hebt afgewerkt kunt u uw uiteindelijke bestelling bevestigen. Vervolgens krijgt u de vraag of u uw bedrijfsnaam en ook uw eigen ISDN-nummer wilt invoeren. U krijgt de bestanden dan via ISDN opgestuurd. Die hele procedure wordt verzorgd door de Cumulus.agci, in samenwerking met de 4-Sight.agci. Die agci's zijn in feite kleine programmaatjes die vanuit WebSTAR opdrachten kunnen geven aan applicaties buiten de server. De Cumulus.agci geeft aan de database door welke bestanden er moeten worden verzonden, de

4-Sight.agci geeft aan ISDN-Manager door waar die bestanden naar toe moeten worden gestuurd.

In al zijn eenvoud is ADS een prachtige oplossing voor een probleem waar veel bedrijven en instellingen mee worstelen. Of het nu gaat om beeldmateriaal, teksten, naslagwerken, boeken of andere digitale data, het probleem is altijd hoe u het kunt vinden, en daarna hoe u het daadwerkelijk in handen krijgt.

Met ADS kan dat probleem dus worden opgelost. Het vergt wel een tamelijk disciplinaire manier van werken, want bij al het materiaal dat u voor klanten gebruikt moet u u direct realiseren dat u het moet archiveren in een database. Als u dat doet, kunt u in samenwerking met uw klanten beeldarchieven aanleggen die u later veel tijd en geld kunnen besparen. En als u reeds een eigen website hebt die op een Mac draait onder WebSTAR, kunt u bovendien besluiten om de database – natuurlijk met de nodige wachtwoordbescherming – gewoon op uw eigen site toegankelijk te maken.

De nieuwe QMS Magicolor² 2400dpi Class kleuren laserprinter

- 16 ppm zwart-wit en 4 tot 8 ppm kleur
- Superieure 2400dpi Class kleuren
- Zeer lage gebruikskosten
- Standaard PostScript® level2, PCL® 5c, HP-GL®
- Standaard QMS CrownNet® Ethernet
- WEB-based printer management

DROOM in KLEUR

voor een
DROOMPRIJS
vanaf
fl 7.995,- excl. BTW

Business Partner

Bel QMS: 0346 - 551 333 voor de Business Partner
bij u in de buurt of fax de coupon naar 0346 - 550 170
U kunt de coupon ook sturen naar:
QMS The Netherlands, Postbus 1410, 3600 BK Maarssen

www.qms.nl

printers that mean **business**

Ik droom over de Magicolor², dus stuur mij alle informatie en ik
ontvang gratis de 'the magic colors of life'-CDROM^{*)}

Naam _____ m/v
Functie _____
Adres _____
Postcode/plaats _____
Telefoon _____
Fax _____

^{*)} zo lang de voorraad strekt

QMS
Printers for Professionals

The road to **RHAPSODY**

Macintoshes draaien

MacOS. Dit lijkt vanzelf-

sprekend, en dat is het voor een groot deel ook. De generatie

Macintoshes voor de introductie van de Power Mac draaiden

eigenlijk alleen maar MacOS.

Mark-Jan Bastian

HET NIEUWE OS

edio dit jaar zal Apple met een gloednieuw besturingssysteem de aanval openen op Windows NT. Rhapsody, zoals de codenaam van het nieuwe OS luidt, zal draaien op zowel PowerPC als Pentium-gebaseerde computers. Omdat het nieuwe

OS voor Apple en alle

Mac-gebruikers een

belangrijke

ontwikkeling is, zal

MacWorld de komende maanden de voortgang van Rhapsody nauwkeurig volgen. Informaticus

Mark-Jan Bastian houdt u op de hoogte.

BESTURINGSSYSTEMEN VOOR DE MACINTOSH

Niet dat er geen andere besturingssystemen voor waren, integendeel. U kon ook kiezen voor Apples A/UX, NetBSD of MachTen. Deze Unix-klonen hadden echter niet de ge- roemde gebruiksvriendelijkheid. Met de huidige PowerPC-generatie is de keuze in besturingssystemen nog rianter. Niet alleen brengt Apple volgend jaar nieu- we developer-releases uit van Rhapsody, maar is er ook MKLinux beschikbaar, een Linux-variant van Apple. En dan is er het sinds eind 1996 beschikbare BeOS. Dit be- sturingssysteem van Be

Inc. is een multithreaded/ multiprocessing bestu- ringssysteem, gericht op

het realtime verwerken van digitale media.

Zoals uit het voorgaande al blijkt, gaan vergelijkingen van besturingssystemen bijna altijd gepaard met een

hoop technische termen. Applicaties die bovenop het besturingssysteem draaien zullen hier echter de vruchten van plukken. Daarom zal ik in deze serie artikelen proberen uiteen te zetten wat deze mogelijkheden voor de gebruiker uiteindelijk zullen betekenen.

MULTITASKING

MacOS is het besturingssysteem dat sinds de introductie van de eerste Macintosh in 1984 is geëvolueerd tot het Systeem 8 zoals we dat nu kennen. Er was destijds – naar huidige maatstaven – erg weinig RAM; 128 KByte. De Macintosh kon maar één programma tegelijk verwerken. Dit manco werd al vrij snel opgelost, met de introductie van de multifinder. De vorm van multitasking die werd gebruikt was echter de coöperatieve. Dit betekent dat een programma zelf verantwoordelijk is voor het teruggeven van de controle aan de processor. Achtergrondtaken als een webserver, printen en het legen van de prullenmand staan stil als u de muisknop ingedrukt houdt.

Preemptive multitasking is de betere tegenhanger van coöperatieve multitasking, en wordt in alle moderne besturingssystemen toegepast. De kernel, het hart van het besturingssysteem, kan door een klok programma's tijdelijk onderbreken als ze hun tijd (milliseconden) hebben opgebruikt. Dit maakt een eerlijkere en beter controleerbare verdeling van de beschikbare procestijd mogelijk, waardoor het systeem sneller op de gebruiker en achtergrondtaken kan reageren.

MULTITHREADING

Multithreading is een techniek die een programma en soms ook delen van het besturingssysteem zelf in kleinere subprogramma's verdeelt. Programma's moeten hiervoor uiteraard opnieuw worden geschreven of worden aangepast. MacOS biedt threads door de 'threadslib'. Deze geeft Macintosh-programmeurs de mogelijkheid multithreaded programma's te schrijven. Een voorbeeld hiervan is de newsreader NewsHopper. Tijdens het ophalen van nieuwsgroepen op het Internet kunt u tegelijkertijd de reeds binnengekomen berichten lezen. Het nadeel van de huidige Macintosh-threadslib is echter dat de threads alleen binnen de toegewezen coöperatieve tijd mogen worden uitgevoerd. De oorzaak hiervan is de architectuur van het MacOS, dat ervan uitgaat dat slechts één proces tegelijk het besturingssysteem kan gebruiken. Ook veel bestaande software voor het MacOS vertrouwt op dit principe.

NIEUWE BESTURINGS-SYSTEMEN IN AANTOCHT

Rhapsody is een combinatie van twee besturingssystemen: OpenStep, met als basis de BSD 4.4 Unix, en MacOS. Next Inc., de maker van OpenStep, is opgezet door Steve Jobs, en is nu geheel overgenomen door Apple. OpenStep wordt voornamelijk gebruikt voor het programmeren van zogenaamde 'mission critical applications'.

Ook op Unix gebaseerd is MKLinux. MKLinux is de officiële Linux van Apple, en is net als Rhapsody op een

Mach-kernel gebaseerd. Linux is vooral onder powerusers een erg populair besturingssysteem geworden. Het draait op vrijwel alle huidige pc's en op PCI-Power Macs.

BeOS is een geheel multithreaded besturingssysteem van Be Inc. Het is niet op de Mach-kernel of Unix gebaseerd, en heeft zijn eigen kernel. BeOS is in tegenstelling tot Unix een erg jong besturingssysteem, geschreven om optimaal gebruik te maken van machines die meerdere processoren aan boord hebben. Hiervoor maken ook bijna alle onderdelen van het besturingssysteem zelf veel gebruik van multithreading. Uiteraard draait het ook op machines met

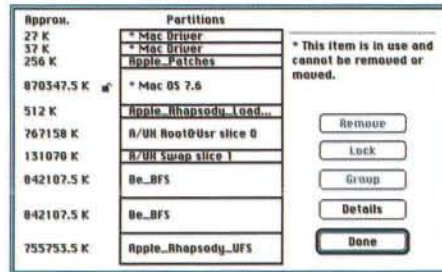
'slechts' één processor. BeOS is beschikbaar voor PCI-Power Macs met 603- of 604-processoren. Een versie voor pc's is in ontwikkeling, en wordt nog in dit kwartaal verwacht.

Unix in het algemeen bestaat in veel varianten. Het heeft zijn sporen in betrouwbaarheid en stabiliteit de afgelopen twintig jaar ruimschoots verdiend. Unix-besturingssystemen hebben echter de naam niet erg gebruikersvriendelijk te zijn. Unix heeft over het algemeen geen regelpanelen; configuraties moeten via een 'shell', cryptische tekstbestanden en commando's worden ingetikt. Het voordeel is wel dat de meeste Unix-systemen op TCP/IP-netwerkgebied bijna altijd vooraan lopen. Ze worden dan ook vaak als webserver ingezet.

MEERDERE BESTURINGS-SYSTEMEN OP EEN MACHINE

Partitioneren is noodzakelijk voor het draaien van verschillende besturingssystemen. Veel Macintosh-powerusers delen hun harde schijf al op in verschillende partities. Hierdoor kunt u op een fysieke harde schijf meerdere 'logische' schijven aanmaken. Tijdens het starten van de Macintosh kunt u via een extensie of controlpanel of toets op het toetsenbord voor een OS worden gekozen. Deze software start dan het besturingssysteem dat op een bepaalde partitie staat. Ideaal zou natuurlijk een bootmanager zijn, met een menu en automatische doorstart, maar die is momenteel nog niet beschikbaar.

Aan het begin van de harde schijf staat altijd een partitietabel, waarin staat hoe groot de partities zijn en wat voor type ze hebben. Elke partitie kan zijn eigen filesystem gebruiken, het partitietype is slechts een hint voor het besturingssysteem. MacOS gebruikt momenteel het HFS filesystem. Later dit jaar zal HFS+ worden uitgebracht, een snellere en efficiëntere versie van HFS. Rhapsody gebruikt BSD's Unix-filesystem, UFS, hoewel het ook HFS kan mounten. MacOS in de BlueBox van Rhapsody kan HFS-partities gebruiken, en DiskCopy (dropdisk) images die zijn opgeslagen op UFS. BeOS heeft zijn eigen 64 bit multithreaded journailling filesystem,

Een gewone harde schijf in een Power Mac, met verschillende partities voor verschillende Operating Systems.

PREEMPTIVE

MULTITASKING

IS DE BETERE

TEGENHANGER

VAN COOPERATIVE

MULTITASKING,

EN WORDT IN

ALLE MODERNE

BESTURINGS-

SYSTEMEN

TOEGEPAST

Kies voor 'Het Beste van het Internet'

Net houdt u maandelijks op de hoogte van de laatste ontwikkelingen, de meest interessante plaatsen en de beste bronnen van het Internet. Natuurlijk met veel nieuws en altijd praktische informatie om er meteen het World Wide Web mee op te gaan. Net is er voor zowel de beginnende als de gevorderde internetgebruikers.

JA!

Ik ben geïnteresseerd in Net en kies voor:

- ☐ Jaarabonnement (11 nummers) met korting voor f 78,50 (i.p.v. 95,-).
- ☐ Proefabonnement (3 nummers) voor f 22,50 (i.p.v. f28,50).

Bedrijf

Naam, voorletter(s)

m/v

Adres

Postcode en Plaats

Postbus

Postcode en Plaats

Telefoon

E-mailadres

(Post)bankrekening

Handtekening

- ☐ Ik betaal per automatische incasso en machtig IDG Communications Nederland om het abonnementsbedrag van mijn rekening af te schrijven (a.u.b. rekeningnummer invullen).
- ☐ Ik betaal per toegestuurde acceptgiro.

Ik ben wel/niet geïnteresseerd in voor mij relevante overige vakinformatie. Niet ondertekende aanvragen kunnen niet in behandeling worden genomen. Deze actie is geldig tot twee maanden na bladdatering, of zolang de voorraad strekt. Fax deze bon naar 023-5461155 of knip de bon uit en stuur deze naar: Net, Abonnementenafdeling, Antwoordnummer 1000, 2000 VB Haarlem.

M 4004

BFS, maar kan ook HFS mounten (lezen en schrijven).

Tijdens het partitioneren kunt u de plaats, de grootte en het type van de partities instellen. Partitioneren kan met diverse utilities, waaronder Apples oude partioner, HD SC Setup. HD SC Setup kan in tegenstelling tot het moderne Drive Setup ook bestaande partities verwijderen en nieuwe aanmaken, zonder dat de hele schijf hoeft te worden gewist. In tegenstelling tot in de pc-wereld zijn er nog geen tools die een bestaande partitie zonder gegevensverlies kunnen inkrimpen. HD SC Setup kan de aangemaakte partities het type A/UX of HFS geven. Later vraagt de installer van het betreffende OS om de naam of het volgnummer van de partitie, verandert het type en initialiseert de partitie met zijn eigen filesystem. HD SC Setup is onder andere te vinden op de MKLinux-ftp sites.

Op deze 4 GB schijf zijn partities aangemaakt voor MacOS, MKLinux, MKLinux' swap, twee BeOS-partities, en als laatste de Rhapsody-partitie. De minuscule driver-partities worden automatisch aangemaakt. De Rhapsody-partitie kan het beste als laatste worden aangemaakt, aangezien bij de eerste poging de installer het begin van de aangegeven Rhapsody-partitie tot en met het einde van de disk claimde. De installatiehandleiding adviseerde dan ook Rhapsody op een aparte harde schijf te installeren. Zowel de Rhapsody- als de BeOS-partities moeten in eerste instantie als HFS worden aangemerkt. Hierna herkent de installer hem en maakt hij er zijn eigen partitie van.

RHAPSODY EN MACOS

Rhapsody is de codenaam voor een nieuw besturingssysteem, gebaseerd op OSF's Mach-kernel, BSD Unix, en NeXT's OpenStep. Het besturingssysteem is nog vollop in ontwikkeling, maar er zijn wel al developer-versies beschikbaar. Een van de belangrijkste onderdelen is de YellowBox, waarin de meeste NeXT-technologie uit OpenStep zit.

Rhapsody is zeker niet bedoeld om op alle Macintoshes te worden gedraaid. Het neemt behoorlijk wat harde-schijfruimte en geheugen in beslag. Apple profileert het als een high-end besturingssysteem, voor servers en werkstations, waar stabiliteit en performance belangrijk is. Het huidige MacOS wordt nog steeds verder ontwikkeld, en is een veilige haven voor mensen die niet direct Rhapsody-applicaties nodig hebben. Voor de laatsten is er bovendien ook nog Yellowbox voor MacOS aangekondigd, waardoor Yellowbox-applicaties ook onder MacOS zijn te gebruiken.

De userinterface van Rhapsody ligt nog niet vast, maar men heeft aangekondigd dat deze net zo gebruiksvriendelijk moet worden als MacOS. De huidige Rhapsody heeft de userinterface van OpenStep, maar dan in een MacOS-look. Sommige applicaties gebruiken nu nog de oude OpenStep-menu's. De 'feel' van de huidige versie is nog op OpenStep gebaseerd. Een handige mogelijkheid die Rhapsody uit OpenStep heeft overgenomen is een nieuwe modus voor vensters in de Finder (linksboven). Via vier lijsten is de hiërarchie op een harde schijf een stuk gemakkelijker te volgen, en kunt u snel

DE USER-

INTERFACE VAN

RHAPSODY LIGT

NOG NIET VAST,

MAAR MEN HEEFT

AANGEKONDIGD

DAT DEZE NET ZO

GEBRUIKS-

VRIENDELIJK

MOET WORDEN

ALS MacOS

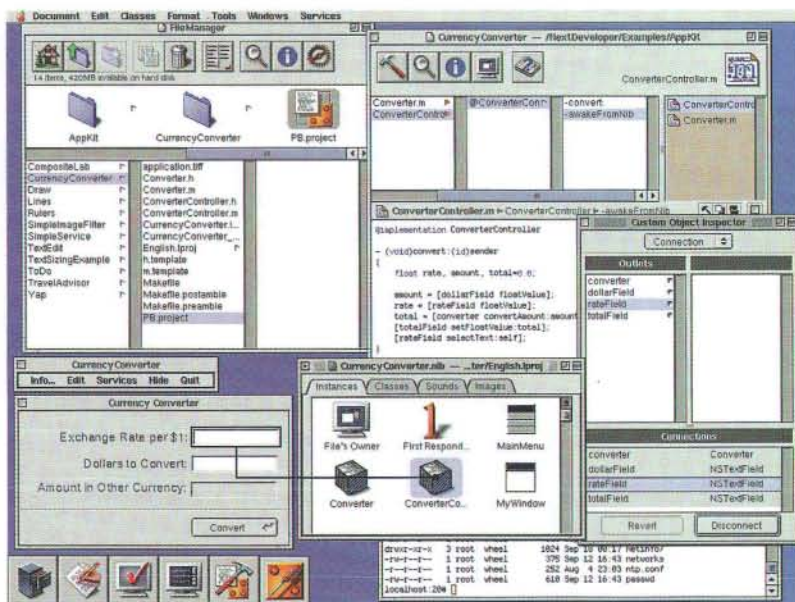
ler navigeren.

YELLOWBOX

Momenteel draait de Yellowbox alleen nog maar onder Rhapsody, zij het op PCI-Power Macs, of Intel-pc's. Later moet ook de Yellowbox voor MacOS, Windows 95 en Windows NT uitkomen. Yellowbox werkt volledig met Display PostScript, een erg flexibele grafische library. Het is enigszins vergelijkbaar met Apples QuickDraw GX, maar dan geheel op PostScript gericht.

De OpenStep-ontwikkelomgeving is de basis van de Yellowbox. Hier draait het allemaal om op maat gemaakte programma's, MCCA van Mission Critical Custom Applications. Dit gaat met behulp van objecten. Met relatief weinig regels objective-C code kan een programmeur een werkende applicatie in elkaar zetten. Als voorbeeld wordt onder andere een currency-conversion programma gebruikt, dat via connections tussen de objecten communiceert. De programmeur kan deze verbindingen op een grafische manier aanbrengen, en hoeft vergeleken met het schrijven van eenzelfde applicatie onder MacOS slechts weinig programmaregels te schrijven.

Het porten van bestaande MacOS-applicaties naar Rhapsody's Yellowbox kan echter nog een behoorlijke klus worden. Gelukkig heeft Metrowerks Codewarrior Latitude aangekondigd, een library voor programmeurs die de meestgebruikte MacOS-functies emuleert voor de

De interface van de developer-release van Rhapsody is nog niet definitief, maar het appeltje linksboven is er in ieder geval al wel!

onderliggende Unix. Hierdoor kunnen bestaande MacOS-applicaties gemakkelijker worden geport naar Rhapsody en Unix. Het ziet er naar uit dat Yellowbox vooral in de zakelijke wereld voor nieuwe custom-applicaties zal worden gebruikt. Deze draaien dan zowel onder Rhapsody en MacOS als Windows NT en Windows 95.

Dynamisch DUOH!

ONTWIKKELING VAN EEN DHTML-WEBSITE

Het World Wide Web is bijna even dynamisch als de echte wereld.

Er gaat geen dag voorbij of er ontstaan nieuwe sites, nieuwe technieken of er verdwijnen sites en verouderen technieken.

Het web is inmiddels zelfs zo dynamisch geworden dat het aloude

HTML bijna niet meer voldoet. Tenminste niet als u een site wilt

maken die bruist van het leven en beweging. DHTML, dat is

de toekomst. Veerle Peeters vertelt u er alles van.

De homepage van de Duoh!-site. Wanneer u met de muis over de knoppen rolt worden deze ingedrukt en krijgt u in de oranje cirkel een preview van dit onderdeel van de site. Dit werkt via JavaScript.

Een hele website ombouwen omdat er een nieuwe techniek beschikbaar is, doet men niet zomaar. Maar onze site was toch dringend aan vernieuwing toe, dus wilden we meteen maar het allernieuwste proberen. Niet dat de site 'outdated' was, dat niet. Maar als grafisch ontwerp-bureau en multimediasstudio is het noodzakelijk om regelmatig de site een grote beurt te geven. We waren dus op zoek naar iets vernieuwends, iets dynamisch dat onze site weer aandacht zou geven. En eigenlijk bij toeval vernam ik via de site van Macromedia (www.macromedia.com) de nieuwe mogelijkheden op het vlak van HTML, namelijk DHTML.

Na ons terdege te hebben verdiept in DHTML stond ons besluit vast: DHTML was het antwoord. Bij DHTML of dynamic HTML draait het allemaal om een nieuwe functie binnen de HTML-taal, namelijk de layerfunctie of lagenfunctie. Deze nieuwe functionaliteit laat het toe om elementen van een webpagina exact te posi-

Veerle Peeters

De headers van de zes hoofdruubrieken werden in Photoshop opgemaakt in hetzelfde document. Alle elementen werden in een aparte laag ondergebracht.

tioneren, ze elkaar te laten overlappen of ze transparant te maken. Met JavaScript-code wordt het pas echt interessant, want dan is het mogelijk om deze layers te laten bewegen, ze te verbergen, weg te maskeren of zelfs de volgorde van overlapping te wijzigen. Met andere woorden, u beschikt over een dynamische controle over de positie, de transparantie en de volgorde van de elementen uit de webpagina. Dit alles geeft HTML een dynamische dimensie; vandaar ook deze benaming.

DUOH!'S DHTML-SITE

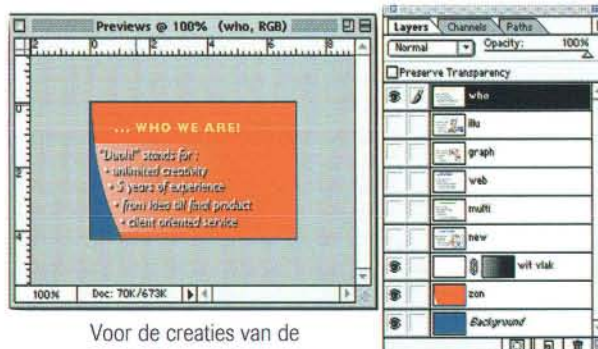
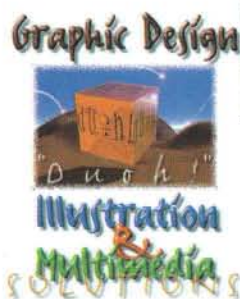
Onze site is in feite een pure referentiesite, waar u heel wat van ons werk kunt terugvinden. Het is niet gemakkelijk om bezoekers aan te trekken en deze opnieuw terug te lokken naar de site, want het is een kijksite. Het moet dus mooi en boeiend zijn, anders pakt de surfer al gauw zijn biezen.

Het eerste wat we deden was de structuur aanpakken. Met de homepage als blikvanger en de duidelijke onderverdelingen van wie we zijn en wat we te bieden hebben, kozen we voor een intuïtieve en vriendelijke look & feel. Onze activiteiten – graphic design, illustratie, multimedia en Internet en intranet en wie we zijn – zijn dan ook de eerste rubrieken waar de surfer zijn keuze kan maken. Maar om de aandacht erop te vestigen dat de site ook regelmatig wordt opgewaardeerd voegden we een extra rubriek toe, die alleen de nieuwigheden bevat, met de laatste wijzigingsdatum.

CREATIE VAN DE HOMEPAGE

Bij de creatie van de homepage heb ik eerst de volledige pagina opgemaakt als één illustratie in Adobe Photoshop 4.0, en daarbij heb ik de lagenfunctie gebruikt. Ons logo en het landschap werden eerst aangemaakt in KPT Bryce en zijn daarna geïmporteerd in Photoshop. Onze huisstijl bevat in feite niet alleen het logo, maar ook het landschap dat we overal gebruiken op ons drukwerk.

Het Mac-venstertje kwam er niet alleen bij om de surf er een hint te geven welk platform we gebruiken, maar vooral ook omwille van de passie voor Apple. De Mac beantwoordt onze denkwijze en is méér dan gewoon een computer die helpt ons werk goed te doen. De gebruiksvriendelijkheid van de Mac, samen met de vriendelijke look & feel waar we helemaal weg van zijn, hebben we op

Voor de creaties van de previews op de homepage werd een apart Photoshop-document gecreëerd. Dit document werd geknipt uit de homepage-illustratie. De overbodige layers werden eruit gegooid. Dit was nodig omdat al deze previews exact dezelfde afmetingen moeten hebben voor het bewaren naar verschillende GIF's. Er wordt dan telkens gebruik gemaakt van de 'verberg'-functie (het oogje) in het Layer-palet.

een zo dynamische en eenvoudige manier getracht te weerspiegelen in onze site.

Zodra mijn Photoshop-illustratie van de homepage af was, heb ik elke laag als aparte GIF bewaard. Deze illustraties zijn daarna via HTML elk in een aparte laag verwerkt. Via JavaScript heb ik elke laag laten animeren. Bij het oproepen van de homepage worden de illustraties, met uitzondering van de wijzigingsdatum en de 'loading'-tekst, onzichtbaar geladen. Zodra alles is geladen in de browser komen de illustraties te voorschijn en glijden ze vanuit een willekeurige hoek tot op de exacte positie die is bepaald in de HTML-code. Dit is een leuke en zeer sterke kant van DHTML, want zo hebt u volledige controle over de positie van elk element in je webpagina. U kunt tot op de pixel bepalen waar u een element wilt plaatsen. U kunt zoals in Photoshop met lagen werken en elementen met elkaar in overlapping brengen, of u kunt bepaalde delen wegmaken via JavaScript. Die dynamische controle is dus de troef, en was ook een van de redenen waarom wij daarvoor hebben gekozen.

De homepage is als één illustratie opgemaakt in Photoshop. Alle elementen werden in een aparte laag ondergebracht. Op die manier is het gemakkelijker om alles exact te positioneren en later illustraties te updaten.

De andere kant van de medaille van DHTML is dat alleen Netscape 4.0 en Internet Explorer 4.0 of nieuwer deze HTML ondersteunen, omdat deze techniek vrij nieuw is. Dat is een zeer belangrijk punt, want velen gebruiken nog een 3.0- of 2.0-versie. Daar hebben wij volledig rekening mee gehouden. We hebben een volledige tweede versie gemaakt zonder DHTML, maar dan met frames die automatisch wordt geladen als de bezoeker met een oudere browser surft. Al vinden wij het jammer dat men dan de bijzondere elementen van de site mist, toch mogen we niemand in de kou laten staan. Dit zou alleen negatieve gevolgen hebben, want alle bezo-

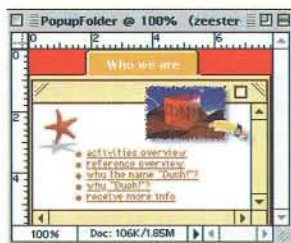
kers zijn belangrijk. Via een JavaScript in de homepage die de browser en de browserversie van de bezoeker controleert, wordt er automatisch een andere pagina geladen zodra met een oudere browser onze homepage wordt betreden. Onze site is dus volledig dubbel opgemaakt; wel een hoop werk meer, maar dat hadden we er voor over.

CREATIE VAN DE HEADERS

Zodra u op een van de items van de homepage klikt komt u in die sectie terecht die we zo overzichtelijk mogelijk hebben geprobeerd weer te geven. Ik koos stevast voor een header die de naam van de sectie weergeeft, met als achtergrond ons landschap. Want zo kon onze alternatieve frameversie voor de bezoeker met een oudere browser er bijna hetzelfde uitzien, en dit was wel belangrijk. Na een tijdje ideeën te hebben uitgewisseld, besloten we om die Maclook sterk naar voren te brengen in onze pagina's.

Een van de geniale eigenschappen van het MacOS 8 vonden wij de creatie van de popup-vensters die je onderaan je scherm kunt plaatsen. Dus kwamen wij op het idee om onze secties te verwerken in soortgelijke popup-vensters (of popdown in ons geval), maar dan met onze eigen creativiteit daaraan toegevoegd. Iedere sectie kreeg z'n eigen kleurtje, en in plaats van ze onderaan te plaatsen, zoals bij de Mac, kwamen ze bovenaan in de header te staan. Zoals bij de Mac kunt u klikken op een van de items, waardoor deze opspringt. Het open- en dichtspringen hebben we op onze manier verwerkt. U moet een sluitvakje aanklikken om het venster weer dicht te klikken. Bij het opspringen van de mapjes verschijnt er een overzicht van wat er allemaal in die sectie is te zien, en dit niet alleen in tekstvorm maar ook met kleine illustraties.

Aanvankelijk wilden we deze items een rechtstreekse aparte link geven. In plaats daarvan gaat de link naar de hoofdsectie. Uit ervaring wisten we dat het niet voor iedereen zo evident is dat elk item uit het lijstje clickable is. Een tweede reden was dat we de surfer liever bewust via de hoofdsectie lieten komen, omdat er op die pagina's nog een ander leuk element verborgen zit dat niet zomaar mag worden overgeslagen. Elke hoofdsectie heeft namelijk zijn eigen kleur, die nog eens wordt geaccentueerd door een pijl die naar beneden wijst, erop duidend dat u in deze sectie zit. Want overzichtelijkheid betekent alles op een website. Op die pijl staat dan 'klik hier voor meer info'. Doet u dat, dan krijgt u een 'sticky' te zien met de nodige tekst over die sectie. Klikt u op het sluitvakje, dan sluit de sticky en krijgt u de pijl weer te

Nadat er een screenshot was genomen kregen de kaders een eigen kleur. Ook hier werd alles in één Photoshop-document in aparte lagen geplaatst, om het aanpassen en het bewaren naar aparte GIF's te vereenvoudigen.

OM ALLE
EIGENSCHAPPEN
VAN DHTML VOLOP
TE BENUTTEN,
MOET U HOE DAN
OOK JAVASCRIPT
IMPLEMENTEREN IN
UW WEBPAGINA.

zien.

Toch hebben we één uitzondering gemaakt, namelijk bij de What's New-sectie. Daar leek het ons beter dat de bezoeker direct naar de nieuwe items kon gaan. Al deze klikanimaties, zoals ook de popdown-mappen, de stickies en de pijl, werken via JavaScript, in combinatie met die lagentechniek.

DIEPER IN DE SITE...

Voor het aanmaken van de grafiek voor alle andere pagina's ben ik op dezelfde manier te werk gegaan als bij de homepage. De hele header voor alle secties samen heb ik in Photoshop in verschillende lagen opgemaakt, waarbij elk element als GIF werd bewaard om in de HTML-pagina via de lagentechniek te worden verwerkt. Voor de popdown-mappen en de stickies werden eerst screenshots genomen, waarna ze in Photoshop een kleurtje kregen.

Dieper in de site neemt het gebruik van animatie af, daar heb ik gewoon de webpagina in lagen opgemaakt. Daar is het trouwens de bedoeling om op een thumbnail te klikken en het item in het groot op de volgende pagina te bekijken. Thumbnails zijn heel handig om het aantal KB in een webpagina te beperken en toch de surfer een idee te geven van wat er zoal te bekijken valt. Zo worden zware pagina's vermeden en geef je de surfer de vrijheid om zelf te kiezen wat hij wil zien. Deze toepassing vonden wij al vanaf de creatie van onze eerste site heel handig en zelfs noodzakelijk. Het geheel geeft je site trouwens een heel overzichtelijke indruk.

DE HTML-OPMAAK

Voor de creatie van onze HTML-pagina's hebben we BBEEdit gebruikt. We zijn namelijk vooral gewend om in de sourcecode te werken, en BBEEdit 4.5 is hiervoor een geschikt programma. Ook is het zo dat er op het vlak van DHTML nog maar één wysiwyg-editor bestaat, en dat is DreamWeaver van Macromedia. DreamWeaver is één van de compleetste wysiwyg-editors, en is ook vrij nieuw.

Bij wysiwyg-editors is het nadeel dat niet alle code op een juiste manier wordt vertaald in de browser. Bij DreamWeaver is dit helemaal niet het geval, want DreamWeaver's 'native' code of formaat is HTML. Ook is het zo dat DreamWeaver de sourcecode niet herschrijft bij het importeren van bestaande documenten die zijn opgemaakt in een andere HTML-editor. Een ander plus-

www.compex.be

punt aan DreamWeaver is het Check Target Browser-commando, dat u toelaat om individuele webpagina's of een volledige site te controleren op incompatibiliteiten in specifieke browsers.

Er is ook een ingebouwde ftp-functie die het toelaat om files op de server te plaatsen zonder dat een ander programma zoals bijvoorbeeld Fetch hoeft te worden gestart. Dankzij de DHTML-ondersteuning van dit programma is het mogelijk om heel gemakkelijk in layers te werken zonder dat er echt scripting aan te pas komt. Er zijn al heel wat standaardanimaties aanwezig in het programma, zoals 'rollover buttons' en dergelijke.

Een klein minpunt aan DreamWeaver is de logge interface die niet altijd duidelijk is. Daar heeft GoLive Cyberstudio 2 een grote plus tegenover. GoLive Cyberstudio 2 heeft een zeer mooi uitgewerkte interface, maar ondersteunt helaas nog geen DHTML. De mogelijkheden in GoLive zijn wel heel uitgebreid en verregaand. U kunt er op een zeer overzichtelijke en zeer gestructureerde manier mee werken. Het programma biedt een keuze uit verschillende modes om uw HTML-document te bekijken of op te maken. Het is volledig drag & drop gebaseerd, wat u soms heel wat tijd kan besparen. Vooral voor het opmaken van tabellen is het een zeer handig programma. Afwachten wat het met DHTML gaat doen...

DHTML & JAVASCRIPT

Om alle eigenschappen van DHTML volop te benutten, moet u hoe dan ook JavaScript implementeren in uw webpagina. Maar zelf JavaScript schrijven zonder al te veel kennis te hebben over scriptingtaal is onbegonnen werk. Op het web kunt u heel wat sites vinden die u daarmee goed op weg helpen. Soms vindt u er zelfs uitgebreide handleidingen, geïllustreerd met specifieke voorbeelden. Een bron van informatie zult u vinden in de DHTML-zone van Macromedia: www.dhtml-zone.com. Daar staat een hele lijst met links naar sites die JavaScript gebruiken in combinatie met de layer- of stylesheettechniek. Nuttige adressen:

► <http://www.dhtmlzone.com>: vertrekpunt met een lange lijst van links naar sites waar DHTML en JavaScript wordt gebruikt. Een zeer praktisch vertrekpunt om concrete voorbeelden en leuke ideeën op te doen. Handig hier ook is dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen JavaScript & DHTML voor Netscape 4.0, JavaScript & DHTML voor Microsoft Explorer 4.0 en JavaScript & DHTML voor beide browsers. Want er is wel een licht verschil bij het gebruik van JavaScript & DHTML bij beide

browsers. Bij het werken met stylesheets bijvoorbeeld moet een extra stukje script worden gemaakt om het door Explorer op een goede manier te laten vertalen. Ook bij het gebruik van layerbenamingen komt er bij Explorer een JavaScript-foutmelding indien er spaties

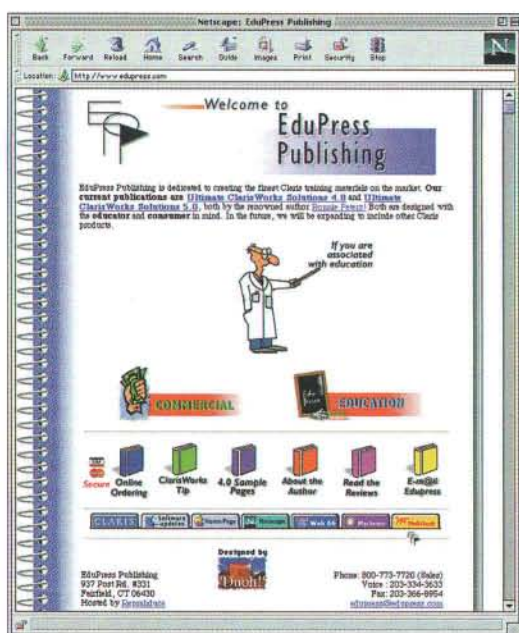

www.publishnet.nl/~esox

worden gebruikt.

► <http://www.javacats.com>: een JavaScript-searchengine: een zeer handige searchengine specifiek voor JavaScript.
 ► <http://www.cris.com/~raydaly/javatell.html>: lijst met concrete JavaScript-voorbeelden.

Dit artikel werd geschreven door Veerle Pieters. Zij is grafisch ontwerpster bij Graphic Design & Multimedia Solutions Duoh!. Duoh!'s specialiteit is het maken van mooie dynamische grafiek via allerhande media; drukwerk, logo & corporate, cd-rom of website. Voor het bekijken van referenties kunt u altijd terecht op de website van Duoh! op <http://www.duoh.com>, die trouwens volledig is opgemaakt in DHTML en originele animaties bevat. De Duoh!-site werd in de week van 27 oktober tot 3 november uitgekozen door Macromedia als beste DHTML-site van de week. Zie <http://www.dhtmlzone.com/spotlight/archive/oct97.html>.

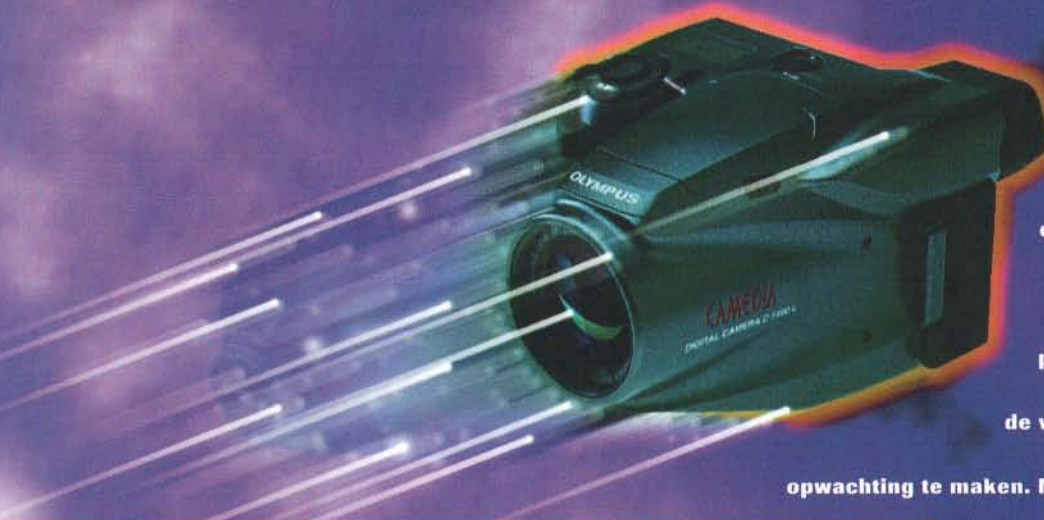
www.edupress.com

NAAR DE KNOPPEN

De knoppen op de homepage hebben we een dikke gegeven. Hiervoor kunt u een beroep doen op Photoshop plug-ins, zoals Eye Candy. U zou ze ook zelf kunnen tekenen, zoals wij deden, als een eenvoudige en strak afgelijnde knop gewenst is. De creatie van een ingedrukte knop kan in feite heel simpel. U selecteert de knop, drukt commando-i (appeltje + i) en krijgt de tegenovergestelde kleur en een ingedrukt effect. Als u de kleur wenst te behouden roteert u de knop gewoon 180° en voila, u hebt zo een ingedrukte knop waarvan de kleuren niet zijn veranderd.

THE NEXT GENERATION

Nu vrijwel iedere fabrikant een digitale 'Internet-camera' met een resolutie van 480 x 640 pixels aanbiedt, begint de volgende generatie z'n

DIGITALE CAMERA'S ZIJN VOLWASSEN GEWORDEN

opwachting te maken. Met resoluties van een miljoen pixels of meer zijn deze camera's tot heel wat meer in staat dan alleen maar leuke beeldschermplaatjes.

Johan Elzenga

De afgelopen één à twee jaar is het aantal digitale camera's explosief gestegen. Vrijwel iedere computer- en fotofabrikant heeft nu wel een digitale camera in het pakket met een resolutie van 480 x 640 pixels. Dergelijke camera's zijn leuk voor beeldschermgebruik en voor het gebruiken van kleine digitale foto's in printwerk, maar voor de iets serieuzere fotograaf zijn ze absoluut onbruikbaar. Wie ook een afdrukje wil hebben van z'n digitale foto komt tot de conclusie dat een goede kwaliteit print alleen maar mogelijk is als het formaat de 8 x 12 cm niet te boven gaat. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de fabrikanten van digitale camera's nu stappen ondernemen om een hoger marktsegment te bereiken: die van de serieuze (amateur)fotograaf en de veeleisende zakelijke gebruiker. De nieuwste camera's van Kodak en Olympus doorbreken daarbij als eerste de 'mega-pixelgrens' van 1.000.000 pixels, die minimaal nodig is om prints tot een formaat van ongeveer A4 of drukwerk tot een formaat A5 te maken.

KODAK DC210

De DC210 is Kodaks eerste digitale consumentencamera met een echte optische resolutie van meer dan een miljoen pixels. De DC210 maakt ook beelden van dergelijk formaat, maar die zijn geïnterpoleerd uit 800.000 optisch. De DC210 ziet eruit als een gewone kleinbeeld-compactcamera en is ook de eerste digitale camera van Kodak die foto's intern verwerkt tot het uiteindelijke bestandsformaat. Dit betekent dat er aanzienlijk minder tijd nodig is voor het verzenden van de

beelden naar de computer, en dat deze beelden direct kunnen worden gebruikt in vele software-applicaties. Behalve van JPEG maakt de camera tevens gebruik van het FlashPix-formaat.

De DC210 beschikt over een 2x zoomlens en maakt digitale foto's met een resolutie van 1152 x 864 pixels in 24 bits kleur. De beelden worden direct opgeslagen op een geheugenkaart, in plaats van op een interne geheugenchip. Dit biedt een opslagcapaciteit tot 60 opnamen op ieder van de twee bij de camera geleverde 4 MB kaarten. De Kodak DC210 biedt uitgebreide connectiemogelijkheden, waaronder tv/video-output, waarmee gebruikers beelden direct op tv, presentatie-apparaat of computerschermen kunnen weergeven. De camera ondersteunt daarnaast infrarode communicatie voor snoerloze dataoverdracht naar IR-laptops. DC210 heeft een optische zoeker, maar het ingebouwde LCD-display met een diagonaal van 45 mm kan eveneens worden gebruikt als zoeker. Bovendien kunnen de foto's individueel, per vier of per negen worden bekeken. Via een overzichtelijk menu kunt u foto's controleren, sorteren of verwijderen, en zo onderweg uw foto's organiseren, zodat u optimaal gebruik kunt maken van de beschikbare geheugencapaciteit.

De camera weegt slechts 340 gram, en beschikt over grote knoppen voor gemakkelijke bediening en een ingebouwde flitser met 'rode ogen'-functie. Een speciaal 'duimwiel' aan de achterzijde maakt snelle selectie van de verschillende opties mogelijk. De Kodak DC210 werkt met Windows 95 en – met behulp van een optionele kit – de Apple Macintosh. Deze software was ten tijde van onze test echter nog niet beschikbaar, zodat we de Windows-versie onder VirtualPC moesten gebruiken. Tevens kunnen de foto's van de DC210 op ieder systeem worden gebruikt dat PCMCIA-kaarten ondersteunt. De camera wordt geleverd met een cameratas, een netadapter en twee 4 MB Compact Flash geheugenkaarten. Klanten die de camera registreren bij Kodak ontvangen gratis een PC Card-adapter voor de Compact Flash geheugenkaarten, waarmee de beelden via een PCMCIA-slot direct kunnen worden overgezet op een computer.

In de praktijk blijkt de DC210 gemakkelijk te bedienen en goede kwaliteit foto's te leveren. Er is sprake van een redelijk hoge scherpte, terwijl er weinig valt te merken van kleur-aliasing. De camera heeft een aantrekkelijke optie waarbij het LCD-schermpje niet als zoeker wordt gebruikt, maar wel na iedere opname even het zojuist gemaakte beeld laat zien. Dit bespaart energie (oplaadbare batterijen blijven overigens aan te raden), terwijl u toch meteen kunt beslissen of de foto is geslaagd. Omdat de beelden een behoorlijk groot formaat hebben zijn ze voor veel toepassingen bruikbaar, tot (klein formaat) foto's in drukwerk aan toe.

OLYMPUS D-1400L

De Olympus D-1400L gaat nog een flinke stap verder dan de Kodak-camera, terwijl het prijsverschil niet zo groot is. De camera heeft een 1,4 miljoen pixels chip, die wordt gebruikt voor beelden van 1024 x 1280 pixels. Maar ook op het gebied van fotografische mogelijkheden gaat de Olympus een stap verder dan de meeste andere digitale camera's in de prijsklasse tot drieduizend gulden.

De D-1400L is een echte spiegelreflex, met een vast 3x asferisch zoomobjectief dat overeen komt met 36-110 mm kleinbeeld en vele fotografische opties, zoals

spotmeting. Dit is kenmerkend voor Olympus, dat de digitale camera niet benadert vanuit een computerachtergrond of als een computerrandapparaat, maar vanuit een fotografische achtergrond. Uiteraard is de camera

**DE D-1400L IS EEN ECHTE SPIEGELREFLEX,
MET EEN VAST 3X ASFERISCH ZOOMOBJECTIEF
DAT OVEREEN KOMT MET 36-110 MM KLEINBEELD
EN VELE FOTOGRAFISCHE OPTIES**

daardoor wel wat groter dan een digitale compactcamera, maar ze blijft toch opvallend licht. De gemaakte foto's worden opgeslagen op kleine verwisselbare SmartMedia-kaartjes. Momenteel zijn deze SmartMedia-kaartjes verkrijgbaar met geheugencapaciteiten van 2 MB en 4 MB, maar vanaf de herfst van 1997 zijn ook 8 MB kaartjes verkrijgbaar, terwijl in 1998 32 MB kaartjes zullen worden geïntroduceerd, in 1999 gevolgd door 64 MB kaartjes.

Een handig klein extraatje is de optionele speciale FlashPath-diskette, waarmee de beeldbestanden die op de SmartMedia-kaartjes zijn opgeslagen kunnen worden overgeheveld naar de computer. Het SmartMedia-kaartje wordt gewoon in deze diskette gestoken en kan zo vervolgens in elk standaarddiskettestation worden geschoven, wat extra adapters en kabeltjes overbodig maakt. De foto's kunnen in drie verschillende resoluties worden opgeslagen. Afhankelijk of de gebruiker Superhoge resolutie, Hoge resolutie of Standaard-resolutie wenst, is op een 4 MB kaartje plaats voor 4, 12 of 48 digitale foto's. De D-1400L wordt in Europa geleverd met twee SmartMedia-kaartjes van 4 MB, een kwa-

The World Leader in ISDN for Prepress

Bel voor GRATIS* upgrade
naar versie 4.1

4-Sight iSDN Manager™ 4.1

Dé complete ISDN file-transfer applicatie voor de PrePress productie omgeving. Wordt geleverd inclusief QuickProof™ (Remote Screen Proofing), Eurofile compatibiliteit en zes PrePress extenties. 4-Sight iSDN Manager ondersteunt 2, 4, 8, en 30 kanaals ISDN-kaarten en zorgt ervoor dat niet alleen de files snel worden overgezonden (tot 12,5 Mb per minuut!) maar ook dat u dit proces binnen uw organisatie goed kunt beheersen. 4-Sight iSDN Manager™ is ook beschikbaar in Client-Server Netwerk versie en Windows 95/NT.

ISDN in uw Workflow!

Nu ISDN steeds intensiever gebruikt gaat worden wordt het belangrijk ook de organisatie goed te blijven beheersen; 4-Sight biedt tal van oplossingen op het gebied van file-transfer, remote printing/proofing, internet, electronisch aanleveren van advertenties etc.

Schrijf nu in voor één van de gratis informatie avonden.
Bel met 4-Sight, tel. 070 3603723.

Nu tijdelijk gratis aanleg PTT Telecom ISDN lijn
bij inlevering van een analoge lijn.

www.4-sight.com

4-Sight Benelux BV, Korte Houtstraat 10

2511 CD Den Haag, Nederland

Tel +31 (0)70 3603723, Fax +31 (0)70 3924892

ISDN +31 (0)70 3461424, E-mail info@4-sight.nl

* Upgrade 4.1 is gratis bij upgraden vanaf versie 4.0

All Trademarks acknowledged

SOFTWARE

Bitstream

2 Bitstream font-CD-ROM's voor professionals met in totaal maar liefst 1185 direct bruikbare (unlocked) typefaces in PostScript type 1 formaat, incl. 9 nieuwe PL-fonts. Naast de nieuwste ontwerpen ook vele classics- en populaire lettertypes waaronder o.a.: ITC Avant Garde Gothic, ITC Benquiat, Bodoni, ITC Bookman, ITC Caslon, ITC Century, Dutch, Cheltenham, ITC Franklin Gothic, Futura, ITC Garamond, Humanist, ITC Lubalin, ITC Serif Gothic, ITC Zapf, enz. enz. Vraag nu de gratis poster aan met voorbeelden van elk lettertype.

Nu bij aanschaf van de Bitstream TypeShop Font collection, nu voor fl. 1.995,- excl. btw., kunt u uit de afgebeelde Philips of Sony artikelen een gratis cadeau* kiezen!

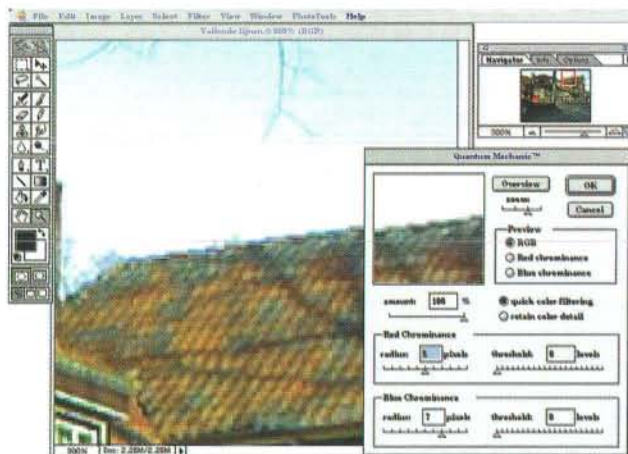

* of de helft v.d. winkelwaarde in contanten

BEL & BESTEL: Esselte B.V.
0348-415084 fax 0348-421203

litatief hoogwaardige leren cameratas en vier oplaadbare nikkelhydridebatterijen. De beeldkwaliteit van de D-1400L is ronduit uitstekend, en de foto's zijn in drukwerk bruikbaar tot een formaat van ongeveer 15 x 20 cm. Geprint op een inkjetprinter als de Epson Stylus Photo kunnen perfect uitziende afdrucken tot vrijwel A4 (20 x 24 cm) worden gemaakt.

QUANTUM MECHANIC

Digitale camera's, en dan met name degene die volgens het one shot-principe werken, hebben vaak last van enkele typerende artefacten. Bij camera's met een hoge gevoeligheid, zoals de ISO 800-camera's die voor sportopnamen zijn bedoeld, ontstaat vaak een bepaalde vorm van ruis die blue channel noise wordt genoemd. Deze naam geeft al aan dat deze ruis vooral in het blauwe kanaal wordt aangetroffen. Het resultaat is een korrelige structuur in de beelden, waardoor de scherpheid van de foto afneemt.

Vrijwel alle digitale one shot-camera's hebben in meer of mindere mate last van gekleurde randjes rondom contrastrijke overgangen. Vooral als die overgangen zelf juist in zwart-wit zijn, zoals witte letters op een donkere ondergrond, zien we dit verschijnsel optreden. Het wordt ook wel kleur-aliasing genoemd, een effect dat heeft te maken met het ontwerp van een kleuren-CCD. Tenslotte maken veel digitale camera's gebruik van JPEG-compressie om meer beelden op te kunnen slaan, en ook dit geeft typerende storingen, zoals oneffenheden in egale kleurvlakken.

Quantum Mechanic, een Photoshop plug-in van Camera Bits, belooft met deze artefacten af te rekenen. Het is een plug-in die zowel voor Macintosh als Windows (95/NT) leverbaar is. Quantum Mechanic kan volgens de fabrikant in één (instelbare) doorgang deze artefacten verwijderen, waar anders een moeizame filteringstechniek in Photoshop voor nodig zou zijn. Een must voor alle fotografen die met digitale camera's werken, als we de claims moeten geloven, en dus waren we zeer benieuwd of die claims ook in de praktijk worden waargemaakt.

We probeerden de plug-in uit op foto's die met verschillende digitale camera's waren gemaakt; zowel

professionele modellen als de Fujix DS-505 en HC-2000 als eenvoudige low end modellen die we de afgelopen tijd hebben getest. Opvallend was dat niet iedere foto per definitie met Quantum Mechanic viel te verbeteren. Zo bleek dat dit filter te subtiel aan het werk gaat om ook de kwalitatief matige plaatjes van de laatstgenoemde camera's op te krikken. Kennelijk zijn de artefacten daarbij zo sterk dat het filter ze niet meer herkend als vervuiling, en denkt dat het zo hoort. De foto's die wel vielen te verbeteren waren eigenlijk zonder uitzondering degene die met de professionele camera's waren gemaakt. Een 'bonus' was dat Quantum Mechanic ook sommige plaatjes die met een scanner waren gemaakt wist te verbeteren. Zo werd een dia van een zebra, gescand met een Minolta QuickScan 35 film-scanner, duidelijk beter doordat er toch wat kleurrandjes bij de strepen van het dier waren ontstaan, en die wist Quantum Mechanic feilloos weg te werken.

Het filter kan op twee standaardmanieren worden ingesteld, waarbij vervolgens nog verfijningen als 'threshold' en het aantal pixels kunnen worden aangegeven. De standaard Quick color filtering-methode werkt goed, maar geeft als resultaat wel een beetje verlies aan kleurverzadiging te zien. Dat is uiteraard na afloop wel weer in Photoshop aan te passen, maar als u dit niet wilt kunt u ook kiezen voor Retain color detail.

Bij deze methode blijft de kleurverzadiging behouden, maar werkt het filter daardoor iets minder sterk. Het is dus een kwestie van uitproberen wat het beste werkt.

Waar we minder van onder de indruk waren is het geclaimde vermogen om ook JPEG-artefacten te verwijderen. In de praktijk bleek van deze claim niet zo veel terecht te komen; voorkomen (bewaren in TIFF als de camera het toelaat) is dus beter dan genezen met Quantum Mechanic.

VRIJWEL ALLE DIGITALE ONE SHOT-CAMERA'S HEBBEN IN MEER OF MINDERE MATE LAST VAN GEKLEURDE RANDJES RONDOM CONTRASTRIJKE OVERGANGEN

Product: Kodak DC210
Leverancier: Kodak Nederland
Tel: 030-6599524
Prijs: f 2399,-/Bfr 43.938

Product: Olympus
Camedia 1400-L
Leverancier: Olympus
Nederland
Prijs: f 2999,-/Bfr 54.927
Tel: 010-2812345

Product: Quantum Mechanic
voor Photoshop
Leverancier: Capi-Lux Vak
Tel: 020-5858585
Prijs: f 465,-/Bfr 8516
Systeemeisen: Photoshop
plug-in-compatibel programma

Na de booming markt van de Internet-camera als digitaal speeltje voor computerbezitters en lifestyle-speeltje voor yuppies vormt deze

nieuwe generatie camera's een serieus te nemen alternatief voor chemische fotografie. Zeker de Olympus Camedia 1400-L is een digitale camera met vele mogelijkheden, die perfecte foto's tot ongeveer 20 x 24 cm formaat maakt.

Quantum Mechanic is een snel en handig filter om de laatste onvolkomenheden in foto's van professionele digitale camera's weg te werken. Omdat het filter subtiele artefacten moet onderscheiden van echte foto-elementen werkt het ook alleen op foto's die verder van goede kwaliteit zijn.

De gebrekkige foto's van Internet-camera's zijn hiermee niet te verbeteren.

Hoe ORGANIZED is een organizer

A leather-bound desk organizer, possibly a Rolodex, is shown at an angle. It contains a calendar with dates and some handwritten notes in red ink. A blue pen is tucked into a slot on the right side of the organizer.

NOW CONTACT & UP-TO-DATE 3.6.5

CLARIS ORGANIZER 2.0

INFOGENIE 2.0

enig thuiswerker heeft wel een rolodex of een agenda op zijn bureau liggen. Daarvan bestaan tegenwoordig tal van elektronische varianten. Men spreekt ook wel over Personal Information Managers, kortweg PIM's. De meeste PIM's bestaan uit een kalender, een agenda, een klusjeslijst en een adressenboek. Vaak kunt u de gegevens op allerlei manieren aan elkaar koppelen. Adreskaarten en kalenders kunnen bovendien met behulp van zogenaamde sjablonen ook nog eens op vele manieren worden afgedrukt.

Er zijn wel grote verschillen tussen de diverse programma's. Symantecs ACT – zie Review – en Now Contact & up-to-date zijn meer bedoeld voor professionele gebruikers. Claris Organizer valt in de categorie elektronische agenda's voor persoonlijk gebruik. InfoGenie is helemaal een buitenbeentje. Al deze programma's kunnen concurrentie verwachten van Lotus Organizer Scheduling for Macintosh, waarvan binnenkort voor het eerst sinds 1993 weer eens

een actuele versie zal verschijnen. Daarnaast is een Mac-versie van Microsoft Office 97 aangekondigd. Details daarover zijn nog niet bekend, maar de Windows 95-versie bevat in elk geval uitgebreide mogelijkheden voor kalendering, elektronische post en planning.

NOW CONTACT & UP-TO-DATE

NOW CONTACT & UP-TO-DATE VAN NOW (DE UITGEVER VAN Now-utilities) is tot nu toe de populairste PIM voor de Macintosh. Persoonlijk ben ik geen groot fan van dit programma. Los van de overmaat aan menu-opties en de wat vreemd ogende dialoogvensters, bestaat Now Contact & up-to-date eigenlijk uit twee losse programma's, een elektronische agenda en een adressenboek. Die hadden wat mij be-

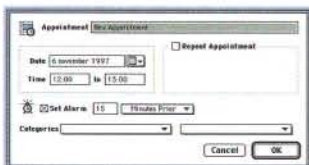
treft beter geïntegreerd kunnen worden. Op de werkbalk van de Finder verschijnen wel twee pictogrammen waarmee u snel informatie van beide programma's kunt bekijken of bewerken. De adressering is overigens wel beter aan te passen dan in Claris Organizer. Bij de standaardinstelling wordt de Nederlandse postcode achter de plaatsnaam vermeld, maar dat kunt u per adreskaart veranderen.

Zoals alle PIM's is ook Now Contact & up-to-date uitgebreid met allerlei mogelijkheden voor het Internet. Versie 3.6.5 werkt met Netscape Navigator, Claris Emailer, Eudora Pro en Internet Explorer. U hoeft alleen maar op een e-mailadres te drukken om uw mailprogramma te starten. Overigens kan het programma ook via een netwerk (AppleTalk) worden gebruikt, zodat u de gegevens met uw collega's kunt delen. En met de nieuwe QuickNet-optie kunt u op het web naar e-mailadressen en postcodes zoeken.

CLARIS ORGANIZER

CLARIS ORGANIZER 2.0 IS AL WAT LANGER OP DE MARKT, maar mag in dit overzicht natuurlijk niet ontbreken. Apple levert op dit moment nog een oudere versie bij de nieuwste Macs, maar die biedt lang niet zoveel mogelijkheden. Het aardige van Claris Organizer is dat u de agenda en het adresboek bij elkaar hebt en u snel tussen deze onderdelen kunt switchen. Nieuw in versie 2.0 is een pictogram in de Finder-balk – de InstantOrganizer – waarmee u snel gegevens kunt invoeren. Ook kunnen in de Finder de telefoonnummers van uw belangrijkste contacten worden weergegeven. Claris Organizer kan gemakkelijk voor Nederlands gebruik worden aangepast; in elk geval is rekening gehouden met internationale verschillen in adressering. Vervelend is wel dat Organizer geen lange e-mailadressen accepteert. Het programma houdt het overzicht van adressen verder erg netjes; als u bijvoorbeeld geen faxnummer achter een contactpersoon hebt vermeld blijft dat veld niet open staan. Er zijn in totaal elf velden beschikbaar, heel wat meer dan in versie 1.0. Verder zitten er sjablonen bij voor het geval u de informatie in andere programma's wilt verwerken.

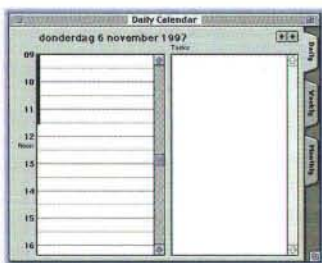

INFOGENIE

CASADY & GREENES INFOGENIE, HET VROEGERE QuickDEX, is geen PIM in de klassieke zin van het woord. Kalenders en kluslijsten ontbreken. Het is eerder een slimme rolodex waarin u gemakkelijk allerlei gegevens kunt onderbrengen, zoals adresbestanden die u met behulp van een groot aantal sjablonen op enveloppen kunt afdrukken. Daarbij kunt u kiezen tussen kaarten met of zonder velden. In kaarten met velden kunt u gericht zoeken, zelfs op combinaties van woorden. Casady & Greene levert er een groot aantal voorbeeldbestanden bij, zoals een databestand met grappen en recepten. De onderliggende veldstructuur kunt u dan overnemen.

Voor mij komt InfoGenie als geroepen. Tot nu toe gebruikte ik verschillende programma's om bijvoorbeeld artikelen in tijdschriften te catalogiseren of adressen op te slaan. Dergelijke bestanden kunnen nu dus worden gecombineerd. InfoGenie is zelfs te gebruiken als rolodex voor webboekenleggers (URL's). Als u Netscape Navigator of Internet Explorer hebt geopend kan InfoGenie met één druk op de knop de URL inlezen. Omgekeerd kunt u op een URL drukken, en de browser brengt u dan naar de betreffende pagina. U moet de browser overigens al wel klaar hebben staan. InfoGenie weet helaas geen raad met e-mailadressen. Als u op een e-mailadres drukt, wordt het mailprogramma niet gestart.

InfoGenie is ideaal voor het aanleggen van kleine bestanden met informatie die u liever niet in een elektronische kaartenbak verwerkt. Daarbij kunt u gemakkelijk gegevens importeren. InfoGenie kan die gegevens maar tot op zekere hoogte sorteren; op alfabetische volgorde of numerieke informatie bijvoorbeeld. Een uitdraai maken van al uw klanten in Noord-Holland is weer niet goed mogelijk. Ook kunt u geen gekleurde teksten gebruiken of ze voor later gebruik markeren. Veel functies die u in elektronische kaartenbaken aantreft zult u in InfoGenie dus moeten missen. Persoonlijk vind ik dat niet zo'n bezwaar – afgezien van de weerbarstige configuratie is dit een buitengewoon

handige rolodex. Er is een demoversie van InfoGenie beschikbaar die u onbeperkt kunt gebruiken, alleen kunt u per databestand maar dertig kaarten aanmaken.

Product: Claris Organizer 2.0
Demo: werkt dertig dagen.
Informatie: <http://www.claris.com>
Prijs: f 126,-/Bfr 2308
Leverancier: Micro Evolution
Telefoon: 033-2536213

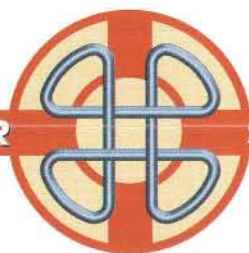
Product: InfoGenie 2.0
Demo: kan onbeperkt worden gebruikt, maar accepteert slechts dertig 'entries' per databestand.
Informatie: <http://www.casadyg.com>
Prijs: f 139,-/Bfr 2546 (excl. BTW)
Leverancier: Professional Business Services
Telefoon: 0180-4294444

Product: Now up To Date & Contact Manager
Demo: werkt dertig dagen.
Informatie: <http://www.nowsoft.com>
Prijs: f 315,-/Bfr 5769 (excl. BTW) voor een enkele gebruiker.
Leverancier: Promate
Telefoon: 0345-520505

Wie een handige elektronische agenda zoekt kan met Claris Organizer 2.0 ruimschoots uit de voeten. Moet u gegevens met collega's delen, dan ligt Now Contact & up-to-date 3.6.5 meer voor de hand, niet in de laatste plaats omdat hiervan ook een Windows-versie bestaat. Hebt u niet veel haast met de aanschaf van zo'n programma, dan is het wellicht verstandiger te wachten op de nieuwe versie van Lotus Organizer, een van de populairste PIM's op de Windows-markt. InfoGenie is ideaal voor het aanleggen van kleine bestanden.

DE OPMARS VAN
WINDOWS NT EN
UNIX IN DE WERELD VAN
DE DIGITALE DESIGNERS,
PREPRESS EN CREATIEVEN LIJKT
ONSTUITBAAR. HET MAC-
PLATFORM STAAT ONDER DRUK.
IN DE RUBRIEK CROSSWORLD
ONDERZOEKT MACWORLD OF DE
OPMARS VAN ALTERNATIEVE
PLATFORMEN HET GEVOLG IS VAN
EEN ONGEFUNDEERDE HYPE –
IEDEREEN GEBRUIKT TOCH NT? –
OF VAN DE BETERE KWALITEIT
VAN DIE ANDERE PLATFORMEN.
BESTAAN ER RATIONELE REDENEN
OM OVER TE STAPPEN OP
WINDOWS NT OF OM JUIST TE
BLIJVEN ZWEREN BIJ DE
MACINTOSH?

FileMaker Pro is al een tijdje zowel voor Macintosh als Windows leverbaar, en het verschijnen van versie 4.0 is dus een goede gelegenheid om eens te kijken hoe het is gesteld met die geroemde multiplatform-functionaliteit. FM-bestanden

FILEMAKER PRO 4.0

zijn direct uitwisselbaar en hoeven dus niet eerst te worden geconverteerd zoals bij zoveel

multiplatform-tekstverwerkers. Gebruikt u een netwerk, dan zijn dezelfde bestanden dus direct vanuit zowel Windows- als Macintosh-computers op het netwerk te benaderen.

Het installeren van het pakket is op beide platforms vrij eenvoudig. Op de Macintosh zal de easy install-optie meestal voldoen, en ook voor Windows 95 geldt dat u de installatie het beste maar door de Install Wizard op de standaardinstallatie kunt laten uitvoeren. Beide platforms kennen ook een uninstall-methode, maar die is wat verschillend. Omdat Windows 95 een door het systeem uitgevoerde Install Wizard heeft (waar de installatieprogramma's op inhaken) kan de uninstall ook direct vanaf de computer worden uitgevoerd. Dat is gemakkelijk, want de cd-rom is daarvoor dus niet nodig. Bij de Macintosh moet u het installatieprogramma draaien en de uninstall-optie kiezen. Hierbij hebt u de cd-rom dus wel opnieuw nodig, zelfs al zult u verder geen bestanden van die cd-rom hoeven te gebruiken.

Onder Windows blijven wel de onderliggende padnamen (C:\FILEMAKER\!) van belang. Zou u die met de hand

hebben gewijzigd door mappen te hernoemen of het programma te verplaatsen, dan snapt de Install en Uninstall Wizard er niks meer van.

Is FileMaker Pro eenmaal geïnstalleerd, dan werkt het programma op beide platforms vrijwel identiek. Het aanmaken van bestanden en het werken met buttons en scripts gaat allemaal precies eender. Ook qua snelheid vielen geen dingen in positieve of negatieve zin op, waarbij bovendien moet worden aangetekend dat ik de vergelijking niet heb kunnen uitvoeren op twee echt vergelijkbare systemen. Mijn Power Mac 7600 draait inmiddels op 240 MHz, de Pentium-pc die ik ook heb staan komt niet verder dan 133 MHz en mag daarom niet op snelheid met de Macintosh worden vergeleken. Die 133 MHz is in ieder geval snel genoeg voor het normale werk, al viel natuurlijk op dat het springen tussen records en zoeken naar records op de Mac beduidend sneller ging. Tot zover vallen

JOHAN ELZENGA

de crossplatform-mogelijkheden in positieve zin op. Wel is het van belang om te weten welke lettertypen er op beide systemen beschikbaar zijn, aangezien anders een fraaie layout op de ene machine wel eens tot onaangename verrassingen op het andere platform kan leiden.

LINKEN

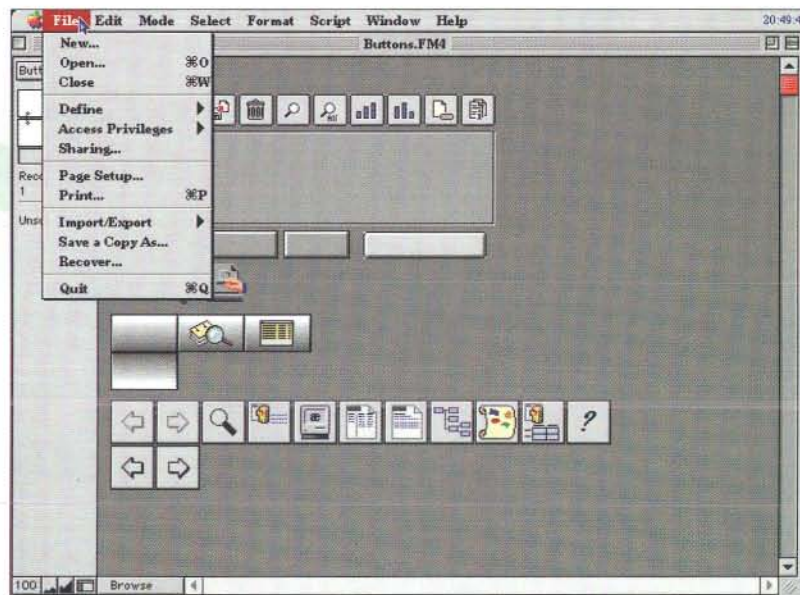
Wie met echt geavanceerde opties in z'n database wil werken, loopt vroeger of later toch wel tegen beperkingen in de crossplatform-mogelijkheden aan. Zo ondersteunt FileMaker Pro op beide platforms de OLE (Object Linking and Embedding) techniek van Microsoft, waarmee bestanden van een ander programma (bijvoorbeeld plaatjes) in een containerveld van de database kunnen worden opgenomen. Op de Macintosh blijft het daarbij en is het niet mogelijk om die gelinkte bestanden ook te editten. Een tussenstand van 1-0 voor Windows dus. De

DE MACINTOSH ZET TEGENOVER OLE HAAR EIGEN PUBLISH & SUBSCRIBE-TECHNIEK, MAAR DIE WORDT DOOR FILEMAKER ALLEEN ONDERSTEUND AAN DE EXPORTKANT

Macintosh zet tegenover OLE haar eigen Publish & Subscribe-techniek, maar die wordt door FileMaker alleen ondersteund aan de exportkant. FileMaker kan dus wel gegevens 'publiceren', maar kan zich niet 'abonne-

ren' op gegevens van elders. Geen punten voor de Mac, de stand blijft 1-0 voor Bill.

Op beide platforms is het mogelijk om andere applicaties instructies te geven, zoals 'open een bestand'. Op de Macintosh heet dit AppleEvents, en daarmee zijn vrij veel dingen mogelijk. Windows kent iets vergelijkbaars in de vorm van DDE (Dynamic Data Exchange). Hoewel de instructies erg op elkaar lijken (een Open-documentcommando wordt op beide systemen als aevt en odoc gedefinieerd) zijn ze toch niet uitwisselbaar. Dat is ook wel logisch, aangezien het natuurlijk onmogelijk blijft om vanuit twee verschillende platforms dezelfde applicatie een opdracht te geven. Op één van beide platforms zal de betreffende applicatie immers niet werken. Deze onvolkomenheid is gemakkelijk te omzeilen, mits u als ontwikkelaar beide platforms ter beschikking hebt: een DDE-scriptstap wordt op de Mac gewoon genegeerd, en een AppleEvent wordt op Windows genegeerd. U kunt dus beide stappen inbouwen in een script, dat vervolgens automatisch de goede keuze maakt. Allebei de platforms een

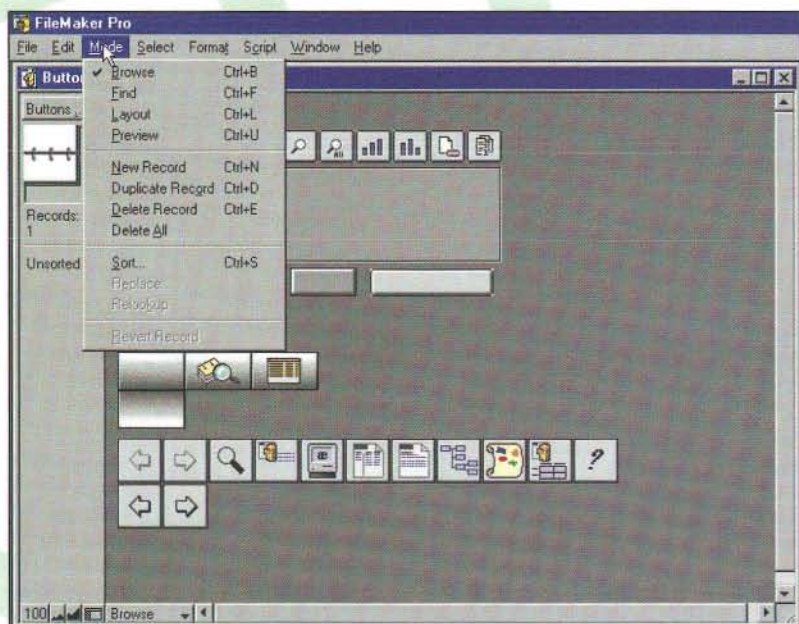
De interface van FileMaker 4.0 wijkt enigszins af van die van versie 3.

punt voor uitbreidingsmogelijkheden, de stand is 2-1 voor Windows.

SCRIPTEN

Omdat u dit verhaal leest in een Macintosh-georiënteerd tijdschrift zal het u niet verbazen dat de Macintosh deze achterstand uiteindelijk toch weet om te zetten in een voorsprong. De scriptmogelijkheden in FileMaker

De Windows-versie heeft direct het hoekige pc-uitelijk meegekregen.

Bij Comex zit je SCSI goed!

Giga CD Toasters® Plug 'n Play CD Recording

- ✓ 2,5 MB fastram cache
- ✓ 2 GB databuffer
- ✓ Toast Pro software (OEM)
- ✓ Nederlandstalige handleiding

Giga One® 2x/6x 2042,-

Giga Two® 4x/6x 2552,-

Deze maand gratis CD Easy Stripper
Set bij aankoop Giga CD Toaster

Wij leveren bijna alles op het gebied van SCSI.
Alle aangeboden SCSI apparatuur is ook
(al vanaf 169,-) extern leverbaar.

Naar wens assembleren wij de apparatuur in
professionele behuizingen voor 1,2,4 of 8
devices of in 19" rack 2HE voor 2 x 5,25".

**Tegen geringe kosten versturen wij
uw bestelling door de hele Benelux.**

REMOVABLE

SyQuest SyJet 1.5 GB	918,-
SyQuest 200 MB	757,-
Iomega JAZ 1 GB	765,-
Nomai 750 MB	595,-
Olympus MO 230 MB	595,-
Fujitsu MO 640 MB	850,-
Sony MO 1.3 GB	2637,-
Sony MO 2.6 GB	3403,-
Maxoptix MO 2.6 GB	3531,-

STREAMER

HP 2 GB, DDS-1, 186 KB/s	1233,-
HP 2-8 GB, DDS-1, 732 KB/s	1361,-
HP 4-16 GB, DDS-2, 1.5 MB/s	1957,-
HP 12-48 GB, DDS-3, 2 MB/s	2808,-
Sony 4-16 GB, DDS-2, 366 KB/s	1701,-
Sony 4-16 GB, DDS-2, 1.5 MB/s	1871,-
Sony 12-48 GB, DDS-3, 2 MB/s	2723,-

INTERN

	918,-
	757,-
	765,-
	595,-
	595,-
	850,-
	2637,-
	3403,-
	3531,-

CD-ROM

Plextor/Sanyo, 4x speed (OP=OP)	169,-
Pioneer DR-466, 12x speed	255,-
Plextor 20TSI, 20x speed	383,-
Pioneer DR-533, 24x speed	339,-
Nakamichi 16x, 5-CD-wisselaar	578,-

INTERN

CD-RECORDER

Yamaha CDR-200, 2xW/6xR	765,-
Yamaha CDR-400, 4xW/6xR	1190,-

INTERN

AUDIO & VIDEO HARDDISK

Bel voor de prijzen en laat u adviseren.

POWERCOMPUTING

Configuratie op maat.
Hét beste MAC OS systeem al vanaf 2599,-

Meerprijs extern Plug & Play al vanaf 169,-

Niets anders dan SCSI

Kontermansweg 30
8394 VP De Hoeve
Tel: 0561-433711
Fax: 0561-433726

COMEX
sales agency

Morettistraat 30
6291 XL Vaals
Tel: 043-3066475
Fax: 043-3062151

Omdat de prijzen fluctueren, is het
raadzaam van tijd tot tijd contact
met ons op te nemen omtrent de
actuele prijzen.

**Alle prijzen zijn
exclusief 17,5% BTW.**

Prijswijzigingen voorbehouden.
Internet: www.comex-sales.com

E.P.P. Reprolith BV

Begon 1998 voor U ook met prijsverhogingen?

Aanbieding 1

Umax Powerlook II fl. 2.499,-

inclusief UTA-II, PP Advanced en Photoshop LE

Aanbieding 2

Inktcardridges geschikt voor:

Epson Stylus Pro XL+	zwart	fl. 25,-	per stuk
Epson Stylus Pro XL+	kleur	fl. 45,-	per stuk
Epson Stylus Color 1520	zwart	fl. 35,-	per stuk
Epson Stylus Color 1520	kleur	fl. 45,-	per stuk
Epson Stylus Color 800	zwart	fl. 35,-	per stuk
Epson Stylus Color 800	kleur	fl. 45,-	per stuk
Epson Stylus Color 600	zwart	fl. 35,-	per stuk
Epson Stylus Color 600	kleur	fl. 45,-	per stuk

Bel ter compensatie:

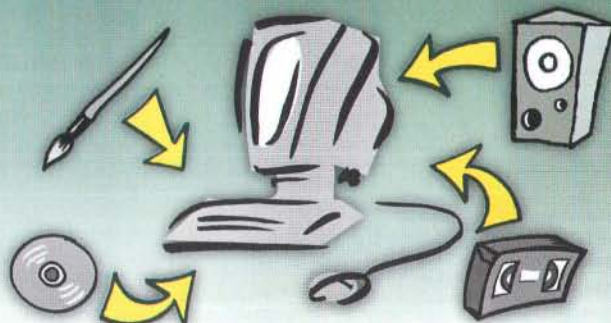
E.P.P. Reprolith BV
Ambachtsweg 1
1271 AL HUIZEN

Telefoon (035) 52 68 444

Telefax (035) 52 58 809

* E.P.P. Reprolith BV behoudt zich het recht voor om uw bestelling onder rembours te leveren
* Aanbiedingen zijn geldig tot een met donderdag 19 februari

PROFESSIELE EN PRAKTIJKGERICHTE OPLEIDINGEN IN MULTIMEDIA EN DIGITALE AUDIO

• MultiMedia Engineer (MME)

fulltime carrièregerichte opleiding van 1 jaar

• MultiMedia Level 1, 2 en 3

de MME opleiding parttime in 3 module

• Digital Recording and Mixing

Pro Tools, midi, mixing en digitale audio technieken

Bel voor een gratis brochure
of een bezoek aan ons pand

☎ 020 - 462 39 39

Zeeburgerdijk 50

1094 AE Amsterdam

Email: future@cmm.nl

www.cmm.nl

CMM
COLLEGE OF MULTIMEDIA

zijn redelijk uitgebreid, maar feitelijk toch nog veel te simpel om echt ingewikkelde handelingen te automatiseren. En daar komt een nieuwe mogelijkheid tevoorschijn die alleen maar op de Macintosh te gebruiken valt: AppleScript.

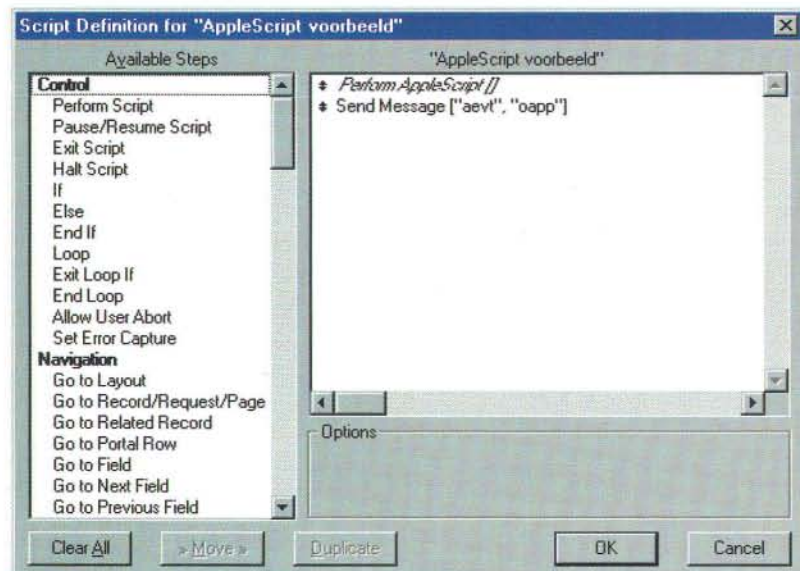
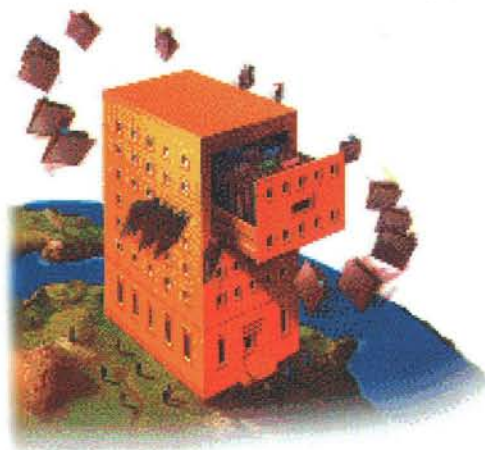
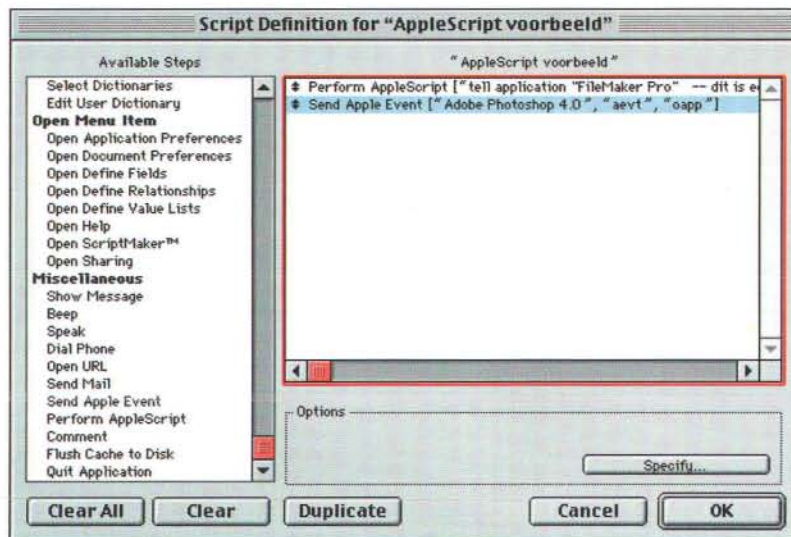
Zoals bekend is AppleScript een macrotaal die via aparte kleine applicaties kan werken, maar FileMaker kan AppleScripts direct uitvoeren via de opdracht **Perform AppleScript**. In versie 3.0 was dit ook al mogelijk, maar toen mochten die scripts niet terugverwijzen naar FileMaker Pro zelf. Vanuit FileMaker kon u dus wel allerlei

AppleEvent kon worden gestart). In FileMaker Pro 4.0 is deze beperking opgelost, en daarmee heeft het programma er in één klap een krachtige macrotaal bijgekregen waarmee allerlei handelingen zijn uit te voeren die met de ingebouwde scripttaal niet kunnen.

Via AppleScript kunt u bijvoorbeeld het eerdergenoemde probleem met OLE oplossen, aangezien u het editen en updaten van het bestand daarmee kunt sturen. Omdat alleen de Mac-versie dit kan en het daarmee ook nog eens een eerder nadeel ten opzichte van Windows goed kan maken, geef ik twee punten voor deze naadloze AppleScript-inpassing. De eindstand wordt daarmee Macintosh-Windows: 3-2.

opdrachten aan andere programma's sturen, maar als er een opdracht naar de eigen database moest worden gestuurd, dan moest dit via een omweggetje met een los scriptje (dat vervolgens vanuit FileMaker met een

Voor de flexibiliteit van AppleScript geeft de Mac-versie een streepje voor op de Windows-uitvoering.

FileMaker Pro 4.0 is zowel voor de Macintosh als voor Windows een sterk databaseprogramma, dat gemakkelijk is te leren en toch vrij krachtige mogelijkheden kent. De uitwisselbaarheid van bestanden, zonder dat deze geconverteerd moeten worden, is uiteraard een pré in gemengde netwerken en voor ontwikkelaars die databases voor klanten moeten ontwerpen. Deze uitwisselbaarheid is echter niet 100%. Wie het onderste uit de kan wil wat betreft de mogelijkheden zal een keuze moeten maken en de database voor één platform ontwikkelen. De Macintosh blijft in dit geval het platform met de krachtigste mogelijkheden, al is die voor-sprong slechts een neuslengte.

WIE HET
ONDERSTE UIT
DE KAN WIL WAT
BETREFT DE
MOGELIJKHEDEN
ZAL EEN KEUZE
MOETEN MAKEN
EN DE DATABASE
VOOR ÉÉN
PLATFORM
ONTWIKKELEN

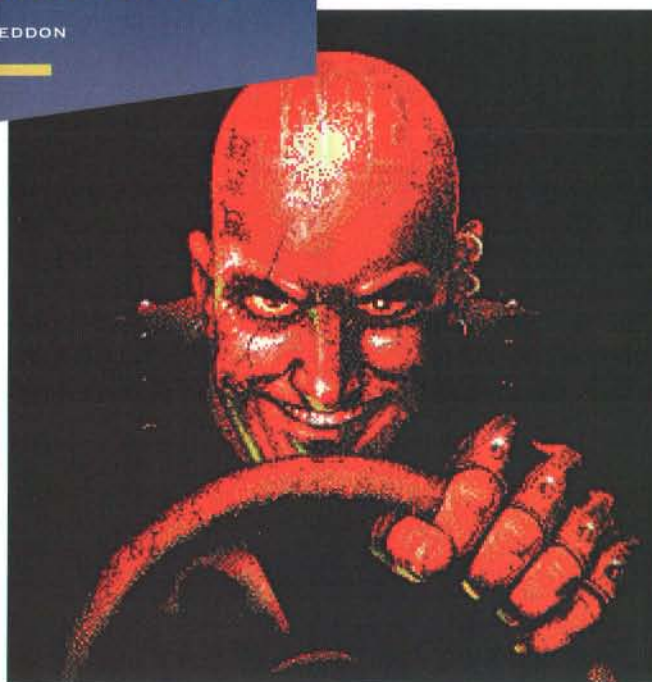
- ▶ CARMAGEDDON
- ▶ LUMINOUS COLOR CENTRAL 3.0
- ▶ IMPERIALISM
- ▶ CLARISWORKS OFFICE 5.0
- ▶ NATIONAL GEOGRAPHIC - THE '80s & '90s
- ▶ SHAREWAY IP PERSONAL EDITION
- ▶ PRIVATE FILE

WOLFENSTEIN OP WIELEN

CARMAGEDDON

Welk spel kan zich beroemen op de aandacht van twee ministers en een staatssecretaris? Afgelopen zomer schreef de minister van Justitie, Winnie Sorgdrager, aan de Tweede Kamer dat ze geen mogelijkheid zag om het racespel Carmageddon uit de winkel te weren, hoe smakeloos zij, minister Nuis van Cultuur en staatssecretaris Terpstra van sportzaken het spel persoonlijk ook vonden. Verder was de minister door de Nederlandse distributeur ervan verzekerd dat de winkeliers op het hart is gedrukt om de cd-rom niet aan minderjarigen te verkopen.

Nog voor er in de Tweede Kamer vragen waren gesteld had Carmageddon al in Duitsland, Engeland en Frankrijk grote opwinding veroorzaakt. In Engeland leidden protesten tot de distributie van een aangepaste versie van het computerspel, waarbij de speler geen moeders met kinderwagens, ou-

Het is maar de vraag of u u als coureur wilt identificeren met deze Carmageddon-kaalkop...

den van dagen en koeien plet, maar spectaculair uiteenspatten de zombies.

En daarmee is ook meteen de grote aantrekkingskracht van Carmageddon verklaard: het is het eerste spel waarin het bloed vloeit van 'gewone' mensen. In andere

spellen zijn mutanten, robots of buitenaardse wezens de pineut: geen politicus die daarvoor in de bres springt. Ook nazi's hoeven bij digitaal vermaak niet op de Geneefse conventie voor de mensenrechten te rekenen (zie Wolfenstein 3D).

SMAKELOOS, MAAR POLITIEK CORRECT

Dat Carmageddon de walging opwekt van ouders, opvoeders en professionele zedenmeesters heeft meer te maken met de schijnbare realiteit van het spel. Mensen die de cd-rom kopen, menen de tegenstanders, zullen in het dagelijks verkeer onberekenbaar worden. Dit alles in lijn van de theorie dat agressieve films, strips en computergames leiden tot agressief gedrag. Het is een schromelijke overdrijving: na een spannende James Bond spring ik ook met extra adrenaline op het fietszadel, maar geen haar op mijn hoofd die eraan denkt om met een tank de Russische ambassade in te rijden.

Een deel van de slechte reputatie van Carmageddon is niettemin terecht. Het is smakeloos, al vanaf het intro, als de cursor op uw beeldscherm verandert in een afgerukte hand die bij iedere beweging bloeddruuppels laat vallen. Inderdaad bent u in staat om tijdens een race (dertig in totaal, over elf parcoursen) oude omaatjes te scheppen die zich met een looprek aan een oversteek wagen. Als u het spel verlaat vraagt de computer pesterig of u weer terug wilt naar het normale leven, waarin de kinderen, winkelen en nog niet zindelijke huisdieren uw aandacht vragen. Aan de andere kant is Carmageddon volstrekt politiek correct: u kunt kiezen tussen een mannelijke en een vrouwelijke coureur: Max Damage en Die Anna.

Als spel is Carmageddon schaamteloos simpel: plankgas. U hoeft niet eens als eerste te eindigen. U kunt bonuspunten winnen door over tijdvatte heen te racen, voetgangers het loodje te laten leggen en uw tegenstanders in de berm te drukken. Met de bonuspunten kunt u uw auto verder bepanseren, bewapenen en eventuele schade aan lijf en leden tijdens een race laten repareren. U kunt ook andere auto's veroveren, die u in een garage opslaat voor later gebruik op besneeuwde hellingen of modderpaden.

De besturing van uw auto (die

in allerlei soorten en smaken is te kiezen) is zeker niet gemakkelijk: bediening via het toetsenbord vraagt om alert drukken tussen achttien toetsen. Carmageddon kan ook worden gebruikt met een joystick of een digitaal stuur.

MB-VRETER

De cd-rom vraagt om een krachtige Power Mac: op een Performa 6200 met 16 MB geheugen kon het spel alleen in de kleinste resolutie worden gespeeld (320 bij 200) en reageerde het traag. Maar zelfs op een snellere machine met meer geheugen hebben de graphics van Carmageddon de snelheid van stroop, waardoor u voortdurend uw oriëntatie kwijtraakt. U kunt de snelheid iets opvoeren door het volledige programma op een harde schijf te installeren, waarvoor u 313 MB vrije ruimte moet hebben. Die hebt u ook nodig om het spel op een netwerk te kunnen spelen, waarbij maximaal zes spelers dood en verderf kunnen zaaien.

Alle ophef rond het spel heeft producent SCI geen windeieren gelegd. Carmageddon is zeker op het Internet uitgegroeid tot een ware cult, waarbij de fans elkaar op de hoogte houden van alle grappen die in het spel zitten verborgen. De racegame heeft dan ook

een uitgebreide reeks cheats, opties waarmee u u onsterfelijk maakt, voetgangers laat stilstaan (ze willen nog wel eens weglopen) en zelfs uw auto kunt laten vliegen. En zo zijn er meer dan vijftig verstopte extraatjes.

Carmageddon is geen aanrader voor de liefhebbers van strategische puzzels: het is meer Wolfenstein-op-wielen. Hou het dus uit de buurt van leden van Veilig Verkeer Nederland.

Peter van Ammelrooy

Conclusie: De reputatie van Carmageddon is groter dan het spelplezier dat aan de cd-rom valt te beleven. Aanschaf

Racen door de drukbevolkte straten is moeilijker dan u denkt; een crash is zo gemaakt.

is vooral aan te bevelen als u in de stad nauwelijks de aandring kunt weerstaan om een paar guldens in de automatenhal stuk te slaan. Niet geschikt voor de tere kinderziel.

Product: Carmageddon

Leverancier: Homesoftware

Tel: 023-5530130 (demo is te vinden op www.carmageddon.com)

Prijs: f 110,-/Bfr 2020

Systeemeisen: Power Macintosh (mi-

nimaal 80 MHz), cd-rom, Systeem 7.5 of hoger, 12 MB RAM (maar liever 20 MB), 20 MB vrije ruimte op de harddisk (minimale installatie) en Open Transport voor netwerkoctie. (Voor de pc is al een update aangekondigd, toepasselijk omgedoopt in het 'splat pack'. Deze wordt in december verwacht.)

LAAT HET WORK MAAR FLOWEN!

LUMINOUS COLOR CENTRAL 3.0

Luminous Color Central is een client/serverproduct waarmee u het afdrucken van beeldmateriaal efficiënter kunt maken. Het product biedt de mogelijkheid om afdruktaken in volgorde te laten uitvoeren, terwijl de lage-resolutiebeelden die u bij kleurenproefs drukt automatisch worden vervangen door de hoge-resolutiebestanden als u de finale drukjob start.

Color Central biedt een verre-

gaand workflowbeheer, omdat het meer dan één afdrukjob tegelijk aankant. Daarbij kunt u instellen welke taken u sneller wilt printen dan andere. Voor Color Central hebt u in principe minstens een server en een clientstation nodig. In de praktijk mogen de server en de client op dezelfde machine draaien.

Omdat Color Central zowel op het Macintosh-platform als op Windows NT draait, heeft Lumi-

nous gekozen voor het TCP/IP-protocol om de server te laten praten met de clients. Dat leidt tot de vreemde situatie dat als u het product draait op één en dezelfde machine u toch TCP/IP geconfigureerd moet hebben om de server in staat te stellen met de client te communiceren.

Als die hindernis eenmaal is genomen hebt u aan de server niet veel meer dan een 'faceless' toepassing: hij draait in de achtergrond en biedt enkel wat loginformatie over de snelheid van het netwerk, het aantal keren dat de schijven zijn aangesproken, enzovoort. De echte actie bevindt zich dus op het niveau van de clients. Dat neemt niet weg dat de gebruikers kunnen printen naar de Color Central-server zonder over een

client te beschikken. De client is dus enkel wat het beheer betreft noodzakelijk.

Met de Color Central-client zet u eerst queues of printvolgorden op, dat zijn afdruktaken waarvoor u bepaalde voorwaarden en een volgorde instelt. U kunt zoveel volgorden maken als u wenst, en verschillende bronnen – bijvoorbeeld PageMaker-documenten die beelden bevatten – kunnen naar verschillende uitvoertoestanden worden gedirigeerd. Let wel: het woord 'toestanden' staat hier echt wel op z'n plaats, want u kunt uitvoeren naar mappen, PDF-bestanden, printers, proefdruckers, beeldzetters, drukpersen, en wat u maar wenst. U kunt voor elke resolutie en taak één of meer rijen aanleggen.

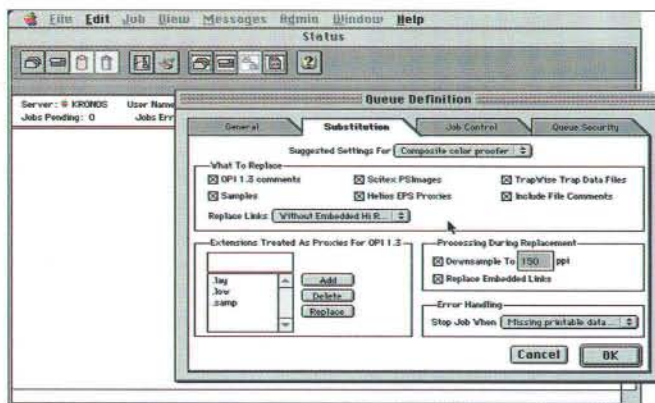

Het grootste nut heeft Color Central als het wordt opgenomen in het Luminous-workflowsysteem, waarvan Luminous Open een van de andere kerncomponenten vormt. Color Central wordt verder voornamelijk gebruikt om proefdrukken te automatiseren. Slechts op één detail na lukt dat ook. Het detail waarover de volledige automatisering struikelt is het aanmaken van lage-resolutie-beelden vanuit een hoge-resolutie-bronbestand. Daarvoor levert Luminous een apart programma mee, Sam-pler, dat toch nog handmatig moet worden bediend. Het is de enige vlek op een smetteloos functieblazo van een erg doeltreffend programma.

Color Central ondersteunt OPI, Scitex APR en Helios EtherShare OPI. Verder biedt het programma ook nog beheer van letterkasten en resolutiereductie voor het proeven van hoge-resolutiebeelden waarvoor u geen lage-resolutie-equivalent hebt aangemaakt.

Erik Vlietinck

Conclusie: Color Central maakt een

De jobs kunnen via Color Central nog worden gemodificeerd terwijl ze in een wachtrij staan.

verregaande workfloworganisatie mogelijk, waarbij het geen rol speelt welk soort bestand op welke printer of drukpers terecht moet komen. Het programma ondersteunt alle mogelijkheden, inclusief het uitvoeren naar PostScript-bestanden met OPI-commentaren, en uitvoer naar Acrobat PDF-formaat.

Product: Color Central

Leverancier: DP Plus (NL) en AM International (B)

Tel: 020-6227849 en 02-7251100

Prijs: Macintosh-versie: f 5400,-/Bfr

100.000, NT-versie: f 11.600,-/Bfr 210.000

Systeemeisen: Macintosh: Systeem 7.5, 68040- of PPC-processor, 32 MB RAM, 1 GB harde schijf. Aanbevolen: PPC-processor (Apple Workgroup Server), 128 MB RAM, 2 GB harde schijf, Ethernet en AppleTalk. Windows: NT-machine, versie 3.51 met Service Pac 2. Minimaal een Pentium, DEC Alpha of PPC met 64 MB RAM en 1 GB harde schijf. Aanbevolen: NT 3.51 met Service Pac 4, Pentium 133 MHz, Alpha 200 MHz of PPC 604, 128 MB RAM, 2 GB harde schijf, Ethernet.

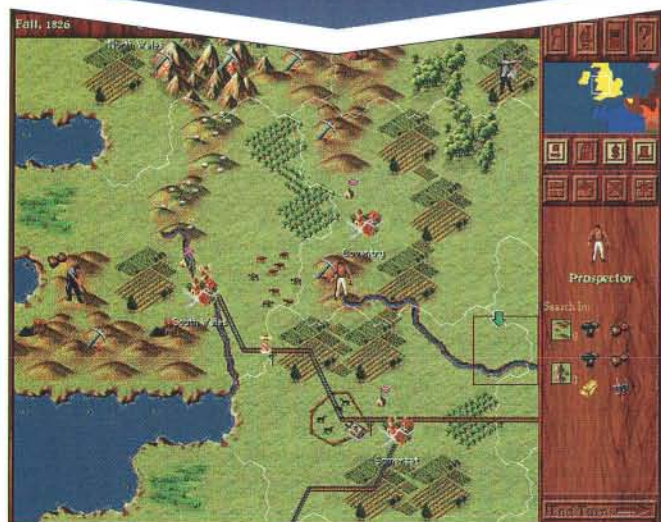
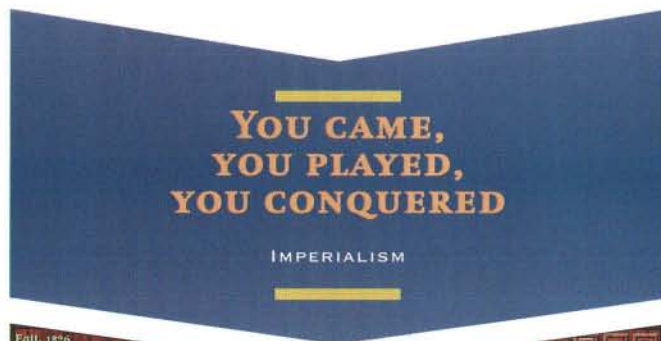
Europese grootmachten die zich hadden verbonden om Napoleon te verslaan houden de ontwikkelingen in Frankrijk nauwlettend in de gaten. Wanneer u ervoor kiest om als Frankrijk te spelen zult u het dan ook hard te verduren krijgen. U speelt om de beurt, en iedere beurt beslaat een periode van drie maanden.

► **Unification Movements, 1848-1890.** De periode van de Duitse eenwording onder leiding van de koning van Pruisen, die zich hierna tot keizer van Duitsland laat kronen. De grootste concurrent in dit streven was de Habsburgse keizer van Oostenrijk-Hongarije. In deze periode bracht ook Italië, dat sinds de val van het Romeinse Rijk uit verschillende vorstendommen had bestaan, het tot eenheidsstaat. De kaart van Europa die aan het eind van het eerste scenario natuurlijk niet meer overeenkomt met de werkelijke kaart van dat jaar, wordt weer overeenkomstig de situatie van 1848 en u begint opnieuw. Wanneer u ervoor kiest als Pruisen te spelen krijgt u een idee van de moeilijkheden die Bismarck (de architect van de Duitse eenwording) heeft moeten overwinnen. Voor Italië geldt dat in nog sterkere mate.

► **Naval Competition, 1882 - End of the Game.** Op de achtergrond van de politieke gebeurtenissen speelt al de hele 19e eeuw de industrialisatie een grote rol. De koloniën worden steeds belangrijker als leverancier van grondstoffen en als afzetgebied van de eindproducten van deze industrie. Duitsland, dat als landmogendheid nooit veel belangstelling heeft gehad voor koloniën, begint eindelijk in te zien dat de status als grote mogendheid op het spel staat, begint met de opbouw van een sterke vloot en eist een eigen deel van de landen met een gekleurde bevolking op. Hierdoor komt het land in conflict met de twee grote koloniale mogendheden Engeland en Frankrijk.

DE SCHERMEN

Bij iedere beurt moet u een aantal dingen doen. Op de terreinplatte-

Als u wilt speelt Imperialism zich af in echt bestaande landen of gebieden. Hier ziet u Groot Britannië.

grond moet u zorgen dat de burger-eenheden hun werk doen, zoals het ontginnen van mijnen, het aanleggen van spoorlijnen, het zoeken naar grondstoffen, enzovoort. Verder kunt u hier schepen en legers verplaatsen. Hierna gaat u naar het transportscherm, om ervoor te zorgen dat alle beschikbare transportcapaciteit wordt gebruikt. Op het handelsscherm kunt u grondstoffen kopen en eindproducten verkopen op de wereldmarkt. U kunt hier natuurlijk ook grondstoffen verkopen en eindproducten inkopen, maar dan ontdekt al snel waarom ze in Afrika zo vaak niet te eten hebben.

Vervolgt het belangrijkste is het industriescherm. Hier zorgt u dat de beschikbare arbeidskrachten te werk worden gesteld in de aanwezige industriële sectoren. Wanneer u tracht uw beurt te beëindigen zonder dit te hebben gedaan, komt een minister u waarschuwen dat er nog werklozen een baan moeten krijgen (dat zou onze regering ook wel kunnen gebruiken). Ook kunt u hier mensen omscholen tot meer productievere werkrachten of opleiden tot burger-eenheden. Verder stelt u hier legeronderdelen samen uit de beschikbare middelen. Het hele scherm vertoont een samenhang waarvan de uitleg de hele MacWorld zou vullen.

Het laatste scherm is het diplomatiekscherm. Hier kunt u verdragen sluiten met andere landen, daar ambassades openen of ze de oorlog verklaren.

IS HET LEUK?

Dan komen we nu bij de vraag: is dit spel leuk? Het is in ieder geval een pluspunt dat dit spel nu eens niet een onderwerp uit de Amerikaanse geschiedenis behandelt. Blijkbaar zijn ze er in Amerika ook achter gekomen dat de 19e eeuwse Amerikaanse geschiedenis ongeveer evenveel impact had op het toenmalig wereldgebeuren als de geschiedenis van Drenthe.

Eigenlijk vond ik het pas leuk worden toen ik met mijn troepen een ander land binnenviel. Het

Ook heuse stadsquerilla's kunnen worden gesimuleerd in Imperialism.

slagveld is een heel geschuif van legeronderdelen met geluid en rookanimaties. Buiten het slagveld heeft het nog het meest weg van het werk van een manager van een grote onderneming. Ik vraag mij dan ook af of er veel mensen zijn die dat in hun vrije tijd willen doen.

Ruud Boer

Conclusie: Het is goed dat er nu een strategische simulator is van de Europese 19e eeuwse geschiedenis. Het neemt echter veel tijd in beslag om onder de knie te krijgen, en verder hebt u zeeën van vrije tijd nodig om het te spelen.

Product: Imperialism

Leverancier: Mindscape

Tel: 0044-1444-872212

Prijs: f 75,-/Bfr 1374 (dit is een hybride, dus kijk eerst bij pc-verkooptpunten)

Systeemeisen: minimaal PPC-processor 90 MHz (minder MHz lukt ook nog wel), Systeem 7.5.5, 16 MB werkgeheugen, 256 kleuren, double-speed cd-rom-drive, 100 MB vrije HD-ruimte (!).

Dat Microsoft heer en meester is op zijn eigen platform (Windows) is zo langzamerhand wel bekend. Pro-

VAN ALLES EEN BEETJE

CLARISWORKS OFFICE 5.0

gramma's als MS Word, Excel en PowerPoint doen het onder Windows beter dan op welk besturingssysteem ook. Bij de Macintosh bevindt Apple-dochter Claris zich in eenzelfde positie. Programma's als FileMaker Plus en ClarisWorks mogen zich op dat platform eveneens in een grote populariteit verheugen. Claris kan het zich dan ook niet permitteren om, zoals Microsoft met het aanstaande Office 98, geen Nederlandstalige versie van Macintosh-programmatuur te leveren. Nu Microsoft Benelux heeft besloten Office 98 voor Macintosh niet te vertalen (dat zou een kleine acht miljoen gulden kosten, en een dergelijk bedrag is op een kleine markt moeilijk terug te verdienen), heeft Claris op MacOS het rijk vrijwel voor zich alleen.

Op de Engelstalige markt heeft Claris wel met Microsoft te maken, en dat verklaart waarom de nieuwe versie van het parade-

paardje ClarisWorks 5.0 nu plotseling ook Office heet. Claris hoopt met dit pakket tevens de Windows-markt te veroveren. ClarisWorks is een geïntegreerd programma met zes modules voor onder meer tekstverwerken, rekenen, tekenen, schetsen en communiceren. Die onderdelen kunnen los van elkaar, maar ook gecombineerd worden gebruikt. Een spreadsheetdocument kan bijvoorbeeld naadloos in een tekstdocument worden geïntegreerd.

AARDIG UITGEBREID

Geïntegreerde pakketten zijn natuurlijk nooit zo uitgebreid als een programma dat zich op één taak richt. FileMaker Plus bijvoorbeeld biedt veel meer mogelijkheden dan de database in ClarisWorks. Maar wie zijn eisen niet al te hoog stelt heeft aan ClarisWorks een voortreffelijk programma.

De laatste versie van Claris-

Works verscheen alweer twee jaar geleden. Destijds paste het programma nog op een aantal diskettes, nu wordt ClarisWorks inclusief handboek in Acrobat-formaat op cd-rom geleverd. Dat heeft als voordeel dat er heel wat sjablonen voor zakelijk gebruik en clipart bij zijn gekomen. De belangrijkste veranderingen in ClarisWorks hebben evenwel betrekking op de look & feel van het programma. De modules zelf zult u nog steeds herkennen; in de indeling van

U kunt zelf de knoppenbalk aanpassen.

menu's is niet zo heel veel veranderd. Wel oogt ClarisWorks 5.0 onder MacOS 8 fraaier dan zijn voorganger.

De meest in het oog springende wijziging is zonder twijfel de knoppenbalk. In vorige versies dreef dat palet over of langs het document. Nu nestelt zich het boven het document, maar u kunt de knoppenbalk overal op het bureaublad plaatsen. Er zitten niet minder dan honderdvijftig opdrachtknoppen in ClarisWorks, en u kunt ook uw eigen knoppen maken, onder meer van macro's. Uiteraard moet u het niet te gek maken, anders ziet u door het bos niet meer.

Niet alleen de functieknoppenbalk is onder handen genomen, ook de tekstliniaal. Het instellen van tabs en marges is veel eenvoudiger geworden. Verder kunnen documenten nu ook in MS Word, Excel, WordPerfect en andere bestandsformaten worden bewaard. Overigens heeft ClarisWorks zelf een afwijkend bestandsformaat. Documenten kunnen weliswaar worden geconverteerd, maar dat

geldt niet voor macro's en opdrachtknoppen. Die zullen opnieuw moeten worden gemaakt. U krijgt bij ClarisWorks wel een bestandsconversieprogramma, zodat 5.0-bestanden ook in oudere ClarisWorks-versies kunnen worden gelezen. Houd er dus rekening mee dat u in het begin uw relaties niet opscheept met documenten die zij (nog) niet kunnen lezen of bekijken.

ClarisWorks 5.0 voor Macintosh heeft wel dezelfde bestandsstructuur, gebruikersinterface en functies als ClarisWorks 5.0 voor Windows. ClarisWorks 5.0 voor Macintosh opent dus ook bestanden die zijn gemaakt in versies 1.0, 3.0 en 4.0 van ClarisWorks voor Windows. De tekstverwerker in ClarisWorks ondersteunt de nieuwe Nederlandse spelling, dus wordt pannenkoek veranderd in pannenboek. Het Engelse woordenboek is geschikt voor Brits Engels, voor

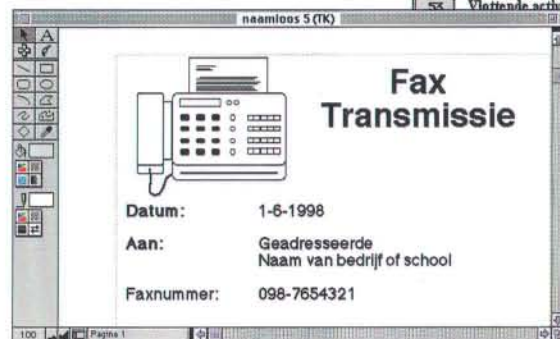
weliswaar veel meer mogelijkheden, maar om webpagina's te maken bent u eerder aangewezen op programma's als Claris HomePage Lite, dat met de cd-rom wordt meegeleverd. Verwacht ook daar niet te veel van. Als u webpagina's wilt maken met Java-applets of deelvensters zult u een volledige versie van HomePage of Symantecs Visual Page moeten aanschaffen.

Nieuw in ClarisWorks is dat u nu ook een Internet-adres in een document kunt opnemen. Wanneer u deze aanklikt surft u er automatisch naar toe. ClarisWorks gaat af op de voorkeursinstellingen van Internet Config 1.3. Bij een standaardinstallatie zijn de hulpprogrammavoorkeuren ingesteld op het gebruik van Netscape Navigator als browser en Claris Emailer als e-mailprogram-

men, waardoor u de syntaxis van een functie niet meer hoeft te onthouden.

De mooiste toevoeging troffen we aan in de database. Daarin kunnen voortaan multimediamelden worden opgenomen. U kunt bijvoorbeeld een inventaris maken met plaatjes van ieder voorwerp dat u wilt inventariseren. Ook geluidsfragmenten en QuickTime-filmpjes kunnen in ClarisWorks worden opgenomen. Van geluiden wordt een kopie in de database geplaatst, bij filmpjes wordt met een verwijzing volstaan.

Niet al mijn wensen zijn in vervulling gegaan. Zo ontbeert ClarisWorks 5.0 een echte macro-editor. U kunt alleen gebruik maken van kant en klare macro's, of u moet het weerbarstige AppleScript willen gebruiken. Ook vraag ik me af

naamloos 2 (\$\$)			
Financieel-historisch overzicht			
	A	B	C
42	Totaal belasting		371,25
43	Inkomsten na belasting		619,75
44	Inkomsten na belasting %		12,4%
45			
46			
47			
48			
49			
50			
51	BESCHRIJVING		
52	Activa	1997	
53	Vloeiende activa		
		475	11,0%
		100	2,3%
		751	17,4%
		115	2,7%
		510	11,8%
		20	0,5%
	activa		
		1971	45,2%
		1350	31,3%

De Works-experts kunnen zelfs boekhouden met Claris' manusje van alles!

Amerikaans Engels zult u een aparte module op de kop moeten tikken (tip: u kunt zo'n woordenboek het beste lenen van een Amerikaanse demo).

KLAAR VOOR HET INTERNET

De mogelijkheden voor Internet-gebruik zijn in ClarisWorks 5.0 sterk uitgebreid. Claris leverde twee jaar geleden als eerste fabrikant een tekstverwerker met HTML-vertaling. Deze optie biedt

ma.

Een andere noviteit in de tekstverwerker is een formule-editor voor het toevoegen van wiskundige formules, een standaardvoorziening in de meeste (duurdere) tekstverwerkers. Aan de spreadsheetmodule is daarentegen niet zo heel veel veranderd. Wanneer u in een spreadsheet klikt op de knop Plak functie verschijnt er nu wel een dialoogvenster met alle functies (geordend per categorie) die u in het document kunt opne-

hoelang de communicatiemodule nog onderdeel blijft van ClarisWorks. Terminalcommunicatie wordt steeds meer verdrongen door het Internet.

Jan Libbenga

Conclusie: ClarisWorks behoort tot de standaarduitrusting van menige Macintosh. De nieuwe versie biedt niet zo heel veel nieuws, maar als u intensief gebruik maakt van ClarisWorks zult u de uitbreidingen zeker op prijs stellen.

Het programma draait onder MacOS 8 aanzienlijk sneller dan zijn voorganger.

Product: ClarisWorks Office 5.0

Leverancier: Claris Benelux

Tel: 030-2413323 (NL), 02 582 3140 (B),
Internet: www.claris.be.

Prijs: f 325,-/Bfr 5950, upgrade f 149,-/
Bfr 2750

Systeemeisen: Apple Macintosh met

Systeem 7.1, circa 25 MB op de harde schijf.

The '80s & '90s is de cd-rom-uitgave van alle nummers van 1980 tot en met 1996 van het maandblad The National Geographic. Hiermee krijgt u de

de gemiddelde Amerikaan nog steeds geen overbodige luxe. De Amerikanen die ik in het buitenland ben tegengekomen wisten meestal nog net op welk halfroond ze zich bevonden, maar daar hield het dan ook mee op. In ieder geval hebben deze doelstellingen het tijdschrift de hele 20e eeuw laten overleven, wat geen geringe prestatie is. De belangrijkste reden hiervoor is dat hoewel de schrijvers allemaal autoriteiten zijn op hun gebied, er wel voor werd gezorgd dat de artikelen voor een groot publiek toegankelijk bleven.

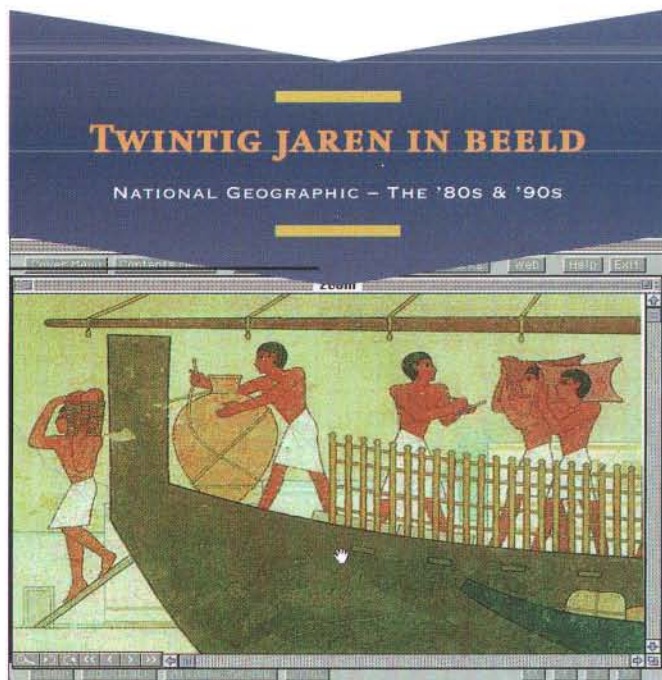
VAN CD-ROM NAAR WEBSITE

Via de bijgeleverde zoekmachine ontdekt u al snel een massa artikelen in uw eigen interessesfeer. Dat kunnen artikelen zijn over archeologische vondsten of historische fenomenen als Dzjengis Khan, de Azteken of het beroemde terracotta-leger van de eerste keizer van China. Maar ook liefhebbers van de dierenwereld, de natuur en vreemde volkeren zullen hier genoeg van hun gading kunnen vinden. U kunt eerst de volledige pagina bekijken, waarna u inzoomt

om de artikelen te kunnen lezen.

Op de vijf cd-roms is zoveel informatie te vinden over zoveel verschillende onderwerpen dat een sessie met het programma veel gelijkenis vertoont met een zoekactie op het Internet. Er bestaat een mogelijkheid om vanuit het programma naar de website van the National Geographic te gaan. Hier hebt u dan wel een account, browser en veel werkgeheugen voor nodig, omdat het programma en de browser tegelijk moeten kunnen draaien. Eerlijk gezegd een beetje onzinnig, want www.nationalgeographic.com had u waarschijnlijk alleen ook nog wel kunnen vinden.

Deze uitgave is een onderdeel van de The Complete National Geographic. Dit is een cassette van dertig cd-roms waarop alle nummers van 1888 tot 1996 (dus 108 jaar) zijn te vinden. Wat de oudere jaargangen aan actualiteitswaarde verliezen, wordt teruggewonnen aan waarde als historisch naslagwerk. Omdat bij de zoekacties ook alle artikelen uit de jaren voor 1980 worden aangegeven, krijgt u dus steeds te zien wat u allemaal mist. Zodoende hebt u al gauw de

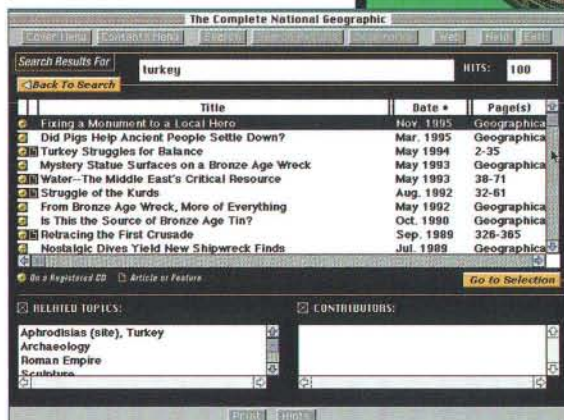

beschikking over de informatie van alle artikelen uit de bijna tweehonderd afleveringen die in deze periode van dit tijdschrift zijn verschenen.

In september 1988 was het precies honderd jaar geleden dat het maandblad voor het eerst verscheen als periodiek van the National Geographic Society. Deze vereniging had simpel gezegd als doel het ontdekken van de wonderen van de wereld. Nu viel er in 1888 nog genoeg te ontdekken. Nog maar tien jaar daarvoor had Livingstone de bronnen van de Nijl ontdekt. Uitgestrekte gebieden in Afrika, Zuid-Amerika en Azië waren door nog geen westerling betreden. In deze tijd konden schrijvers als Edgar Rice Burroughs en H. P. Lovecraft nog fantaseren over mysterieuze steden, gesitueerd in de toen nog onontdekte poolgebieden. De vereniging heeft haar hele bestaan dan

ook als sponsor opgetreden van expedities en ontdekkingsreizen, waarvan de resultaten hun weer slag vonden in artikelen in het tijdschrift, rijk voorzien van fotomateriaal.

Een ander doel van de vereniging was het verbeteren van de kennis van de geografie. Dit is voor

De National Geographics-cd biedt prachtige beelden en een prima zoeksysteem.

neiging om dan maar de hele cassette aan te schaffen, wat waarschijnlijk ook de bedoeling is van de makers.

Dit is een hybride uitgave, dus zowel voor pc als Mac, wat waarschijnlijk de reden is waarom de interface een beetje primitief overkomt, maar dit heeft wel tot ge-

Waarom iets meer betalen?

Wat mogen vaste klanten verwachten van Apple Centre Mac Support?

1. Maar liefst 1200 m² Apple, met unieke 250 m² grote showroom waar het complete Apple programma draaiend staat opgesteld. Ook vele andere merken zijn rijkelijk aanwezig
2. Grote collectie van honderden CD-ROM's in voorraad
3. Objectief en degelijk advies door echte vakmensen

En na aanschaf:

4. Perfecte installatie van apparatuur, netwerken en software
5. Trainingsmogelijkheden tot 12 mensen
6. Kosteloze telefonische support op zowel hard- als software
7. Directe toegang tot onze door Apple geautoriseerde Technische Dienst. De wachttijd voor klanten die elders kochten bedraagt minimaal 2 weken
8. Kosteloze levering van vervangende Apple computer als TD niet binnen 2 dagen kan repareren. Dit is een absoluut unieke service waarvoor u elders veel geld betaalt.
9. Kosteloze toegang tot ons Bulletin Board met gigabytes aan updates, patches, demo- en shareware software
10. Na controle en akkoord Graydon levering op factuur mogelijk

Wat verwachten wij van een vaste klant?

Heel simpel, dat u uw investeringen in hard- en software en supplies bij Apple Centre Mac Support doet.

Wij op onze beurt staan dan met ons gehele team klaar om u een onvoorwaardelijke continuïteitsgarantie te bieden zonder dat u daar kostbare support- servicecontracten voor hoeft af te sluiten. U zult deze service gegarandeerd nergens anders vinden.

Niet voor niets behoort Apple Centre Mac Support tot de 6 grootste Apple dealers die Nederland rijk is.

Geïnteresseerd? Bel 0251-314014 of kom langs in Uitgeest. Apple Centre Mac Support

Daarom...

Westerwerf 9a
1911 JA Uitgeest
Nabij Rijksweg A9
Geopend maandag t/m vrijdag
tijdens kantooruren.

WHERE DO YOU WANT TO BE TOMORROW?

MULTIMEDIA PRODUCER DIPLOMA

- AUTHORING & LINGO
- AUDIO & VIDEO EDITING
- ANIMATION & 3D
- INTERNET & WWW
- SILICON GRAPHICS TUITION
- SCREEN DESIGN & IMAGE MANIPULATION
- INDIVIDUAL WORKSTATION PER STUDENT

ENQUIRE NOW ABOUT THE MULTI MEDIA SCHOLARSHIP

AUDIO ENGINEER DIPLOMA

- STUDIO TECHNIQUES
- MUSIC PRODUCTION
- MUSIC MANAGEMENT
- INDIVIDUAL STUDIO TIME
- HARD DISK RECORDING • ACOUSTICS
- BROADCAST AUDIO • 24 TRACK STUDIO

Please call for our free colour brochure.

AMSTERDAM 020 622 8790
ROTTERDAM 010 411 7951

www.sae.edu ESTABLISHED 1976 25 COLLEGES WORLD-WIDE
PARIS, LONDON, SINGAPORE, SYDNEY, MUNICH, COLOGNE, ZURICH

Photostock

TWAALEF MERKEN O.A.: PHOTODISC - FOCOLONE
JOHN FOX - DIGITAL VISION - SCORPIUS - GOODSHOOT

Printer supplies

APPLE - CANON - EPSON - HEWLETT PACKARD
CALCOMP - TEKTRONIX - QMS

Fonten

MEER DAN 16.000 FONTS VAN
O.A. ADOBE - MONOTYPE - AGFA

Dataopslag

LACIE/D2 - MEADOW - PHILIPS
SONY - VERBATIM - ZIP - JAZ

Studiomateriaal

PAPIER - FOAMBOARD
MARKERS - PANTONE - LUM

Lettergrafica

DTP- & DESIGNSUPPLIES

ALLES VOOR DE VORMGEVER

Sinds 1959 speciaalzaak voor de graficus

REESTRAAT 13 1016 DM AMSTERDAM - E-mail: lgadam@knoware.nl

Telefoon 020-622 65 79 / 627 22 53 Fax 020-624 08 92

te aan te schaffen, wat waarschijnlijk ook de bedoeling is van de makers.

Dit is een hybride uitgave, dus zowel voor pc als Mac, wat waarschijnlijk de reden is waarom de interface een beetje primitief overkomt, maar dit heeft wel tot gevolg dat de prijs geen reden is om van de aanschaf af te zien.

Ruud Boer

Conclusie: Hoewel deze uitgave weinig toeters en bellen te bieden heeft als QT-filmpjes of MB-vretende audio betreft het hier een tijdschrift dat zulk soort zaken niet nodig heeft. Een mooi bezit dat ik iedereen kan aanraden, ook gezien de prijs.

Product: National Geographic - The '80s & '90s / The Complete National

Geographic
Leverancier: Mindscape
Tel: 0044-1444872212

Prijs: ± f 357,-/Bfr 6537

Systeemeisen: minimaal 68030-processor 33 MHz, Systeem 7.5, 8 MB werkgeheugen, resolutie 640 x 480, double-speed cd-rom-drive.

WEL SAMEN, MAAR NIET MET Z'N ALLEN

SHAREWAY IP PERSONAL EDITION

AppleShare is altijd een effectieve simpele manier geweest om een server te gebruiken. Het opzetten van een AppleShare-server is zeer eenvoudig vergeleken met die van Novell of Windows NT. En inloggen op de server via de Kiezer is al helemaal een makkie. Met de laatste versie zoals die er nu ligt, AppleShare IP 5.0, is AppleShare nog interessanter geworden. IP staat voor Internet Protocol, wat wil zeggen dat AppleShare nu ook via TCP/IP kan werken. En dat betekent dat een AppleShare-server ook via het Internet is te benaderen. U gaat naar de Kiezer, kiest AppleShare, typt het Internet (IP) adres van de server in en hup! Zo'n server verschijnt gewoon als AppleShare-volume op uw bureaublad. Daarbij is TCP/IP ook nog veel efficiënter dan de AppleTalk-protocollen, dus het netwerkverkeer gaat ook nog eens een stuk sneller.

VOOR DE KLEINTJES

AppleShare is niet echt goedkoop; een pakket voor vijftig klanten kost ongeveer f 3100,-/Bfr 56.777, voor tweehonderdvijftig klanten ongeveer f 4200,-/Bfr 76.923. Voor een wat grotere organisatie is zo'n prijs geen probleem, voor kleinere werkgroepen wel. Maar al bijna even lang als de AppleShare-serversoftware bestaat Personal FileSharing, ofwel Samengebruik. Met een relatief goedkope uitbreiding kunt u uw 'gesharede' harde schijf óók op het Inter/intranet samengebruiken. ShareWay IP Personal Edition is de oplossing voor kleine werkgroepen.

De werking is eigenlijk heel eenvoudig. U zet eerst Samengebruik aan. Er moet een verbinding zijn via TCP/IP naar het Internet of een intranet. Vervolgens start u ShareWay IP en uw Macintosh staat gereed voor samengebruik op het net. Er zijn verschillende manieren om met een net verbonden te zijn: via de telefoon met een PPP-verbinding, via een Ethernet-verbinding, maar uiteindelijk draait het allemaal om TCP/IP. Het gaat erom de AppleTalk-protocollen om te zetten naar TCP/IP, en daar zorgt ShareWay IP mede voor.

Laten we uitgaan van een ver-

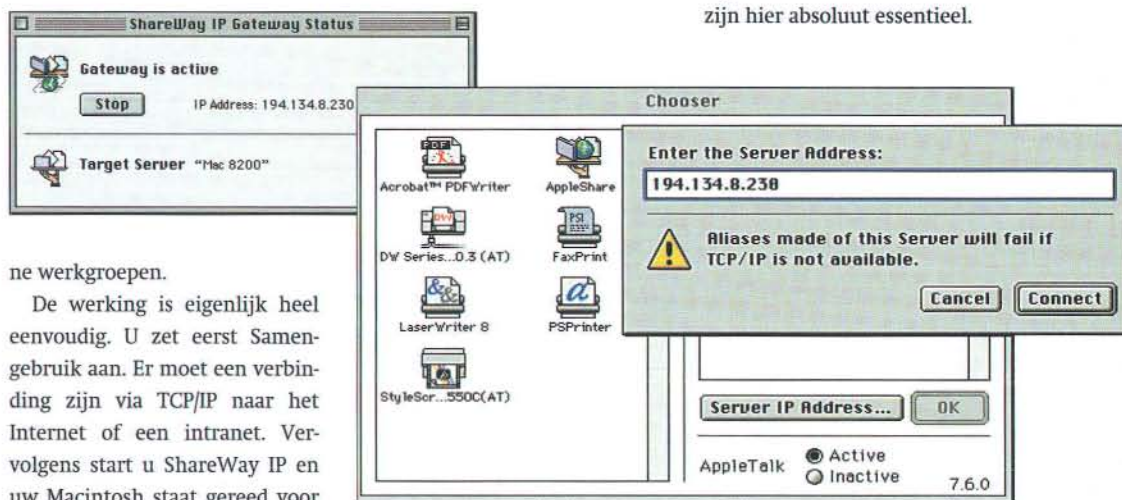
binding via PPP met een Internet-provider. U hebt dan telkens als u inlogt ofwel een dynamisch ofwel een statisch IP-nummer. In het eerste geval krijgt u iedere keer een ander IP-nummer, in het tweede geval hebt u altijd hetzelfde IP-nummer.

Het IP-nummer is belangrijk, want dat is het adres waarmee u op het net te vinden bent. Als u bijvoorbeeld inlogt met PPP van Apple, dan ziet u het IP-adres in het statusvenster, nadat u bent ingelogd. Het IP-adres bestaat altijd uit vier getallen met punten ertussen, bijvoorbeeld 194.194.2.1. Als dat telkens anders is hebt u een dynamisch IP-adres. (Wan-

der IP, dat dan ook het IP-nummer laat zien. Uw harde schijf staat nu geshared via TCP/IP op het Internet. Iemand anders, ergens op de wereld, kan nu met AppleShare uw harde schijf op zijn bureaublad 'mounten'.

Dit is echt iets anders dan de Personal Webserver. Het gaat hier niet om webpagina's, nee, uw hele computer kan vanuit de Kiezer worden benaderd. Vanuit de Kiezer klikt de gebruiker op de knop Server IP Address, hij vult het IP-adres in en logt verder in zoals hij bij AppleShare gewend is.

En omdat het om uw hele computer gaat, is het veiligheidsaspect hier erg belangrijk. Als u alleen benaderbaar wilt zijn voor degenen die u zelf hebt geautoriseerd, dan zult u bijvoorbeeld Gast (Guest access) uit moeten zetten. Even Samengebruik aanzetten ("Log maar in als Gast") voor het laten overslepen van een documentje kan misschien in kleine werkgroepen zonder problemen. Maar het wordt wel iets heel anders als u uw harde schijf prijs geeft aan het Internet. Een inlognaam met een wachtwoord zijn hier absoluut essentieel.

Statusvenster van ShareWay IP in werking: met het IP-adres en de naam van de 'gesharede' Macintosh. Vanuit de Kiezer klikt u op Server IP Address en vult u het IP-adres in.

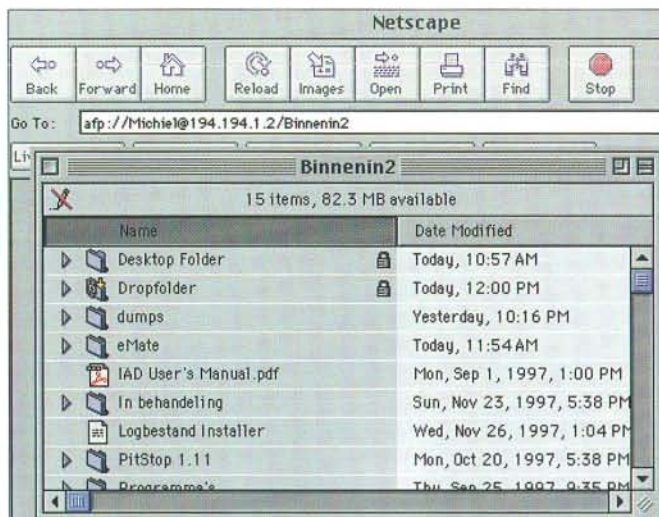
neer u regelmatig uw computer op deze manier beschikbaar wilt maken is een statisch IP-adres erg handig: uw adres is dan altijd hetzelfde. Uw Internet-provider kan hier vast meer over vertellen.)

Vervolgens start u ShareWay

INLOGGEN VIA DE BROWSER

Het inloggen hoeft niet via de Kiezer te gaan, het kan ook via uw webbrowser, met Netscape of Explorer. Twee aspecten maken het misschien wat gecompliceer-

Inloggen vanuit Netscape met behulp van een AFP-URL: de AppleShare-inlognaam, het IP-adres en de samengebruikte harde schijf.

der: het adres (de URL) waar uw browser naartoe moet gaan, wijkt wat af van het normale http://www-adres, en u hebt er een apart programma bij nodig dat die afwijkende URL's begrijpt.

Het programma heet AFP Engagel, en u hoeft het maar één keer te starten om uw browser te leren een AFP-URL (AFP = AppleTalk-fileprotocol) te begrijpen.

Hoe ziet zo'n AFP-URL eruit?

Dit zijn de ingrediënten: `afp://username@ShareWayIPAddress/volumename/pathname`.

Username staat voor de naam van degene die u de privileges hebt gegeven om te kunnen inloggen. Het ShareWayIPAddress is het IP-adres waaronder u u op het net hebt bekend gemaakt, en volumename is de naam van de ge-

sharede harde schijf. Wanneer u de URL intypt in uw browser verschijnt vanzelf de inlogdialoog van AppleShare, waar u dan alleen nog uw wachtwoord hoeft in te vullen. En voila, de harde schijf wordt gemount.

Hans Frederiks

Conclusie: ShareWay IP PE maakt het mogelijk op een eenvoudige en goedkope manier uw computer via Personal FileSharing op het Internet of een intranet beschikbaar te maken. Via de Kieser kan iedereen die een Internet-aansluiting heeft en geautoriseerd is inloggen en de computer 'mounten' als ware het een Appleshare-volume. ShareWay IP PE biedt een van de nieuwe mogelijkheden van AppleShare IP, zonder daar u daar voor flink in de buidel hoeft te tasten. Vóór de harde schijf aan het Internet wordt prijsgegeven,

moeten wel de nodige veiligheidsmaatregelen worden getroffen, zoals een inlognaam en een wachtwoord.

Product: ShareWay IP Personal Edition
Leverancier: Open Door Networks, Inc
Bereikbaarheid: <http://www.open-door.com>

Prijs: ShareWay IP PE f 158,-/Bfr 2885, AFP Engage f 38,-/Bfr 694

Systeemeisen: minimaal 68030, of een PowerPC, minimaal Systeem 7.5.3, Open Transport 1.1.2 of nieuwer, AppleShare Client 3.7 of nieuwer, TCP/IP-netwerk.

VEILIGHEID VOOR ALLES

PRIVATE FILE 2.0

Met het nog steeds toenemende gebruik van het Internet en intranetten vinden steeds meer documenten op elektronische wijze hun weg van A naar B, of van u naar uw afnemers, collega's en vrienden. Een veelvoorkomende situatie is bijvoorbeeld dat u een document op een server zet en even een telefoontje pleegt om te melden waar het document staat, zodat de persoon waarvoor het is bedoeld het kan openmaken. Maar natuurlijk kan in feite iedereen dat document openen. En heel vaak wordt zo'n document vanaf de server naar de eigen harde schijf gekopieerd, terwijl het origineel dan gewoon op de server blijft staan. Hoe langer het daar staat, hoe langer onbeveogden er een kijkje in kunnen nemen.

Nu schetsen we natuurlijk wel een heel paranoïa-omgeving, maar soms is het gewoon ongewenst dat iedereen alles kan inzien. Om dit probleem op te lossen heeft Aladdin Systems een slim pakketje bedacht waarmee allerhande files op simpele wijze kunnen worden beschermd tegen ongewenste inkijk. Private File bestaat uit twee componenten. Eén om files te coderen en één om ze te decoderen.

De werking is, zoals u mag ver-

wachten van Aladdin, erg eenvoudig. U sleept de gewenste files op de Private File-applicaties of -aliassen. Als u een document wilt beveiligen, krijgt u de vraag met welk wachtwoord u het bestand wilt beschermen. U voert dan een woord of zin in, vervolgens wordt het bestand gestuft en het gestufte bestand wordt gecodeerd. Decoderen is nog simpeler, want dan kunt u kiezen tussen gewoon dubbelklikken van het bestand, of het dus weer op de decodeer-applicatie te slepen. U krijgt vervolgens de vraag of u een wachtwoord wilt invoeren en als u dat op adequate wijze hebt gedaan wordt het bestand keurig uitgepakt.

Private File is verkrijgbaar voor zowel het Mac- als Windows-platform, en u kunt wederzijds de bestanden coderen en decoderen. In

de Verenigde Staten is een versie verkrijgbaar die de files met 128 bit sleutels codeert, voor buiten de VS is er een versie die niet dieper codeert dan 40 bit. De decodeermodule kan zowel de 120 als de 40 bit gecodeerde bestanden decoderen.

Een nadeel van het pakket is dat de gecodeerde bestanden niet self-extracting zijn. U moet nu in het bezit zijn van niet alleen het juiste wachtwoord, maar ook van de decodeermodule. Dat maakt het ineens een stuk minder interessant.

Gert Jan Oelderik

Conclusie: Private File is een handig pakketje, dat voor beperkt gebruik prima geschikt is. Het is intuïtief en gemakkelijk in het gebruik. Nadeel is dat voor het decoderen de decodeermodule vereist is. Verder is er wel erg weinig aan het programma in te stellen, en is het niet te integreren in de MacOS 8 Finder.

Product: Private File 2.0
Leverancier: Aladdin Systems
Bereikbaarheid: www.aladdinsys.com
Prijs: ± f 200,-/Bfr 3663 voor twee-gebruikers
Systeemeisen: Systeem 7.0 of hoger

The file, "Encrypted File.pf" has been protected with a password. Enter it below before continuing.

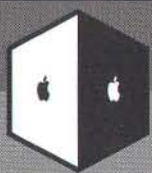
Voor het coderen en decoderen van files zijn wachtwoorden nodig.

Pdf Computers en Services is een jong bedrijf dat producten en diensten levert op het gebied van prepress-automatisering. Zo zijn we onder andere leverancier van: Apple Macintosh, Agfa, Intergraph, Imation en Compaq en verzorgen we voor diverse klanten het beheer van hun apparatuur en hun systeem.

'N COMPUTER IS 'N COMPUTER

OF NIET SOMS ?

INDERDAAD, SOMS NIET.

Pdf wil het team snel uitbreiden. Daarom zoeken wij een

SERVICE-ENGINEER

De functie

Je gaat onze klanten die Cross-Platform (Mac-Wintel) werken, ondersteunen. Deze buitendienstfunctie is heel afwisselend: je levert hard- en software uit, implementeert deze en fungeert als trouble-shooter bij eventuele storingen. Daarnaast ondersteun je de gebruikers. Het kan voorkomen dat je tijdelijk de beheerstaken van klanten overneemt; je wordt dan bij het betreffende bedrijf gedetacheerd.

Jouw profiel

Je hebt een opleiding op MBO-niveau en bezit het AASE-certificaat of MSCE-deelcertificaten. Je hebt minstens drie jaar ervaring in een soortgelijke functie en bent tussen de 23 en 30 jaar. Om deze functie goed te kunnen vervullen moet je flexibel, representatief en enthousiast zijn en - vooral - over een groot probleemoplossend vermogen beschikken.

Tevens zoeken wij een

ACCOUNT MANAGER, een **INKOPER** en een **VERKOPER BINNENDIENST**. Je hebt een opleiding op minimaal MBO-niveau, hebt tenminste 3 jaar ervaring in een vergelijkbare functie, bent flexibel, representatief en - vooral - commercieel ingesteld.

Werken bij Pdf

We bieden je een plezierige werkkring in een interessante markt. Je krijgt volop de gelegenheid jezelf te ontwikkelen en opleidingen te volgen. Naast een prima salaris zijn er goede secundaire arbeidsvoorwaarden. De service-engineer en de account manager krijgen een auto van de zaak.

Heb je belangstelling voor bovengenoemde functies, stuur dan een brief, een e-mail of neem telefonisch contact op met Raymond Cohen, Pdf Computers & Services, Rijn 18, 2267 DB Leidschendam (Forepark), telefoon 070-3206220, e-mail rcohen@pdf.nl

MASTERCLASS 1 9 9 8

In het eerste kwartaal van 1998 presenteert MacWorld drie MasterClasses: Digitale Fotografie, Digitale Video en Kleurmanagement. De MasterClass Digitale Fotografie is een verbeterde versie van de MasterClass van afgelopen zomer, en wordt georganiseerd in samenwerking met P/F Publishing BV. Nieuw zijn volgend jaar de MasterClass Digitale Video en de MasterClass on Tour over Kleurmanagement, die worden georganiseerd met respectievelijk MediaMachine en Esselte.

DIGITALE VIDEO & AUDIO

- ▶ Van analoog naar digitaal ▶ Inleiding Modeling en Animatie (2D en 3D) ▶ Modeling in de Praktijk: o.a. Form•Z, Amapi 3.0, Strata Studio Pro ▶ Animatie in de Praktijk: Electric Image, Cinema 4D, Strata Studio Pro ▶ Compositing in de Praktijk: After Effects ▶ Editen in de Praktijk: Premiere
- ▶ Hardware-oplossingen: o.a. Media 100, Avid, CPU's. **Docenten: Jaap Drupsteen, Korné Baars en Albert Kiefer.**

DIGITALE FOTOGRAFIE & RETOUCHE

- In de vernieuwde MasterClass Digitale Fotografie komen onder andere aan bod: ▶ De opnamesystemen – one shot, 3-shot en scanning – een overzicht ▶ Visuals creëren ▶ Artwork, tekenen en airbrush ▶ Beeldretouche ▶ Montages en conceptueel plannen ▶ Output: hard copy, print of dia.

MASTERCLASS ON TOUR: KLEURMANAGEMENT

In deze MasterClass komt docent **Hans Frederiks** met speciale hard- en software naar uw bedrijf toe om een scanner, een monitor en een printer te kalibreren, kleurprofielen te maken en praktijkgerichte oplossingen aan te bieden voor uw problemen. Op deze manier ziet u in de praktijk hoe deze procedures werken. De sessies duren steeds een halve dag. Aan de orde komen verder ColorSync 2.5 en kleurbeheersing in bijvoorbeeld Photoshop en XPress.

STUUR DEZE COUPON NAAR:

IDG COMMUNICATIONS, T.A.V. MIEKE ERKELENS, POSTBUS 5446, 2000 GK HAARLEM. FAXEN KAN OOK: 023-5461166. VRAGEN? BEL 023-5461104.

☐ JA, STUUR MIJ DE BROCHURE VAN DE MASTERCLASS DIGITALE VIDEO / DIGITALE FOTOGRAFIE / KLEURBEHEERSING.

Naam bedrijf: ..... Abonnee / losse koper*

Naam: ..... M/V ..... Functie: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Plaats: .....

Telefoonnummer: ..... Faxnummer: ..... E-mail: .....

* Doorhalen wat niet van toepassing is

MacWorld

In samenwerking met

mediamachine

PF

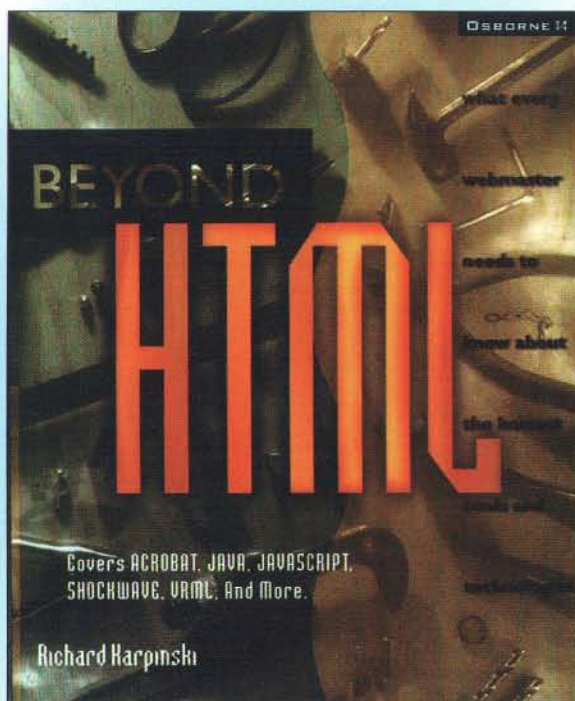
ESSELTE

Uitgelezen

DE NIEUWSTE SNUFJES

voor op het web

De ontwikkelingen op het web gaan in een onvermoeibaar tempo door en een béétje webmaster doet hard zijn best om alles snel te beheersen. Een prima boek dat u kan helpen in het bijspijkeren van kennis over zaken als Acrobat, Java, JavaScript, VRML, Shockwave, RealAudio enzovoort, is het boek *Beyond HTML* van auteur Richard Karpinsky.

Laat het duidelijk zijn dat er in het boek vanuit wordt gegaan dat u over voldoende basiskennis van het werken met HTML beschikt, maar dat u toe bent aan meer geavanceerde toepassingen voor gebruik

op een site. In vier delen, die tezamen zestien hoofdstukken beslaan, worden we niet slechts vrijblijvend geïnformeerd, maar lezen we vooral veel over de praktische kanten – waar kunnen we bepaalde software downloaden, hoe benutten we de programma's optimaal, wat zijn de systeemvereisten en hoe integreren we alles in onze eigen webpagina's? Dit gebeurt aan de hand van functionele voorbeelden die zowel voor de beginner als de expert interessant zullen zijn.

De eerste drie hoofdstukken gaan aangenaam uitgebreid in op het gebruik van Adobes Acrobat. We vinden een overzicht van alle

verschillende programma's die Acrobat herbergt en lezen hoe we optimaal gebruik kunnen maken van deze afzonderlijke gereedschappen wanneer we PDF-bestanden willen aanmaken voor gebruik op het WWW.

Het tweede deel van het boek geeft in zeven hoofdstukken weer hoe we interactieve elementen aan webpagina's kunnen toevoegen. Er komen hier zaken aan de orde als JavaScript en Shockwave. Door het gebruik van heldere taal en de talloze voorbeelden worden we over onze grootste drempelvrees heen geholpen. Hoofdstuk acht benadrukt de invloed die Microsoft ondanks zijn late instap op het Internet heeft en nog zal hebben wat betreft programma's en uitbreidingen op HTML.

Hoofdstuk negen gaat dieper in op de eigenschappen en invloed van Netscape op het gebruik van multimediale extensies op het web. Het tiende hoofdstuk geeft naast een overzicht van de mogelijkheden van Shockwave een praktische workshop over het gebruik van Macromedia's Director en Afterburner. We leren zelfs in bescheiden mate een paar woordjes Lingo, om extra interactie aan een Director-presentatie toe te voegen.

Deel drie gaat in op het gebruik van VRML. In hoofdstuk elf lezen we over de geschiedenis van VRML. Het daaropvolgende hoofdstuk biedt een overzicht van een

aantal bestaande auteurspakketten en gaat hier door middel van workshops behoorlijk diep op in. We leren aan de hand van oefeningen zelf met VRML te werken, we leren de voor- en nadelen van de verschillende pakketten kennen en overwinnen bovendien onze grootste angst voor deze ogenschijnlijk moeilijke toepassing.

Deel vier behandelt in drie hoofdstukken hoe we streaming audio & video op het web kunnen gebruiken. Er komen verschillende programma's aan bod en er wordt tevens duidelijk gemaakt hoe we deze onderdelen kunnen inkapselen op onze eigen webpagina's.

Of u nu een ervaren webmaster bent die alle nieuwe technieken wil doorgronden of dat u er slechts op uit bent om op de hoogte te worden gebracht van de ontwikkelingen die gaande zijn op het web, dit boek biedt u buitengewoon veel kennis die het 'standaard' HTML ver overstijgen.

Bob Timroff

Product: Beyond HTML

Auteur: Richard Karpinsky

Uitgever: Osborne

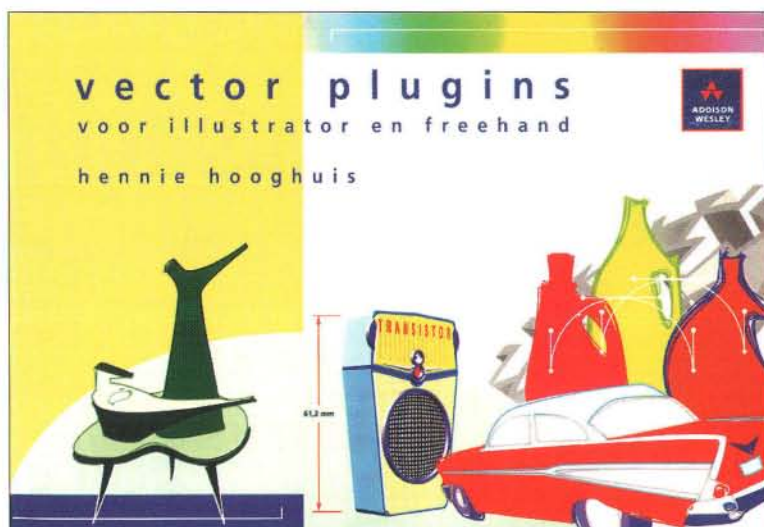
ISBN: 0078821983

Prijs: f 65,50/Bfr 1200

VECTOR PLUG-INS

voor Illustrator en FreeHand

Hennie Hooghuis, auteur van de Adobe Illustrator Ontwerpgids, heeft weer een zeer bruikbaar boek geschreven, dit keer gewijd aan de vele praktische en geavanceerde plug-ins die voor Adobe Illustrator en Macromedia FreeHand beschikbaar zijn. De plug-ins die in het boek 'Vector plug-ins - voor Illustrator en FreeHand' op overzichtelijke wijze aan bod komen zijn: KPT Vector Effects, Infinite FX Special Effects, LetraStudio Envelopes, Alien Skin Stylist, Extensis VectorTools, Vertigo 3D Words, HotDoor CADtools, en ILL-OM Toolbox. Dit zijn stuk voor stuk vernuftige gereedschappen ter aanvulling van de genoemde vector-georiënteerde programma's die vele mogelijkheden met zich meebrengen voor het vervaardigen van interessante effecten met op vector gebaseerde illustraties.

Er wordt in dit overigens zeer functioneel vormgegeven boek met veel voorbeeldillustraties behoorlijk veel aandacht geschonken aan de plug-ins Kai's Power Tools, Vector Effects en Extensis VectorTools. Niet geheel onbegrijpelijk, daar deze filters ook behoorlijk veel functies en mogelijkheden meebrengen. En de opzet van het hele boek is juist dat u alles, nou ja, bijna alles over de filters te weten komt.

Aan deze doelstelling wordt exceptioneel veel aandacht besteed en in elk hoofdstuk wordt u dan ook op een begrijpelijke manier ingeleid in de gebruikerinterface en de opties van de betreffende plug-in. Hierna volgt telkens een deel waarin elke filter-instelmogelijkheid door middel van de vele illustraties overduidelijk wordt uitgelegd. Elk mogelijk effect wordt (in full-color) stuk voor stuk aan de hand van een uit-

gangsplaatje getoond, met verschillende instelopties en het effect van het betreffende filter op dat uitgangspunt. Deze 'staalkaarten' geven u een ongeoorloofd goed inzicht in de mogelijkheden van elke plug-in, zonder dat u dit allemaal zelf hoeft uit te proberen.

Voor diegenen die nog niet in het bezit zijn van de besproken plug-ins staat er

een aantal volledig functionerende demoversies of versies met een beperkte tijdslimiet op de meegeleverde cd-rom. Ook de benodigde vectorprogramma's staan als demoversie op de glimmende schijf, maar u moet u wel realiseren dat u de werking van de plug-ins hiermee slechts kunt uitproberen en niet in staat zult zijn uw werk te bewaren.

Dit boek is beslist iets voor u als u een degelijk overzicht wilt hebben van de grote verscheidenheid aan plug-ins die voor Illustrator en FreeHand verkrijgbaar zijn en hun effecten op uw werk. Of als u toevallig nog twijfelde over de aanschaf van een bepaalde plug-in. In dat geval kan dit boek misschien uitkomst bieden bij het kiezen van het voor u geschikte filter.

Bob Timroff

Product: Vector plug-ins - voor Illustrator en FreeHand

Auteur: Hennie Hooghuis

Uitgever: Addison Wesley

ISBN: 9067898736

Prijs: f 89,95,-/Bfr 1647

MACWORLD'S BOEKEN TOP 5

1. WebDesign & HTML in de Praktijk

Auteur: Peter Kentie
Uitgever: Addison Wesley
Prijs: f 119,95/Bfr 2197
ISBN: 9067898910

2. De Adobe Photoshop Ontwerpgids 4

Auteur: Deke McClelland
Uitgever: Addison Wesley
Prijs: f 109,95/Bfr 2014
ISBN: 9067898384

3. Internet Woordenboek

Uitgever: Fuore Informatica, Sybex
Prijs: f 14,95/Bfr 274
ISBN: 9041901744

4. Photoshop in a nutshell

Auteurs: Donnie O'Quinn & Matt LeClair
Uitgever: O'Reilly
Prijs: f 50,25/Bfr 920
ISBN: 1565923138

5. Complete Macintosh Resource Library

Auteur: Don Crabb
Uitgever: Hayden Books Co
Prijs: f 110,-/Bfr 2015
ISBN: 1568304072

MACWORLD'S CD-ROM TOP 5

1. Riven, The sequel to Myst

Producent: Cyan Productions
Prijs: f 109,95/Bfr 2144

2. Topstukken van het Rijksmuseum

Producent: IDG Nieuwe Media
Prijs: f 59,95/Bfr 1098

3. Astrid Lindgren's Pippi

Producent: Bombilla
Prijs: f 74,95/Bfr 1373

4. Star Trek Encyclopedia

Producent: R&P Electronic Media
Prijs: f 99,95/Bfr 1831

5. Magisch Egypte

Producent: EMME Interactive
Prijs: f 99,-/Bfr 1813

MacWorld's CD-ROM en Boeken Top 5

worden samengesteld op basis van gegevens van Boekhandelsgroep Nederland:

Schellema Holkema Vermeulen,
Koningsplein 20, 1017 BB Amsterdam (020-5231411)

Boekhandel Donner,
Lijnbaan 150, 3012 ER Rotterdam, (010-4132070)

Boekhandel Broese Kemink,
Stadhuisbrug 5, 3511 KP Utrecht (030-2313804)

Boekhandel Verwijs,
Buitenhof 51, 2513 AH 's Gravenhage (070-3615215)

Boekhandel Dekker v.d. Vegt,
Plein 1944 129, 6511 JQ Nijmegen (024-3221010)

Boekhandel Giamotten,
Enmapassage 17, 5038 XA Tilburg (013-4651111)

Boekhandel Kooyker,
Breedstraat 93, 2311 CK Leiden (071-5160500)

Boekhandel Scholtens Wristers,
Guldstraat 20, 9712 CE Groningen (050-3139788)

We keep your systems running

- ☺ PC-platform services
- ☺ Apple-platform services
- ☺ Internet/Intranet services

CARD is een onafhankelijke full-service organisatie op het gebied van service en support van IT systemen. Kernactiviteiten zijn onderhoud en reparatie, hardware en software support, data recovery, installatie, detachering en opleiding.

Voor meer informatie: 0800 023 24 24 - Internet: www.card.nl

Mac's staan bij dieven bovenaan het boodschappenlijstje

Bescherm uw kostbare computers met Anchor-Pad.®

Diefstal van apparatuur en data heeft vaak verstrekende gevolgen. Anchor-pad biedt 'topklasse' beveiliging.

- met een weerstand van 3000 kg
- zonder 'zwakke' onaantrekkelijke kabels en kettingen
- zonder beschadiging van meubilair
- sluit CPU af
- sleutelbeheer mogelijk
- eenvoudig verplaatsbaar
- prijs v.a. f 335,- excl. btw

Toepassingen:

- Voor alle types Macintosh
- Voor alle types PC's (van IBM tot Apple)
- (laser)printers
- copiers
- fax
- telefoon
- scanners
- tablets
- plotters
- VCR's
- CD-spelers e.a. waardevolle apparatuur.

Vraag inlichtingen en/of documentatie.

Inka BV

'Importeur voor de Benelux'

Postbus 75 - 2870 AB Schoonhoven - Fax 0182 - 38 72 30

Telefoon: 0182 - 38 61 59

Quark

XTensions™

Macintosh • Windows • PowerPC

PDF Design XTension

Tovert uw QuarkXPress document om in een PDF document met behoud van de volledige opmaak en de mogelijkheid om bookmarks en andere Adobe Acrobat functionaliteiten toe te voegen.

Photoshop Import

Met de Photoshop import XTension kunt u nu direct Photoshop beelden in QuarkXPress verwerken. Zelfs als het Photoshop-bestand uit meerdere lagen is opgebouwd!

Maatwerk

Techno Design is geautoriseerd QuarkXTension ontwikkelaar. Naast vele andere QuarkXTensions ontwikkelen wij ook maatwerk programma's.

TechnoDesign

Koraalrood 100
2718 SC Zoetermeer
Tel: 079-3618036
Fax: 079-3610278

WWW.TECHNO.NL

IN AFLEVERING

60 VAN DTPRAKTIJK

WORDT AANDACHT BESTEEDT AAN

DE NIEUWE TYPOGRAFISCHE MOGELIJKHEDEN VAN

XPress 4.0. DAARNAAST WORDT VOOR PHOTOSHOP 3.0 EN

4.0 HET SELECTEREN VAN SPECIFIEKE BEELDELEMENTEN IN

GELAAGDE TEKENINGEN BEHANDELD. VERDER PHOTO-

TOOLS-TRUCS, ANIMATION MAKER-TIPS EN NOG VEEL MEER!

le zijden' activeren. Het is even zoeken, maar als u deze optie eenmaal hebt ontdekt, weet u niet meer hoe u al die jaren zonder hebt kunnen opmaken.

Pas echter wel op als u XPress 4.0-bestanden aan een gebruiker geeft die nog niet over de nieuwste versie beschikt. U kunt uw werktekening weliswaar in het oudere bestandsformaat wegschrijven, maar een aantal specifieke functies, zoals de tekstomloop aan weerszijden, gaan verloren en zullen flink tekstverloop opleveren. U bent dus gewaarschuwd.

TYPOGRAFISCHE MOGELIJKHEDEN

Teksten kunnen in XPress 4.0 naar 'lettercontouren' worden geconverteerd of ook langs een zelfgetekend pad worden getypt. De afstand tussen de individuele letters kan echter ook globaal worden aangepast. Daarvoor moet u wel in het Wijzig-menu de optie Tekstrichting selecteren. In dit venster vindt u alle creatieve mogelijkheden waarover Quark beschikt. Ook de tekstuitlijning is vrij instelbaar, waardoor u automatisch meer afstand kunt ingeven tussen de tekst en de basislijn waarlangs deze wordt geleid. Normaal gesproken zijn dit soort

Peter Kentie

QuarkXPress 4.0

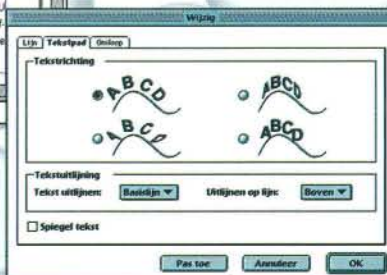
TEKSTOMLOOP

DE VRAAG OM ECHTE TEKSTOMLOOP is eindelijk door Quark gehonoreerd. Hierdoor wordt het mogelijk om een afbeelding in het midden van een tekstkolom te positioneren, waardoor de tekst aan beide zijden van de afbeelding wordt geleid. Vreemd genoeg is dit kroonjuweel enigszins weggestopt in het programma. Men verwacht dat deze keuze in het Tekstomloopvenster van de geplaatste illustratie zou opduiken, maar dat is niet het geval. U moet de tab Tekst selecteren in het Wijzig-venster en onderin het venster de instelling 'langs al-

Teksten kunnen worden geconverteerd naar 'lettercontouren' of langs een zelfgetekend pad worden getypt.

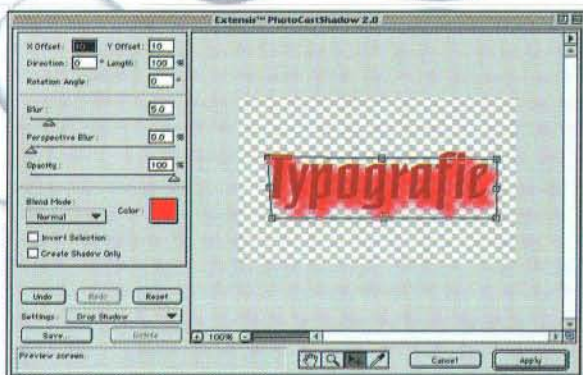
In het Wijzig-menu van XPress 4.0 kunt u de 'tekstrichting' en de afstand tot de basislijn aanpassen.

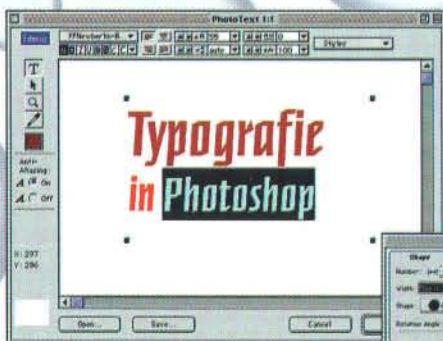

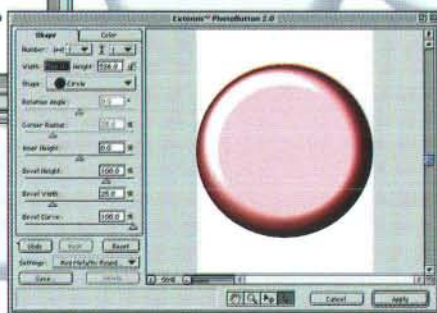
In Photoshop 3.0 kunt u een element in een laag betrekkelijk snel determineren door een V te typen en met ingedrukte commandotoets op het beeldelement te klikken. In Photoshop 4.0 moet u de control-optietoetsen ingedrukt houden voor hetzelfde effect.

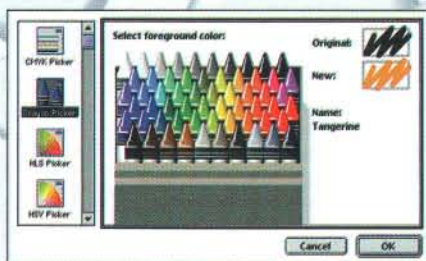
Als u de commandotoets ingedrukt houdt in het PhotoTools PhotoCastShadow-venster kan de schaduw tegelijkertijd vergroot en qua verhouding worden aangepast.

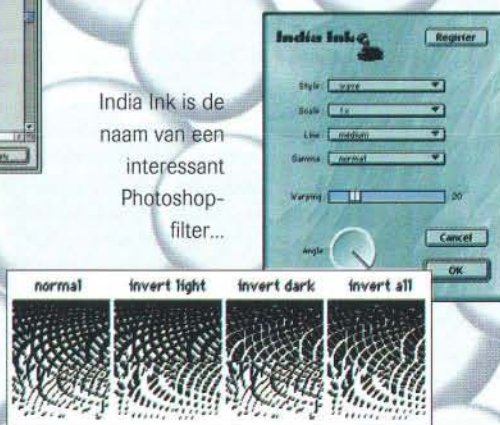
De PhotoText-functie van Extensis PhotoTools maakt het mogelijk om in Photoshop complexe typografie te maken en op te slaan!

Ook het maken van een fraaie driedimensionale knop is een eitje met PhotoButton 2.0.

De unieke Crayon kleurenpicker kan dankzij Extensis in Systeem 7 worden gebruikt.

India Ink is de naam van een interessant Photoshop-filter...

... waarmee aantrekkelijke halftoonpatronen kunnen worden gecreëerd.

functies voorbehouden aan Adobe Illustrator of Macromedia FreeHand, maar de all-in-one aanpak van Quark maakt het voor de opmaker een stuk eenvoudiger door al deze opties in hetzelfde programma mogelijk te maken.

Photoshop 3.0 en 4.0

LAGEN SELECTEREN

HET SELECTEREN VAN EEN SPECIEF beeldelement dat ergens in een gelaagde tekening staat is een lastig karwei. Menig Photoshop-gebruiker zet plichtmatig de lagen aan en uit om te zien in welke laag het beeldelement staat. Er is echter een handige truc waarbij u in de tekening zelf kunt ontdekken welke beeldelementen in welke laag staan.

Dit werkt als volgt: In Photoshop 3.0 typt u de letter V en u houdt de commandotoets ingedrukt terwijl u in de tekening klikt. U zult vervolgens zien dat de juiste laag wordt geselecteerd, afhankelijk van de positie in de afbeelding.

In Photoshop 4.0 werkt het jammer genoeg net even anders. Ook hier moet u eerst het ver-

plaatssymbool selecteren door de V te typen, maar de toetscombinatie is ditmaal control-optie. Dit zijn moeilijk te onthouden wijzigingen die Adobe heeft doorgevoerd in de update naar versie 4. Uiteindelijk loont de omschakeling zeker, maar het vergt het een en ander van de gebruiker, en juist bij dit soort productiviteitsverbeterende tips is het jammer dat de toetscombinaties zijn gewijzigd.

PHOTOTOOLS-TRUCS

De nieuwste versie van Extensis PhotoTools, uitgave 2.0, is een must voor elke opmaker en retoucheur. Deze filterset geeft niet alleen een enorme stroomlijning aan de interface van Photoshop, maar breidt ook de functionaliteit op een productieve manier uit. In het eigen previewvenster van PhotoTools worden de effecten razendsnel en op ware grootte getoond.

Ook de creatieve mogelijkheden zijn verrassend; bijvoorbeeld de productie van een grondschaaduw kan niet alleen worden geautomatiseerd, maar door een slinks truc kunnen ook aparte effecten worden gerealiseerd. Als u de grondschaaduw selecteert en de commandotoets ingedrukt

APPELS EN PEREN

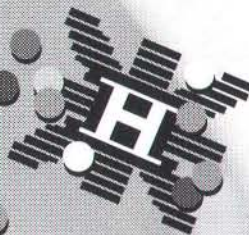
In 10 jaar tijd ontstaan bijzondere relaties. Met onze klanten en vele distributeurs. De *HTR Mailing* quality-star is niet meer verbonden aan één speciaal merk, wat u verzekert van een onafhankelijk advies en gegarandeerd fantastische aanbiedingen.

HTR Mailing bedient u, als geautoriseerde Apple dealer en service provider, al 10 jaar met grote deskundigheid. Maar wist u dat wij ook een schat aan kennis in huis hebben, betreffende al het andere dat de computermarkt ons biedt? Appels en peren, wij vergelijken ze niet. *HTR Mailing* bekijkt welke type apparatuur perfect geschikt is voor het beoogde gebruik, hierdoor bent u verzekerd van een succesvolle aankoop...

Bel 0317 61 90 08/Fax 0317 61 61 50
Kuilweg 2b Rhenen/E-mail sales@htrn.nl

HTR MAILING is een geautoriseerde Apple dealer en service provider

De lijst van 10

- ZIP Drive Plus 100Mb Incl. Cartridge, 60% sneller f. 395,-
- Radius Moto DV PCI interface, Firewire direct input voor DV camera f. 1695,-
- Umax Astra 610S Scanner max. Resolutie 4800x4800dpi f. 395,-
- 6000Mb Externe HD compleet f. 1050,-
- Supra FaxModem 33k6 Incl. Voice Mail f. 259,-
- Apple Stylewriter 4500 printer f. 675,-
- Apple PM 4400/200 Incl. toetsenbord & muis v.a.f. 2495,-
- Sony Data Media, 230, 640Mb of CD Recordable v.a. f. 4,-
- HP Laserjet 4000, 1200dpi f. 3395,-
- Switched Hub 24 ports Incl. 2x 100BaseT supersnelle Netwerk oplossing f. 3499,-

JUBILEUMspecials

Starmax 4000 604e 200Mhz 16/2Gb/CD
nog enkele leverbaar
Voor: **f. 2995,-**

Apple 8500 A3 & A4 Laserprinter
Incl. Postscript Level 3
Voor: **f. 4995,-**

Geheugen modules
Voor alle Mac's

BEL!

**BEL 0317 61 90 08 VOOR EEN COMPLETE
PRIJSLIJST OF EEN SCHERPE OFFERTE!**

Wij accepteren de dampbare credit cards. Voor bepaalde artikelen wordt hiervoor een klein bedrag aan administratiekosten in rekening gebracht. HTR MAILING levert uitsluitend officieel geregistreerde software (dus geen grijze import). Indien Nederlandse distributie aanwezig is, is het mogelijk dat de software in België of Nederland wordt geleverd. Alle software is Engelstalig tenzij anders aangegeven. HTR MAILING is een handelsnaam van High Tech Request Nederland BV.

houdt kunt u de grondschaduw qua grootte en richting aanpassen ten opzichte van het origineel. Aangezien de voorvertoning direct zichtbaar is, wordt de creativiteit van de gebruiker flink gestimuleerd.

Als klap op de vuurpijl installeert PhotoTools een flink aantal kleurensystemen in uw computer. Een daarvan is de bekende Crayon Picker die specifiek voor Systeem 8 is ontwikkeld door Apple. Dankzij Extensis kunnen nu ook Systeem 7-gebruikers van deze eigenaardige kleurenpicker gebruik maken. Extensis PhotoTools 2.0 is te verkrijgen bij Extensis Europe, 030-2475050.

INDIA INK

Op SpiderNet BBS kunt u regelmatig demoversies van interessante Photoshop-filters vinden. Een typerend voorbeeld is de filterset India Ink, waarmee prachtige zwart-wit halftoonillustraties kunnen worden gemaakt. Uiteraard werkt dit filter ook in combinatie met Fractal Designs Painter.

Assorti

ANIMATION MAKER

HET MAKEN VAN GIF-ANIMATIES is al een keer in een aparte workshop te sprake gekomen. Onderwijl komt er steeds meer soft-

ware op de markt waarmee dit proces wordt vereenvoudigd. De nieuwste loot aan de stam heet Animation Maker van VSE. Het programma is echt maatgesneden voor het creëren van animaties en kost desondanks slechts \$ 20 (± f 40,-/Bfr 733). Op het web kunt u een demoversie downloaden op <http://firmennet.com/vse/>.

CASCADE LIGHT

Het maken van zogenaamde Cascading Stylesheets in HTML is een tijdrovende klus voor de meeste webdesigners. Hierdoor wordt maar mondjesmaat gebruik gemaakt van deze optie die in de 4.0-versie van Netscape Communicator en Microsoft Internet Explorer goed tot zijn recht komt. Als u Cascade Light gebruikt kunt u razendsnel heel overzichtelijke Cascading Stylesheets, kortweg CSS, aanmaken. Op <http://interaction.in.progress.com/cascade> vindt u meer informatie. De demoversie is te vinden op SpiderNet BBS.

ONLINE TELELEREN

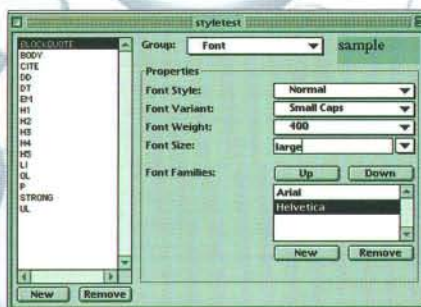
Teleleren en -werken zijn echte buzzwords. In onze hedendaagse maatschappij, die wordt gekenmerkt door een toenemende digitalisatie maar ook congestie van de snelwegen, is het leren op afstand een aantrekkelijke optie. Een unieke website waar u zeker eens een kijkje moet nemen is

auditorial.com. Deze site maakt gebruik van een combinatie tussen informatie die wordt weergegeven in een webpagina en die tegelijkertijd wordt ondersteund door een in streaming audio opgenomen voice-over. Aangezien deze verbale ondersteuning naar goeddunken van de student kan worden gestart en gestopt ontstaat zo een interactieve cursus. Examineren is er nog niet bij, maar voor afstandsonderwijs is dit een interessante uitgangspoint. Auditorial.com maakt overigens gebruik van de Netscape Media player. De URL is <http://auditorial.com>.

216 WEBKLEUREN

MacWorld-lezer Emiel Efdee stuurde het bericht dat hij voor eigen gebruik 216 kleine GIF-bestandjes heeft gemaakt die op dezelfde manier functioneren als de bekende PMS-strookjes voor drukwerk. Maar dan op het beeldscherm. Op de URL <http://www.luna.nl/~efdee/216> kunnen de MacWorld-lezers de vruchten van zijn noeste arbeid plukken.

Voor reacties op de inhoud van deze rubriek en eventuele suggesties ben ik altijd bereikbaar op het e-mailadres: peter@kentie.com. Kom ook eens langs bij www.kentie.com.

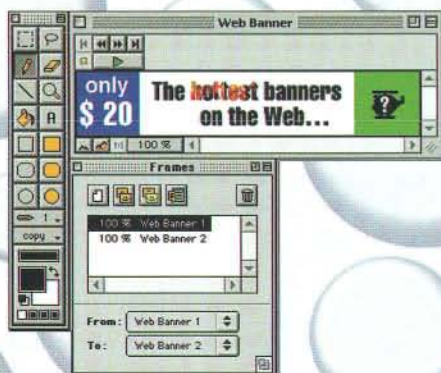

Het maken van Cascading Stylesheets kan met Cascade Light worden vereenvoudigd, voor diegene die niet over een wysiwyg-webeditor beschikt.

Op de URL <http://auditorial.com> is afstandsonderwijs werkelijkheid geworden.

Op de webpagina van Emiel Efdee kunt u het resultaat van zijn arbeid downloaden.

VSE Animation Maker is een professioneel ogend programma voor het maken van GIF-animaties.

DE LEIDENDE POSITIE IN DE MARKT VAN DE WYSIWYG-WEBEDITORS WORDT STEEDS HARDER BEVOCHTEN, EN DE KEUZE VOOR DE EINDGEBRUIKER WORDT DAARDOOR MOEILIJER. TEGELIJKERTIJD IS DEZE COMPETITIE EEN ZEGEN VOOR DE GEBRUIKER, OMDAT DE SOFTWARE-FABRIKANTEN STEEDS BETERE PRODUCTEN MOETEN MAKEN OM BOVEN HET MAAVELD UIT TE STEKEN. OOK DE ONTWIKKELINGEN OP HTML-GEBIED GAAN GESTAAG VERDER, EN HET WAS DAN OOK WACHTEN OP DE EERSTE VISUELE WEBEDITOR DIE NIET ALLEEN DYNAMIC HTML ONDERSTEUNT MAAR OOK HET PROGRAMMEREN VAN DE NOODZAKELIJKE JAVASCRIPTS EN CASCADING STYLESHEETS AUTOMATISEERT. DE EER GAAT NAAR MACROMEDIA DREAMWEAVER. IN DEZE WORKSHOP WORDT DIT PROGRAMMA UITGEBREID AAN DE TAND GEVOELD.

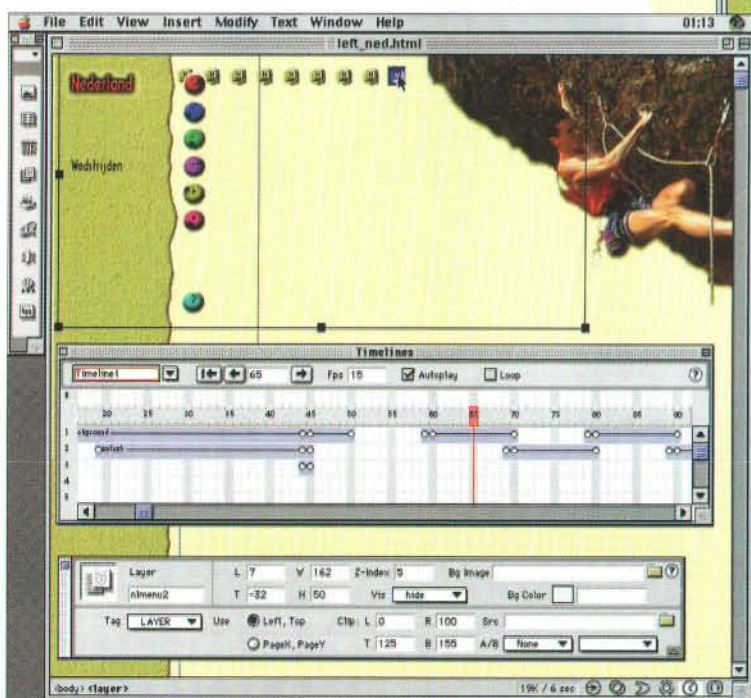
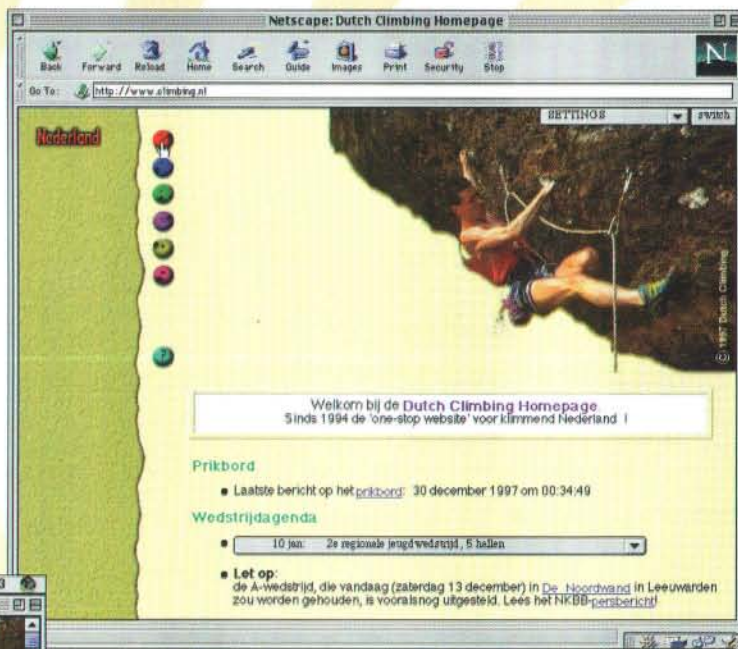
Peter Kentie

DREAMWEAVER

Macromedia klimt naar de top

De Dutch Climbing Homepage is geheel in Dreamweaver ontwikkeld en is te vinden op www.climbing.nl.

In het Timeline-venster zijn de diverse interactieve effecten in apart gespecificeerde lagen ingevoerd.

Macromedia heeft al eerder een poging gedaan om van een wysiwyg-webeditor een commercieel succes te maken. Het programma heette BackStage, en is alleen op het Windows-platform uitgebracht. Zoals de afgezaagde naam doet vermoeden was het een concurrent van Microsofts FrontPage. Het onderscheidend vermogen van BackStage was niet voldoende om Microsofts inspanningen voor het marktleiderschap te pareren.

Tegenwoordig positioneert Macromedia zich steeds meer als de 'creatieve' leider in de multi-mediawereld, en het is dan ook in

de lijn der verwachtingen dat ze een webauthoring-programma hebben gemaakt dat specifiek is gericht op de professionele webdesigners. De verwachtingen waren dan ook hoog gespannen in dit wereldje, en Macromedia heeft de gebruikers al vroeg bij het ontwikkelproces betrokken. Er is een tweetal publieke pre-release-versies vrijgegeven, waar men zonder ingebouwde beperkingen naar hartelust mee kon experimenteren. Voor deze workshop hebben we de definitieve versie gebruikt, zoals deze wordt geleverd aan de klant. Overigens kunt u op de website www.dreamweaver.com de test-

versie downloaden, en deze kunt u dertig dagen gebruiken zonder ingebouwde beperking.

Vanwaar de opwindig over Macromedia Dreamweaver? Welnu, dit programma maakt als eerste gebruik van de nieuwste technieken die in de 4.0-versies van de browsers van Netscape Communicator en Microsoft Internet Explorer zijn ingebouwd. Met name Dynamic HTML en Cascading Style-sheets, twee technieken die maar mondjesmaat 'downward compatible' zijn, maar die de webdesigner een enorme vergroting van zijn creatieve mogelijkheden biedt.

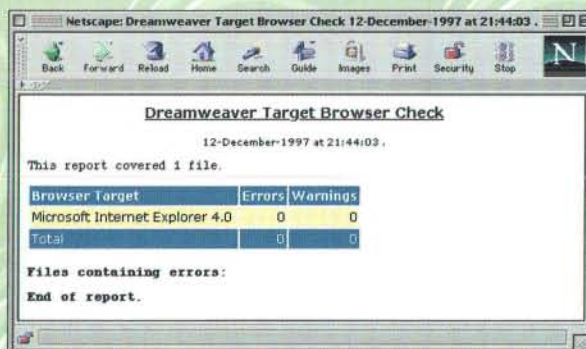
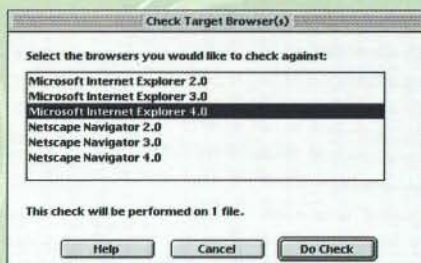
ANIMEREN MET LAGEN

Voor de software-ontwikkelaars is dit extra lastig, want op welk paard moet men nu wedden? Ook daarom is de introductie van Macromedia Dreamweaver 1.0 een interessant wapenfeit, want deze editor ondersteunt beide contrahenten, maar maakt één webtechnologie erg aantrekkelijk voor de gebruiker om te implementeren: de zogenaamde Layers.

Dit is een uitvinding van de programmeurs van Netscape, die het positioneren van elementen op een webpagina vereenvoudigt. Helaas ondersteunt Microsofts Internet Explorer deze tag in het geheel niet en zal de browser het beoogde effect daarom ook niet kunnen weergeven! Microsoft heeft een alternatieve animatiemethode aangeboden aan het W3C, geheel gebaseerd op Stylesheets en JavaScripting. Deze optie wordt overigens ook ondersteund door Netscape. De webdesigner wordt nu gedwongen om een keuze te maken tussen beide alternatieven, maar kan met een editor als Dreamweaver een webpagina creëren die in beide 4.0-browsers zonder hiaten kan worden weergegeven en afgespeeld.

De keuze om met Stylesheets en JavaScripting statische pagina's om te zetten naar dynamische pagina's, waarin allerlei multimediale effecten plaatsvinden, lijkt dan ook de beste optie. Helaas zijn deze ac-

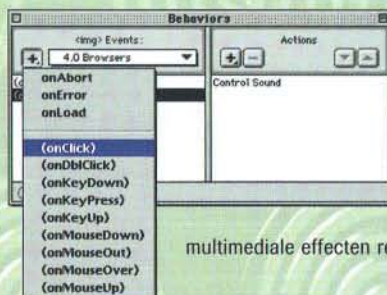
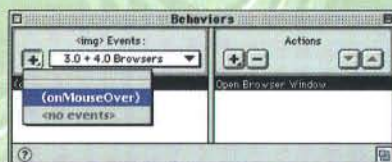
Dankzij de optie Check Target Browser kunt u een controle uitvoeren van de compatibiliteit van de HTML-code...

... In het Browsercheck-report kunt u vervolgens lezen of en waar de HTML-code problemen oplevert in een specifieke browsersversie.

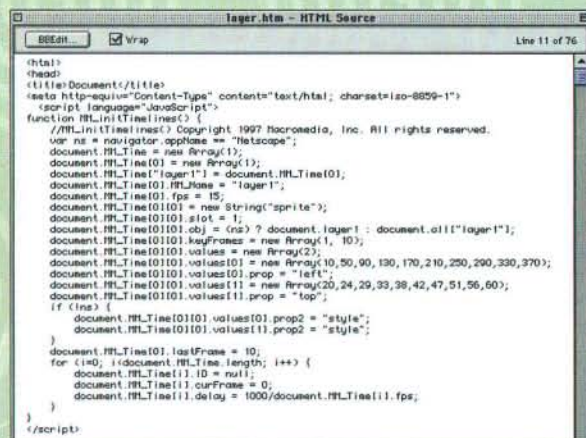
In het Behavior-venster wordt de lijst met opties bepaald door de instelling van de browsersversie.

Vergelijk de mogelijkheden van de 3.0- en 4.0-browsers eens met...

... de veel ruimere mogelijkheden van 4.0-browsers. Door de grenzen van JavaScript te verkennen kunt u de fraaiste

multimediale effecten realiseren.

Geen letter van deze gecombineerde HTML- en JavaScript-code is met de hand geschreven; puur visueel programmeren in Dreamweaver.

ties zeer omslachtig te programmeren. Het alternatief van Netscape, de Layers, is veel eenvoudiger toe te passen en levert ook een stuk overzichtelijkere HTML-code op. Dit neemt niet weg dat een flink deel van de bezoekers van alle creatieve moeite verstoken zal blijven. Het is echt een gemiste kans voor de ontwikkeling van het web dat Microsoft de Layers weigert te ondersteunen.

ANIMATIE IN DE PRAKTIJK

De website die in deze workshop wordt getoond, de Dutch Climbing Homepage, is gemaakt door Adwin Timmer en Falco van der Maden. In deze site wordt veelvuldig gebruikt gemaakt van animaties en dynamische effecten gebaseerd op Layers. Een unieke eigenschap van de Dutch Climbing Homepage is dat de navigatie van de linkerzijde van het scherm de pagina inschuift en vervolgens de mogelijkheden presenteert waaruit de bezoeker kan kiezen. Als de gebruiker een tijd lang geen gebruik maakt van de navigatieknoppen verdwijnen deze automatisch weer uit beeld.

Het ontwikkelen van zo'n pagina is normaliter specialistisch en tijdrovend werk, aangezien de benodigde code in HTML en JavaScript met de hand geprogrammeerd zou moeten worden. Door echter Macromedia Dreamweaver te gebruiken is de Dutch Climbing-site 'visueel' gebouwd; alle effecten zijn gecreëerd door de afbeeldingen en de individuele knoppen in aparte Layers te plaatsen. Door vervolgens in het Timeline-venster van Dreamweaver de positie en het 'Behavior' in te geven is een dynamische en aantrekkelijke pagina ontstaan.

Dit werkt als volgt: op het wysiwyg-werkblad van Dreamweaver plaatst men een nieuwe Layer. Vervolgens wordt een beeld in de laag geplaatst. Als de Layer wordt geselecteerd en Insert Image wordt gekozen, verschijnt een scherm waar de juiste GIF- of JPEG-afbeelding kan worden geselecteerd. Na

selectie van de Layer worden de hoekpunten zichtbaar en verschijnt een 'hokje' linksboven in het venster. Klik met de muis op dit hokje en sleep de Layer in het Timeline-venster.

Een unieke eigenschap van Dreamweaver is het Behavior-venster

Gebruikers die bekend zijn met een programma als Macromedia Director of Flash herkennen dit venster direct. Het is een bekende tijdslijn waarin in verschillende lagen acties en effecten kunnen worden ingegeven. Een simpel effect is bijvoorbeeld een animatie, en deze kan als volgt worden gemaakt. Selecteer de Layer en zet de tijdsmarkering op de eerste positie. Klik vervolgens op tijdspositie 15 en versleep de laag door wederom op het hokje te klikken en het naar een nieuwe positie te slepen. Geef in het Timeline-venster de optie AutoPlay in en uw eerste dynamische webpagina is gereed.

De functietoets F12 toont de pagina in uw browser, en gezien de keuze voor Netscape Communicator 4.0 kan de animatie alleen in deze browser worden bekeken. U kunt zelf op de URL <http://www.climbing.nl/> het resultaat op het Internet bekijken.

Helaas heeft Macromedia geen Browsercheck-routine ingebouwd, waardoor problemen met afwijkende browsers vermeden kunnen worden door de specifieke Communicator 4.0-code uit te zetten.

GOED GEDRAG

Een tweede unieke eigenschap van Dreamweaver is het Behavior-venster. Met de geboden opties kan een gebruiker lastig te pro-

grammeren effecten gewoonweg visueel selecteren uit een voorgedefinieerde lijst. Een voorbeeld ter illustratie: stel we willen ervoor zorgen dat er een geluid wordt afgespeeld als de gebruiker met de muis over een navigatieknop komt. Dit kan als volgt gerealiseerd worden: selecteer de afbeelding van een bepaalde knop en open het Behavior-venster. Kies uit de lijst van browsers de juiste combinatie, bijvoorbeeld '4.0 browsers' en kies uit het linker pop-up menu: (onMouseOver). In het rechtergedeelte van het venster kunt u vervolgens de optie Control Sound kiezen, en Dreamweaver presenteert een venster waarin de lokatie van het geluidsfragment staat. In het voorbeeld is dat een .wav-geluidje, en als u dit aanwijst is alle benodigde HTML-code automatisch geschreven!

Mocht u echter toch in de code willen ingrijpen, dan is dat geen enkel probleem in Dreamweaver. Het programma heeft een ingebouwde HTML-editor die de bijzon-

der fraai gestructureerde code die het programma aanmaakt overzichtelijk weergeeft. Tevens wordt de industriestandaard BBEEdit 4.51 gebundeld bij de officiële release van het programma.

De rest van het programma ziet er eveneens verzorgd uit en is snel aan te leren. De wysiwyg-weergave van Dreamweaver is van een dusdanige kwaliteit dat u geen behoefte hebt om een aparte browser te openen om het resultaat te controleren. Dreamweaver beeldt even gemakkelijk frames-gebaseerde pagina's af als complexe tabellen. De verwerkingssnelheid van het programma vergt echter wel een snelle Macintosh die tevens een flinke hoeveelheid RAM heeft. Het programma zelf slokt al 24,5 MB RAM op!

RUWE BOLSTER

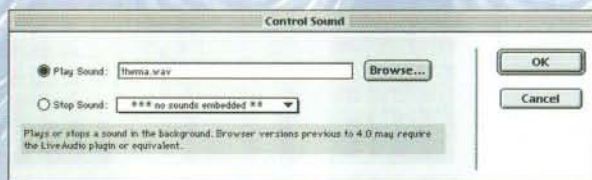
Deze eerste uitgave van Dreamweaver is enerzijds een grote doorbraak, maar heeft anderzijds de bijbehorende nadelen. Het lijkt alsof de ontwikkelaars erg gefixeerd zijn

geweest op hun ondersteuning van het visuele programmeren van complexe taken, zodat de meest eenvoudige zaken een beetje in het slop zijn geraakt. Het maken van tabellen en het selecteren van een individuele cel is bij andere webeditors veel beter geïmplementeerd. Macromedia heeft met Director ook een lang traject afgelegd om het bedieningsgemak op niveau te krijgen.

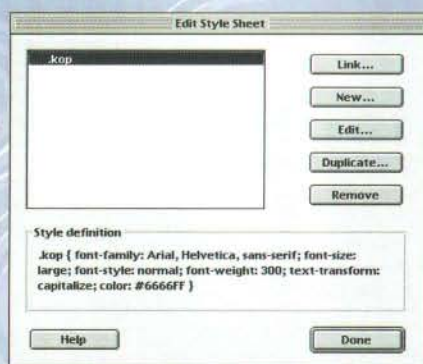
Andere nadelen zijn de gelimiteerde beeldbewerkingsmogelijkheden, waardoor Dreamweaver in vergelijking met de concurrentie achterblijft. Dat geldt ook voor de gebrekkige drag & drop-mogelijkheden. Alle keuzen moeten in invulvensters worden geselecteerd; een concurrerend programma als CyberStudio heeft een beduidend betere gebruikersinterface om hyperlinks aan te leggen.

Maar al met al kan worden gesteld dat Dreamweaver een absolute doorbraak is voor het vak webdesign. Tevens brengt het de werelden van de cd-roms en het Internet erg dicht bij elkaar. Met behulp van Dreamweaver kunnen dynamische webpagina's worden gemaakt die vergelijkbaar zijn met die van hoogkwalitatieve cd-roms. Op de bijbehorende website www.dreamweaver.com staan indrukwekkende voorbeelden en een webdesignwedstrijd waar iedereen aan mee kan doen. Macromedia meldt ook dat de veelbezochte sites van HotWired, CNN en Discovery Channel al gebruik maken van hun software. Een typerend voorbeeld van hoe snel de ontwikkelingen momenteel plaatsvinden in cyberspace; in geen enkele ander deel van de software-industrie kan een nieuw programma zo snel worden geaccepteerd. Dreamweaver bewijst dat dromen geen bedrog zijn – maar de droom kan ook zo weer voorbij zijn.

Met dank aan Adwin Timmer en Falco van der Maden (info@climbing.nl)

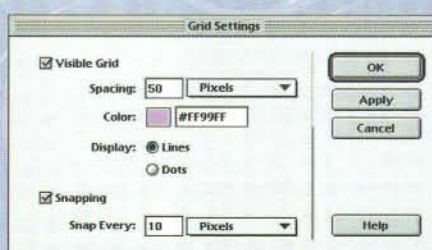

Het toevoegen van een geluidseffect wordt met Java-techniek gerealiseerd.

Het creëren van een Stylesheet is een eenvoudige klus in Macromedia Dreamweaver.

U kunt een eigen grid in de achtergrond zetten om exacte positionering van de Layers te verzekeren.

MICROTEK SCANMAKER 6400XL & 9600XL

Think Big

Professional A3 scanners

Met 36 bit kleurdiepte en een resolutie van 400 x 800 dpi of 600 x 1200 dpi maken deze scanners zich groot voor snelheid en accuratesse.

TECHNISCHE GEGEVENS

ScanMaker 9600XL
Optische resolutie:
600 x 1200 dpi
(maximale resolutie
geïnterpoleerd 9600 dpi)

Kleurdiepte:
36 bit

Maximale materiaalgrootte:
304mm x 430mm (A3)

SCSI Interface

(voor Apple Macintosh)

SCSI-kaart

(voor PC)

Software:

ScanWizard (PC/Mac)

PhotoImpact Full (PC)

ImagePals2Go! (W3.x-PC)

ColorIt! (Mac)

Painter 5.0 (PC/Mac)

SilverFast (PC/Mac)

TextBridge (PC/Mac)

Optioneel:

Doorzichtmodule (TMA)

TECHNISCHE GEGEVENS

ScanMaker 6400XL

Optische resolutie:

400 x 800 dpi

(maximale resolutie

geïnterpoleerd 6400 dpi)

Kleurdiepte:

36 bit

Maximale materiaalgrootte:

304mm x 430mm (A3)

SCSI Interface

(voor Apple Macintosh)

SCSI-kaart

(voor PC)

Software:

ScanWizard (PC/Mac)

PhotoImpact Full (PC)

ImagePals2Go! (W3.x-PC)

ColorIt! (Mac)

Painter 5.0 (PC/Mac)

SilverFast (PC/Mac)

TextBridge (PC/Mac)

Optioneel:

Doorzichtmodule (TMA)

GRATIS
SILVERFAST

DE VEEL-
BEKROONDE
SCANSOFTWARE
WAARMEE IN
COMBINATIE MET DE
SCANMAKER 6400XL &
9600XL SCANS VAN
HIGH-END KWALITEIT
GEMAAKT KUNNEN
WORDEN.

MICROTEK

Voor verdere informatie kunt u terecht bij uw dealer of rechtstreeks bij Microtek Europe B.V., Max Euwelaan 68, 3062 MA Rotterdam, tel. 010-2425688, fax 010-2425699.

Fouten en technische- of softwareveranderingen voorbehouden. Genoemde handelsmerken zijn eigendom van de respectieve bezitters.

it's a
colourful
world

SECOND MAC

GRATIS SERVICE VOOR MACWORLD-LEZERS

DEZE PAGINA IN MACWORLD WORDT GEHEEL SAMENGESTELD DOOR UZELF.

U KUNT HIER UW HARD- EN SOFTWARE KOPEN, VERKOPEN OF RUILEN. ER IS MAAR ÉÉN

SPELREGEL: COMMERCIELE HANDEL IS NIET TOEGESTAAN. HET ENIGE WAT U HOEFT TE

DOEN IS HET INVULLEN VAN DE BON ELDERS IN DIT BLAD. WE HANTEREN HET PRINCIPE

'WIE HET EERST KOMT, 'T EERST MAALT', DUS PROBEER ZO VROEG MOGELIJK DE KAART

IN TE VULLEN EN OP TE STUREN. EN VERGEET DE POSTZEGEL NIET!

AANGEBODEN

Tektronix Phaser 300*, A4/A3 kleurenwaxprinter 300 dpi, nog geen jaar oud, prachtige prints, vraagprijs: f 18.000,-. L.T. Oltmans, 070-3896586

Performa 6200, 40/500 MB, toetsenbord, muis, System 8 int., tv-kaart, Avid Studio, diverse software, f 1700,-. A. Wyman, 075-6706132

Mac II/CX, 5/48, 8 bits sleut, toetsenbord en muis, f 225,-. J. Knaepen, 0317-412514

Epson Stylus II incl. cartr., als nieuw, f 300,-. HP Deskjet 510 incl. cartr., als nieuw, f 250,- (Centronics). Fargo Primera, nieuw, full color dye-sub, voor Windows f 500,- en voor Apple f 700,-. C. Bergher, 020-4160183

Power Mac 7500/100, 1 GB HD, 16 MB RAM, f 3000,-. 20" monitor, f 1600,-. Optical drive + 60-128 MB schijven, f 1000,-. Umax II scanner + diam., f 3000,-. XPress 3.3, f 1000,-. SyQuest 88 MB + 10 cartr., f 800,-. Setprijs: f 9500,-. M.M. Mirer, 06-54251799

Quadra 800/400 MB, 40 MB RAM, f 2000,-. 20" monitor, f 1600,-. Optical drive + 60-128 MB schijven, f 1000,-. Umax scanner + diam., f 1500,-. A3-laserprinter 600 dpi, f 1000,-. Syquest 88 MB + 10 cartr., f 800,-. Setprijs: f 7500,-. M.M. Mirer, 06-54251799

Apple Performa 630 4/500, f 500,-. F. Blankenstein, 030-2722816

Power Mac 7200/75 MHz/500 HD/40 MB + CD, Newton 110 + applicaties w.o. Photoshop, XPress, Illustrator, Strata Studio Pro, f 2000,-. I. Toornvliet, 010-4671679

Performa 6300/72 met RamDoubler/1,2 GB/15" veel cd-roms, goed lopend systeem, f 2250,-. K. Meerstra, 058-2123251 na 18.00 uur

Quadra 610 16/1200 cd met RamDoubler II tot 32 MB. Veel recente grafische software, fonts en games. Met uitgebreide keyboard + muis, f 1200,-. B. Blokvoort, 0578-575955

PPC 6400/200 Studio, 88 MB/2,4 GB/8x CD/tw/video/AVID. Indien gewenst: Quantum Fireball externe HD 3 GB, monitor Apple Vision 1710, Quick Take 150, Scanjet HP 5p, Deskjet HP 870Cxi, diverse software, o.a. MS Office 4.2.1. NI. Perfect werkend systeem, alles in originele verpakking. Alleen serieuze kandidaten, jozef.bal@skynet.be

Mac Performa 6200CD, 40 MB RAM/500 MB HD: tv-kaart; Avid Studio, toetsenbord, muis, System 8 int., diverse software, f 1700,-. A. Wijman, wyman@euronet.nl

LaserWriter, Select 360, PostScript voor Mac en pc, 600 dpi, 12 ppm, als nieuw, met doos en kabels, f 1500,-. W. Offermans, 020-66824478

AudioMedia II-kaart (Nubus) met Sound Designer-software. G. Wolhuis, 050-3113720

Premiere 4.2 LE, f 225,-. Avid Videoshop 3.0, f 125,-. IIC1 8/850, f 750,-. C. Sterrenburg, 040-2436749

Macintosh II-CX, 5 MB/40 MB, kleurenkaart, f 225,-. D.F. Allan, 0317-412514

Apple CD 300e Plus (extern) 2 maanden oud, f 175,-. R. Duivenvoorde, 020-6647738

DOS Power Mac Card 486 DX4/100 voor 7100, f 250,-. Hyphen laserbelichter, 30,4 cm breed, met snelle RIP, 3000 dpi, als nieuw, f 12.500,-. C. Bergher, 020-4160183

Mac SE 4/20, II Si 17/40 HD met software, toetsenbord en muis. Alles werkend te zien. Image Writer II met nieuw lint en snoer. F. v. Rensen, 020-6769499

Monitor Radius TPD 21, grayscale, 21 inch, in zeer goede staat. (Zonhoven, België) J. Jacobs, +32-11817373

Apple 17" kleurenmonitor, Trinitron beeldbuis, f 750,-. W. van Wessel, 06-53929859 of wessel@starmail.com

Performa 600, 80 MB HD, 20 MB RAM, uitg. toetsenbord en muis, System 7.5, 14 inch kleurenmonitor, StyleWriter met 2 nieuwe inktcartridges en veel software. Boeken aanwezig, f 1100,-. P. Gofre, 0514-681382

PowerBook 3400c, 240 MHz, 16 MB, 3 GB HD, 12 x cd-rom, 3,5 inch dr., 12 inch 1 TFT scherm, Lion accu, Os 8.0. Compleet met Engelse handleiding, software, tas. L. Tan, 030-2322626 of 06-52673541

DOS-kaart voor Power Mac 6100/66: een volwaardige pc in uw Macintosh, f 400,-. A. van Rooijen, 023-5360766 of 06-55304130

StyleWriter II, f 150,-. 16 MB Simm 72 ns, f 100,-. J. Bakker, 070-3937721

44 MB removable met 10 schijven, f 475,-. Modem Suprafax 14,4, f 150,-. M. Mok, 023-5404125

Performa 5300, 100 MHz, 32 MB RAM, 1,2 GB harde schijf, 15 inch monitor, System 8.0 en externe Zip-drive, f 3000,-. H. Hendrix, 077-3985845

PowerBook 5300 9.5 inch (zw-w), 500 MB HD, 8 MB RAM, incl. MS Office Mac (MacOS 7.5.2), f 1299,-. R. Vullings, 040-2840007

PowerBook 5300 cs/100/16 MB/750 MB, incl. Global Village Platinum PC-card 28k8, ext. PDQ quad cd-rom, StyleWriter 1200 zw-w, 2 adapters, f 3300,-. H. Sleijster, 0578-692768 of e-mail: hwsley@worldaccess.nl

SyQuest 44 drive + 8 cartridges + software, f 250,-. M. Jansen, 020-6220167

ColorTron II nieuw in doos, f 1100,-. LaserWriter II NT f 300,-. H. Sluimer, 010-4742363

Exact Compact voor Macintosh, boekhoudprogramma. Nieuw in doos, compleet met handleiding, f 250,-. P. van de Pas, 0478-511253

Mac II FX 8/80 met Apple 24 bit kaart, 14 inch Trinitron monitor, muis en toetsenbord, f 800,-. E. Sopers, 010-2141063

Performa 630 met MacOS 8, 500 MB RAM, DOS-kaart, software, o.a. Exact en ClarisWorks 4.0., f 1200,-. J. Libbenga, 035-6923843

PowerBook 1400 CE 117/1 GB + cd-rom 1 jaar oud, weinig gebruikt, nu f 3950,-. Agfa Arcus Plus + Diamodule, f 950,-. S. van der Schoot, 073-5516044

PowerBook 165c 4/120 ingebouwde 14,4 modem, f 750,-. D.M. Zwart, 0294-254841 of e-mail: dez@euronet.nl

Apple PowerBook 5300c/100, PowerPC met 603e-processor, 10.4 inch kleurenscherm met actieve matrix, maar liefst 32 MB RAM en 750 MB extern geheugen op interne harde schijf, 1 jaar oud, nauwelijks gebruikt, in smetteloze conditie, zowel in- als uitwendig, vraagprijs f 3500,-. Beslis snel! T. Meijering, 020-6422145

Performa 400, 8/270 MB, software, externe cd-rom, 14 inch kleurenmonitor, incl. StyleWriter II inkjetprinter, in prima staat, f 875,-. D. Levy, 010-4612867

GEVRAAGD

Power PC met monitor. A.J. van Delft, 070-3954497

Oude geregistreerde **QuarkXPress-versie** (vanaf 2.0 of 3.0) tegen redelijk bod. Voor upgrade naar 4.0. A.M.L. Spiler, 020-6380821

Power Mac 8100/110 in goede staat, DOS-kaart voor PowerMac 7100. G. Wolhuis, 050-3113720

Power Mac 8100/110 MHz, 16 MB voor een redelijke prijs. Niet kapot en niet één die dag en nacht heeft aangestaan. T. Overtoom, 030-2251581

Intern modem voor Powerbook 110, liefst 28k8 of 14k4, 023-5639078

Defecte Performa 630 of alleen de behuizing (liefst met werkende voeding). R. Maree, 030-2735362 of ricardo@knoware.nl

Fargo Fotoreal. refill kits. C. Bergher, 020-4160183

Handleiding bij Clarisworks 3.0 for Macintosh. H. Ebbing, 023-5422509

RUILEN

Iomega Zip-drive SCSI ruilen tegen Zip-parallel. R. Duivenvoorde, 020-6647738

DOS/Windowskaart voor PPC 6100, PPC 7500 of PPC 8200. O. van Oudenallen, 0297-566544 of e-mail: oudenallen.olaf@wxs.nl

Cd-rom speler, 6x speed of hoger, het liefst intern (Performa 630), maar extern is ook goed. M. Copal, 040-2525886

Voor Power Mac 6100/66 **pc-kaart en uitbreidingskaarten**, technische handleiding Power Macintosh 6100/66. N. Boom, 035-6014529

SECOND HAND MAC

IK WIL GRAAG DE VOLGENDE ADVERTENTIE TEKST IN MACWORLD:

in de categorie: ☐ gevraagd ☐ aangeboden ☐ ruilen

Mijn tekst luidt:

.....
 .....
 .....

Naam + voorletter(s): .....m/v

Bedrijf: .....BTW-nr: .....

Postbus: .....Postcode: .....Plaats: .....

Straat + nummer: .....Telefoon: .....

IK BEN WEL/NIET GEÏNTERESSEERD IN OVERIGE VOOR MIJ RELEVANTE (VAK)INFORMATIE

KNIP DEZE BON UIT EN STUUR HEM IN EEN VOLDOENDE GEFRANKEERDE ENVELOP NAAR
 MACWORLD, POSTBUS 5446, 2000 GK HAARLEM.

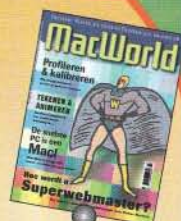
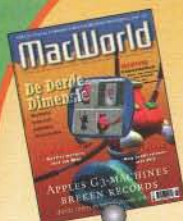

Servicepagina

RECENTE NUMMERS

PRIJS:
f 9,95/BFR 199
PER STUK

MACWORLD 1/98

MACWORLD 12/97

MACWORLD 11/97

MACWORLD 10/97

MACWORLD 9/97

MACWORLD 7-8/97

- ISDN & TI
- Apples eMate
- Nieuw jaar, nieuwe Macs

(Bestelcode: MAC981)

- Apples Toekomst?
- De beste Mac voor 1998
- Wel of niet overstappen op MacOS 8?

(Bestelcode: MAC9712)

- Scannertest
- Televisie & Macintosh
- De beste Mac-sites

(Bestelcode: MAC9711)

- Backup
- Sighgraph'97
- Servers & databases

(Bestelcode: MAC9710)

- MacOS 8
- PostScript 3
- Digitaal drukken

(Bestelcode: MAC979)

- Wysiwyg-kleuren
- Teken en animeren
- Snelste pc is een Mac!

(Bestelcode: MAC977)

Extra voordeel voor abonnees!

ALS ABONNEE OP MACWORLD BETAALT U GEEN VERZENDKOSTEN VOOR DEZE PRODUCTEN

ALLES OVER PAGEMAKER 6.5

Dit is een echt praktijkboek over Pagemaker 6.5, met veel praktische tips & trucs, voorbeelden, shortcuts en scripts. Bovendien behandelt het uitvoerig kleurbeheer, trapping en digitale grootmontage, gekoppeld aan speciale pakketten daarvoor. Daarnaast legt het een sterke relatie met andere producten van Adobe, zoals Photoshop, Illustrator, PostScript en PDF.

ISBN 90 67898368 Prijs f 99,95/Bfr 1999 Bestelcode: BO 051

WEBDESIGN & HTML IN DE PRAKTIJK (MET CD-ROM)

Dit is alweer de derde editie van dit succesvolle boek. Deze editie is geheel herzien en uitgebreid met veertig nieuwe pagina's. De cd-rom bevat 'online' voorbeelden, demoversies, soft- en shareware van de belangrijkste HTML-editors, plug-ins en een zeer uitgebreid digitaal handboek over HTML.

ISBN: 90 6789 891 0
Prijs: f 119,95/Bfr 2399
Bestelcode: CO 056

MACWORLD BASICS: T-SHIRT

Het enige echte MacWorld Basic T-shirt. Abonnees betalen slechts f 16,95/Bfr 339, als niet-abonnee betaalt u f 19,95/Bfr 399.

Maat/bestelcode: HA 053-M
HA 053-L
HA 053-XL

ERGONOMISCHE MUISMAT

Een erg gewild item blijft deze speciale MacWorld-muismat met polssteun.

We hebben hem weer opgenomen in onze basiscollectie. Abonnees betalen slechts f 19,50/Bfr 390, niet-abonnees betalen f 22,50/Bfr 450.

Bestelcode: HA 026

Bestellen

U kunt deze artikelen bestellen door het vermelde bedrag over te maken op postbankrekening 2749540 t.n.v. IDG Communications Nederland, onder vermelding van uw volledige adresgegevens plus de bestelcode van het artikel. Naast bovengenoemde prijzen maakt u f 5,-/Bfr 100 extra over voor verzend- en administratiekosten. Woont u in België, dan kunt u de artikelen bestellen door het bedrag plus administratie- en verzendkosten over te maken op ABN-AMRO Brussel, rekeningnummer 720-5206775-21 t.n.v. IDG Communications Nederland, onder vermelding van uw volledige adresgegevens, abonneenummer plus de bestelcode. Na ontvangst van uw betaling worden de artikelen binnen drie weken toegezonden. Wilt u meer weten of hebt u vragen? Bel dan met onze abonneementen-afdeling: 023-5461133.

- ▶ VREEMD BUREAUBLADAFBEELDINGEN-PROBLEEM
- ▶ EXCEL BLIJFT OM SCHIJF VRAGEN
- ▶ SCRIPT STARTEN
NA VELDWIJZIGING IN FILEMAKER PRO
- ▶ COMPUTER VERKEERD UITGEZET
- ▶ PRULLENMAND VERGEETACHTIG?
- ▶ NETSCAPE DOWNLOADVENSTER WEG?
- ▶ ONLEESBARE WORD-DOCUMENTEN
- ▶ DISKFOUT MET STUFFIT EXPANDER
- ▶ WAT IS SIT.HQX?
- ▶ HOEVEEL VRAM VOOR 17 INCH MONITOR?

LEZERS VOOR LEZERS

POWERPOOL IS IN ONZE OGEN ZOWEL ONTMOETINGSPLAATS ALS BRON VAN INFORMATIE VAN EN VOOR DE DOORZETTENDE MAC-GEBRUIKERS. DE GEBRUIKERS DIE GEEN GENOEGEN NEMEN MET 'HET WERKT NIET', OP ZOEK GAAN NAAR OPLOSSINGEN EN HUN VONDSTEN WILLEN DELEN MET DE REST VAN DE GEMEENSCHAP. ZO ONTSTAAT EEN RUBRIEK MET VRAGEN, TIPS EN ANDERE PRAKTISCHE WENKEN.

VREEMD BUREAUBLADAFBEELDINGEN-PROBLEEM

Vraag: Ik stuit op een merkwaardig probleem als ik probeer om een desktop picture te installeren. Als ik het regelpaneel Bureaubladafbeeldingen open, krijg ik de melding dat dit alleen werkt als deze in de map Regelpanelen staat. Maar daar staat-ie ook in. Ik heb al van alles geprobeerd, maar niets helpt. Volgens Conflict Catcher is het geen extensieprobleem.

Antwoord: Dat laatste verradt de echte oorzaak van uw probleem. U gebruikt Conflict Catcher 3.0 nog en dat is niet volledig compatibel met OS 8. Conflict Catcher veroorzaakt zelf het probleem, maar kan dat uiteraard niet detecteren. U zult moeten upgraden naar CC 4.03.

EXCEL BLIJFT OM SCHIJF VRAGEN

Vraag: Ik heb ooit eerst Microsoft Excel op een ZIP-schijf geïnstalleerd en nu alsnog besloten het programma toch maar op de harde

schijf te installeren. Als ik het programma start, vraagt hij iedere keer om die schijf. Klik ik op 'cancel', dan werkt alles prima, dus heb ik die schijf niet nodig (er staat toch niets meer op dat Excel kan gebruiken). Hoe kom ik van die vervelende dialoog af? Ik heb al geprobeerd de voorkeuren weg te gooien, maar dat helpt ook niets.

Antwoord: Microsoft slaat bepaalde gegevens van 'paden' op in een bestandje dat in de Voorkeuren-map zit en PPC Registration Database of gewoon Registration Database (bij een 68 K systeem) heet. Daarin staan nog de oude gegevens uit de tijd toen het programma op die ZIP-schijf stond. Gooi dit bestandje weg en start

Excel. De PPC Registration Database wordt nu opnieuw aangemaakt. Hier-na zal die vraag om de ZIP-schijf niet meer voorkomen.

COMPUTER VERKEERD UITGEZET

Vraag: Vaak als ik mijn computer aanzet geeft hij een melding dat ik hem verkeerd heb uitgezet. Dit is echter op de juiste wijze gebeurd. Wat zou dit kunnen zijn? Mijn computer is een Umax Pulsar 2000 met MacOS 8.

Antwoord: De computer leest of een bepaald onzichtbaar bestandje nog op de harde schijf staat. Is dat het geval, dan constateert hij dat de wijze van uitzetten kennelijk niet goed was. Mogelijk is dit bestandje corrupt geraakt, waardoor het niet altijd correct wordt verwijderd bij het regulier uitzetten. U kunt deze waarschuwing overigens helemaal uitzetten in het regelpaneel Algemeen.

PRULLENMAND VERGEETACHTIG?

Vraag: Twee dingen in OS 8 blijven disfunctioneel. Hoewel het geen halszaken betreft, vind ik het

Script starten na veldwijziging in FileMaker Pro

Vraag: Is het mogelijk om in FileMaker Pro een script te laten starten zodra een bepaald veld wordt gewijzigd? Het zou net zoiets moeten zijn als het automatisch uitvoeren van een script bij het openen van de database, maar nu dus bij het wijzigen van een veld in het actieve record.

Antwoord: De mogelijkheid om in FileMaker Pro een script te laten starten als een veld wordt gewijzigd staat hoog op het verlanglijstje van menig ontwikkelaar. Helaas kan dat nog steeds niet, ook niet met versie 4.0. Toch bestaat er wel een trucje waarmee een vergelijkbaar effect kan worden bereikt: maak een kopie van de layout waarin wordt gewerkt. Zet een transparante knop over het betreffende veld in de originele layout. Als iemand denkt met de cursor in het veld te klikken, zal hij in plaats daarvan op de knop drukken. Het script onder de knop doet het volgende: het schakelt naar de kopie van de layout (waar die knop dus niet over het veld ligt en het veld dus bereikbaar wordt). Het veld wordt geselecteerd. Vervolgens pauzeert het script voor user-input. Nu kan de gebruiker de wijzigingen intypen. Zodra hij op Enter drukt zal het script verder gaan. Het script schakelt terug naar de originele layout en voert vervolgens de stappen uit die u in gedachten had.

The Bright Side of Software Development

The Bright Side of Life is een jong softwarebuis dat gespecialiseerd is in de ontwikkeling van geavanceerde multimedia database-applicaties. Applicaties die de trend zetten op het gebied van kwalitatief hoogwaardige software en onze klanten voorzien van 'state-of-the-art' toegang naar multimedia data via netwerken, het World Wide Web of CD-ROM.

The Bright Side of Life rekent tot haar klanten verschillende ministeries, de Nederlandse politie, uitgeverijen, ziekenhuizen, universiteiten, bibliotheken en musea. Een groeiende klantenkring die ertoe leidt dat we op zoek zijn naar nieuwe collega's, die het interessant vinden om ons veelgevraagde specialisme uit te bouwen. We zoeken mensen met:

- ... interesse in innovatie en het aanleren van nieuwe ontwikkelgereedschappen.
- ... ervaring met Macintosh ontwikkelgereedschappen, zoals C, C++ of 4GL producten.
- ... ervaring met World Wide Web technologie als HTML, JAVA of het gebruik van CGI's.
- ... ervaring met RDBMS-systemen zoals Sybase, Oracle, of Progress.

Denk je aan enkele van de bovengenoemde voorwaarden te voldoen, richt dan je schriftelijke reactie, inclusief een volledige CV aan:

Astrid Hoogervorst, BSL Computer Consultancy bv, Bisonspoor 354, 3605 JW Maarssen
tel: 0346-552700, fax: 0346-552425, e-mail: bsl@brightside.nl

nestor
interactieve media

zoekt:

[een **Director/Lingo** Specialist
een **Junior Multimedia** Programmeur
een **3-D/Media** Specialist

voor meer informatie:

www.nestor.nl/jobs

MacWorld

4 Sight Benelux	38	Intra Direct BV	68
Adobe Systems Benelux BV	12	Lettergrafica	52
Aeon Technology	6	Mac Support Automatisering	52
Apple Computer Benelux BV	76	MACAD-Consult	68
BSL Computer Consultancy BV	72	Microtek Europe B.V.	67
CARD Services B.V.	59	Nestor Interactieve Media	72
College of Multimedia	44	Open Ateliers B.V.	68
Comex sales agency	44	Pdf Computers & Services	55
Compucolor	68	QMS The Netherlands BV	27
Copynet	68	Rijksmuseum	18
Digislide	68	SAE-Technology College	52
EBIC M.D.I. B.V.	14	Techno Design	59
EPP REPROLITH	44	Trias Digitaal	68
Esselte BV	38	True Colours Nederland	68
Hewlett-Packard Nederland BV	75	Vaktechnisch Lyceum Utrecht	68
HTR Mailing	62	Vellum Benelux	22
Ingram Micro BV	2-3	X.Alt Systems	Insert
Inka BV	59		

toch wel irritant. Allereerst is er het vreemde fenomeen dat de prullenbak niet onthoudt (om het maar even antropomorfisch te stellen) dat hij zonder waarschuwing leeg moet. Als doorgewinterde Mac-gebruiker is ongeveer het eerste wat ik heb gedaan na de installatie, de volkomen redundante dialoogvensters op niet-actief zetten: het venster dat komt na onjuiste uitschakeling, en het venster dat komt wanneer je je rommel weg wilt gooien. De eerste van deze twee komt ook niet meer, maar de tweede wel. Mijn vraag is: hoe kan dat en hoe los je het op?

Antwoord: Dit probleem wordt veroorzaakt door een corrupt geraakt voorkeurenbestand van de Finder. Haal de Finder-voorkeuren uit de map Voorkeuren en herstart de computer. De Finder zal nu een nieuw voorkeurenbestand aanmaken. U moet dan nog wel een keer die prullenbak-waarschuwing opnieuw uitzetten (want de 'default' is 'aan') en daarna zal de Finder die instelling wel onthouden.

NETSCAPE DOWNLOADVENSTER WEG?

Vraag: Sinds ik Netscape Navigator 4.0 gebruik, krijg ik bij het downloaden van bestanden helemaal geen speciaal downloadvenster meer te zien. Ik moet er dus maar op gokken wanneer de download compleet is. Is daar iets aan te doen?

Antwoord: Dit venster is er bij Navigator 4.0 nog wel degelijk, maar standaard verschijnt dit in eerste instantie achter het gewone venster, waardoor het onzichtbaar is. U kunt het venster tevoorschijn halen door het te kiezen vanuit het menu met het Navigator-icoontje. Dat hoeft u in principe maar één keer te doen, daarna hoort Navigator te onthouden dat het downloadvenster in de voorgrond moet worden getoond.

DISKFOUT MET STUFFIT EXPANDER

Vraag: Soms krijg ik bij het 'slepen' van een onbekend document over het icoon van de Stuffit Expander de mededeling: 'Sorry, but a disk related error (-39) has occurred'. Wat betekent dit?

Antwoord: Dit kan gebeuren als het bestand een naam heeft die 32 karakters (de maximale lengte op een Macintosh) lang is. Tijdens het expanderen wil Stuffit Expander een tijdelijk bestand aanmaken, met als naam de oorspronkelijke naam plus 'temp'. Omdat de oorspronkelijke naam al de maximale lengte in beslag neemt, kan dit extra stukje er niet meer aan. Zou het worden weggelaten, dan dreigt de oorspronkelijke file te worden overschreven (omdat de namen gelijk zijn) nog voordat die is uitgepakt. Dat gaat natuurlijk niet omdat dit bestand nog in gebruik is, en daarom ontstaat er een diskfout. De oplossing is om het bestand eerst een kortere naam te geven.

ONLEESBARE WORD- DOCUMENTEN

Vraag: Van een kennis krijg ik via zijn pc een e-mailattachment in Word toegestuurd, wat ik vervolgens op mijn Performa 6200 PowerPC, Systeem 7.5.1., ook weer in Word (6.0.1), open. Tot zover gaat alles normaal, maar vervolgens krijg ik een document voor ogen vol met onbegrijpelijke tekens (-**æ*, enzovoort), met andere woorden, totaal onleesbaar!! Als ik het bijvoorbeeld met SempelTekst probeer, krijg ik de mededeling dat het betreffende document te groot is om te worden geopend. Maar goed, dat is ook niet de juiste weg. Wat gaat er

mis en wat kan ik doen om e.e.a. zichtbaar te maken? Word-documenten afkomstig van pc's op floppy's kan ik wel zonder problemen lezen, en derhalve begon ik me hoe langer hoe meer te verheugen over de uitwisselbaarheid tussen pc en Mac.

Antwoord: Dit probleem kan twee oorzaken hebben. Ten eerste zou het kunnen dat die documenten zijn aangemaakt met Word 97 (uit Office 97). Daar kan Word 6 op de Macintosh niet standaard mee overweg. U kunt echter een vertaler downloaden bij Microsoft. Een tweede reden kan zijn dat het aan de codering ligt die voor het versturen per e-mail is gebruikt. Waarschijnlijk is het document dan gecodeerd in UUEncode of een andere codering. Gooi het bestand eens op Stuffit Expander en kijk of het dan wel leesbaar is.

WAT IS SIT.HQX?

Vraag: Vaak zie ik een bestand op het Internet met als achtervoegsel 'sit.hqx'. Wat is dit en welk programma moet ik hiervoor gebruiken?

Antwoord: 'sit' is de compressiemethode van Stuffit. Daarmee ontstaat een kleiner bestand en bovendien worden de zogenaamde 'datafork' en 'resourcefork' daarmee in één bestand gezet. Omdat in het Internet vele Unix-computers staan, kunnen sit-bestanden niet altijd goed worden verwerkt. Unix werkt namelijk met 7 bits bestanden (7 bits per letter mogelijk), terwijl sit-bestanden 8 bits zijn. Die laatste bit zou verloren gaan als een sit-bestand op een Unix-machine wordt bewaard. 'hqx' (binhex) is daarvoor bedoeld. Het is een coderingssysteem waarmee 8 bits bestanden worden omgezet in 7 bits bestanden. Een hqx-bestand wordt dus wel weer groter door deze omzetting.

HOEVEEL VRAM VOOR 17 INCH MONITOR?

Vraag: Ik wil een 17 inch monitor gaan kopen voor mijn Macintosh. Hoeveel VRAM moet mijn computer daarvoor hebben? Ik heb nu 2 MB VRAM.

Antwoord: Dat hangt af van de resolutie waarop u gaat werken en het aantal kleuren dat u wilt kunnen zien. U kunt vervolgens zelf uitrekenen wat er nodig is. Dat gaat als volgt: voor 256 kleuren gebruikt de computer één byte per pixel. Voor duizenden kleuren gebruikt de computer twee bytes per pixel en voor miljoenen kleuren drie bytes per pixel. Stel dat u uw monitor (uitgaande van een 'multiple synch'-monitor die op meerdere resoluties bruikbaar is) op 624 x 832 pixels wilt zetten met miljoenen kleuren. Daarvoor is dus 624 x 832 x 3 bytes = 1.557.504 bytes VRAM nodig. De huidige hoeveelheid VRAM van 2 MB is hiervoor dus voldoende. Zet u de monitor op een hogere resolutie, 1024 x 768 pixels, dan hebt u dus voor hetzelfde aantal kleuren 1024 x 768 x 3 = 2.359.296 bytes nodig. Dat is meer dan 2 MB. In dat geval moet u dus of meer VRAM plaatsen, of genoegen nemen met minder kleuren.

ZELF TIPS, OPLOSSINGEN

& ANDER SLIMS, SCHRIJF NAAR:

MACWORLD T.A.V. POWERPOOL

POSTBUS 5446, 2000 GK HAARLEM

OF E-MAIL: MACWORLD@IDG.NL

Wilt u meedoen??

Mooie bug gevonden?
Opsturen! Fantastische shortcut ontdekt? Mailen! Brieven, citaten, screenshots, tips, suggesties, hebbedingetjes – onze postbus en mailbox staan open voor alles waarvan u denkt dat het thuisloort op deze pagina. *Leef u uit!*

E-mail: stuur uw mail naar pauline@ldg.nl, met als subject '100% Mac'.

PTT: alles dat niet door uw modem past kunt u sturen aan MacWorld, 100% Mac, Postbus 5446, 2000 GK Haarlem.

MACSONAR

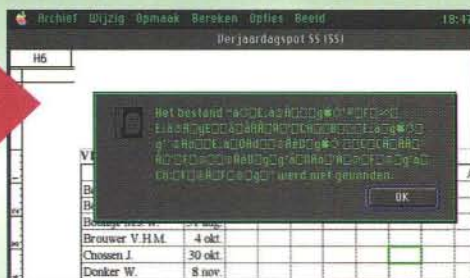
Het Macintosh e-zine MacFlash waarover wij twee maanden geleden berichtten heeft om juridische redenen zijn naam moeten veranderen. Het e-zine heet nu MacSonar en is te vinden op www.freelist.ap.be/macsonar

100% MAC

Tips, goodies, trucs, eastereggs, shortcuts en meer

Onder redactie van Gert Jan Oelderik

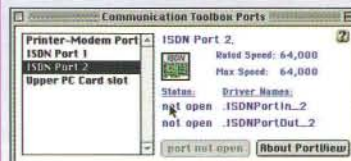
ONVINDBAAR BESTAND

Martin de Vries gebruikt ClarisWorks; normaliter een heel vriendelijk en gehoorzaam programma. Maar deze foutmelding kreeg hij toen hij vanuit ClarisWorks een bestand wilde printen zonder dat de printerdriver was geïnstalleerd: "Wat voor bestand zoekt-ie nou??"

SLIMME HARDWARE UTILITIES

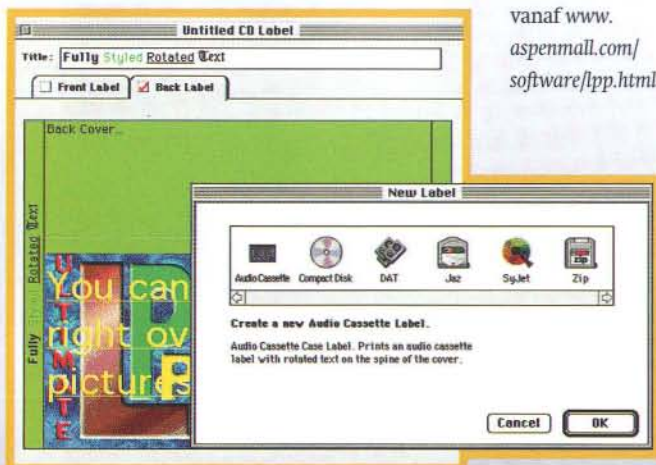
Weet u soms ook niet meer welke PCI-kaarten u waar in uw machine gebruikt en wat precies de status van de kaarten is? De oplossing is Megawolfs PCI-Tool, een slim-

me utility die al uw PCI-kaarten en -drivers controleert en desgewenst een keurig rapport opmaakt van eventuele gebreken van de kaarten of drivers. PCI-Tool is te downloaden van www2.megawolf.com/~ward/downloads/MegaWolf-PCI-Tool.sit.hqx. Een ander handig freewareprogramma is PortView. Met deze utility kunt u alle seriële poorten die in de Communication Toolbox staan eenvoudig controleren. U kunt er bovendien iedere poort geforceerd mee sluiten. Heel handig als uw Mac blijft beweren dat de poort in gebruik is terwijl alles uit staat. PortView kan worden gedownload via www2.megawolf.com/~ward/downloads/PortView.sit.hqx.

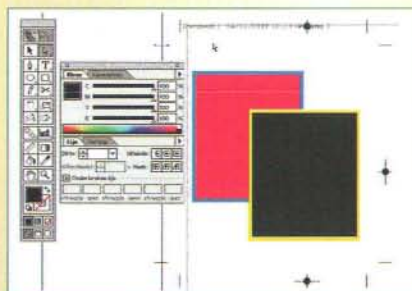
Lekker LABELLEN...

Als u, zoals bijna iedereen tegenwoordig, frequent gebruik maakt van Zips, cd-roms en andere removable media, kent u het probleem van de volle labels. Bestanden die een jaar geleden al van uw Zip-schijf zijn gewist, staan nog steeds – al dan niet doorgekrast – hardnekkig op het label of de omslag van het Zip-doozje. Wilt u eens en voor altijd orde scheppen in uw labels, dan is Ultimate LPP 5.0 iets voor u. Het is een sharewarepakket waarmee u in een handomdraai labels en omslagen kunt maken voor de meest gangbare removables. De sharewarefee bedraagt twintig dollar en het pakket is te downloaden vanaf www.aspenmall.com/software/lpp.html.

EASTEREGG OF BUGJE?

Vorige maand vroegen wij lezers om nieuwe eastereggs in XPress 4.0 te melden. Nou, de eerste is binnen. Alleen zijn we er nog niet uit of het een egg of een bug is. Het relaas van Peter Wassenaar: "Ik heb net XPress 4.0 geïnstalleerd en meteen bij de eerste printjob een bug gevonden: wij versturen jobs altijd composiet naar onze Celix4000-belichter, die de FC-kleurscheiding maakt. Maar het 4.0-document had de registratietekens alleen in de zwartfilm staan. Dat is nogal lastig drukken... XPress 3.3 had dit probleem niet, zoals te zien is in de screendumps. (Ik heb een bestand geprint naar file als .ps en geopend in Illustrator 7.0 om de registratiekleur te checken.)

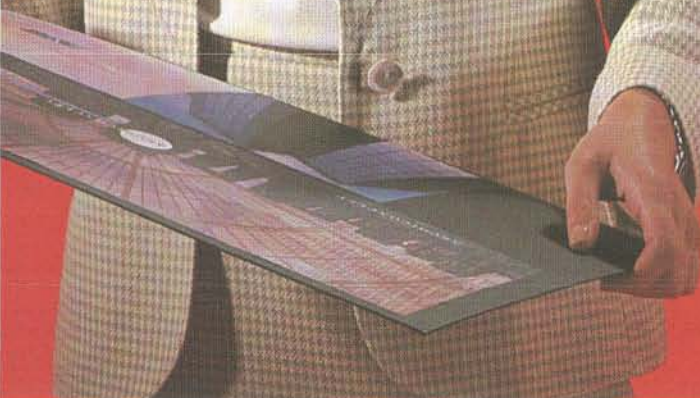
De oplossing is simpel: kleurgescheiden printen, maar met hoge resolutie-jobs duurt dit wel 4x zo lang! Het zou mooi zijn als Quark dit kon verhelpen. (Ede is inmiddels op de hoogte!)

Een art director
heeft behoefte aan
twee dingen: prestatie
en snelheid!

Productiviteit

Snelheid
Betrouwbaarheid
Krachtig
Kwaliteit
Prestaties

Om aan uw eisen en deadlines te kunnen voldoen, is de HP DesignJet 455CA grootformaatprinter uitgerust met krachtige software en geavanceerde inkjettechnologie. Hiermee wordt de op uw Mac gemaakte afbeelding snel verwerkt en in 18 minuten* op A1-formaat afgedrukt.

Verbluffende resultaten - proefdrukken, presentaties, advertentieconcepten of hele campagnes. Geen gedoe, geen verspilling en ... geen grap! We zijn ervan overtuigd dat u de grotere productiviteit, snelheid en creatieve vrijheid fantastisch zult vinden. En hetzelfde geldt natuurlijk voor uw klanten. Eindelijk een printer die werkt zoals u zelf ook werkt.

*Afdruk in normale modus op coated papier.

De HP DesignJet 455CA printer wordt geleverd met RIP-software voor de Mac. Deze software voor afdruk- en kleurenbeheer is compatibel met PostScript Level 2. Verder is de printer uitgerust met roldoosvoer en een automatische mediasnijder.

Onderstel en mediahouder zijn optioneel verkrijgbaar. Alle handelsmerken zijn erkend.

HP DesignJet 455CA

Ontworpen door ontwerpers voor ontwerpers

Hfl. 6490, - (A1-formaat)

Hfl. 8790, - (A0-formaat)**

Bel voor meer informatie of voor uw dichtstbijzijnde reseller 020-5476666 of bezoek de website van HP op www.hp.com/go/designjet/455

** Dit is de bruto-advies prijs excl. B.T.W.

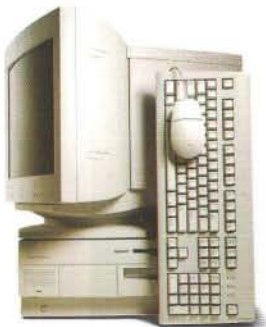
 **HEWLETT®
PACKARD**

Attentie, betweters, wijsneuzen en dwarsliggers: het overtreden van regels kan nu nog sneller.

Maak kennis met de nieuwe Power Macintosh G3's.

Sommigen zien anders-zijn als een risico. Anderen maken er juist

Power Macintosh G3 Desktop.

233 of 266Mhz PowerPC G3 processor, 512K backside cache-geheugen, 66Mhz systeembus, 32-192MB geheugen, 4 GB harddisk, 24x CD-ROM-drive, 2-6MB VRAM, 3 PCI slots. Wordt geleverd met toetsenbord, muis en Mac OS8.

hun beroep van. Voor die mensen presenteren wij nu de grootste sprong voorwaarts in de geschiedenis van de Power Macintosh: de nieuwe

Think different.

Power Macintosh G3 computers. Dankzij de razendsnelle PowerPC G3 processor en een nieuw ontworpen architectuur, werken de nieuwe Macintoshes sneller door complexe

Macintosh PowerBook G3.

Aangedreven door de supersnelle PowerPC G3 chip is de PowerBook G3 de snelheidskampioen van de notebook-wereld.

opdrachten heen dan ooit tevoren - voor een verrassend betaalbare prijs. Dus bezoek uw dichtstbijzijnde Apple dealer. En

begin direct met het overtreden van de maximumsnelheid. Of bezoek onze website: www.apple.nl

Bellen kan ook: 0800 - 0784.

Power Macintosh G3 Minitower.

266Mhz PowerPC G3 processor, 512K backside cache-geheugen, 66Mhz systeembus, 32-384MB geheugen, 6GB harddisk, 24x CD-ROM-drive, 2-6MB VRAM, 3 PCI slots. Wordt geleverd met toetsenbord, muis en Mac OS8.

